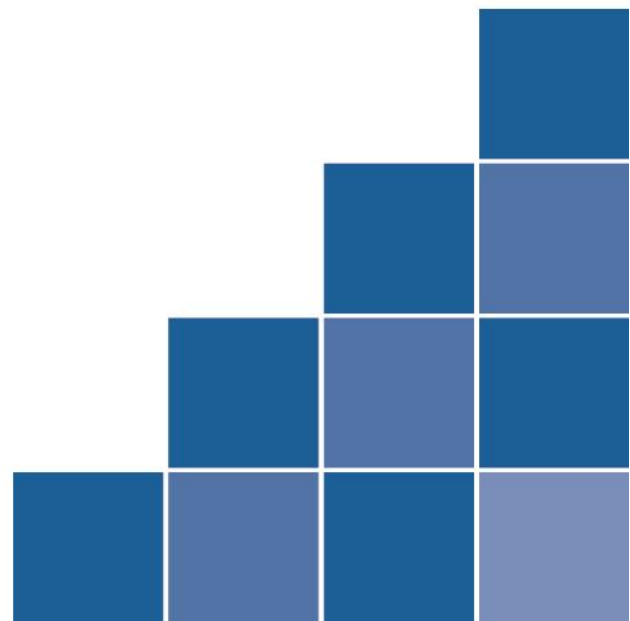

De eerste honderd dagen in het hoger onderwijs. Een overzichtsstudie

Bianca Leest
Annemarie van Langen
Ed Smeets

De eerste honderd dagen in het hoger onderwijs. Een overzichtsstudie.

Auteurs: Bianca Leest, Annemarie van Langen en Ed Smeets

Dit onderzoek is gefinancierd door het Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek

Projectnummer: 2020062

Dossiernummer NRO: 40.5.21945.004

© 2022 KBA Nijmegen

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, en evenmin in een retrieval systeem worden opgeslagen, zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van KBA Nijmegen.

No part of this book/publication may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means without written permission from the publisher.

Inhoudsopgave

Samenvatting	5
DEEL I	8
1 Inleiding	9
1.1 Achtergrond	9
1.2 Aanpak overzichtsstudie	9
2 Oorzaken van uitval uit het hoger onderwijs	11
2.1 Inleiding	11
2.2 Kenmerken van de studenten	13
2.2.1 Achtergrondkenmerken van studenten	13
2.2.2 Persoonlijkheidskenmerken en vaardigheden van studenten	14
2.3 Ervaringen in de studie en studiekeuze	15
2.4 Kenmerken van de studie, instelling en het onderwijssysteem	16
2.5 Kenmerken van de omgeving van studenten	16
2.6 Samenspel van oorzaken en achtergronden van studieuitval	17
3 Interventies ter voorkoming van vroege studieuitval	19
3.1 Inleiding	19
3.1.1 Achtergrond	19
3.1.2 Selectieprocedure en beoordelingsaspecten	19
3.1.3 Oorzaken, cruciale factoren en effectiviteit	20
3.1.4 Expertmeetings	22
3.1.5 Werkzaam mechanisme	22
3.2 Studiekeuzeproces: Loopbaanoriëntatie en -begeleiding vo/mbo-ho	22
3.3 Studiekeuzeproces: Kennismaking, voorlichting en proefstuderen in ho	24
3.4 Aansluiting van de inhoudelijke basiskennis	26
3.5 Aansluiting van de studievaardigheden	27
3.6 Begeleiding/coaching bij de overgang naar het hoger onderwijs - door peers	29
3.7 Begeleiding/coaching bij overgang naar het hoger onderwijs - door onderwijsprofessionals	30
3.8 Sociale en/of academische binding	31
4 Conclusies en aanbevelingen	33
4.1 Inleiding	33
4.2 Conclusies	33
4.2.1 Wat zijn oorzaken van studieuitval en switch in het eerste ho-studiejaar?	33
4.2.2 Welke factoren zijn bepalend voor deze uitval en dus cruciaal voor een succesvol verloop?	35
4.2.3 Welke interventies zijn bewezen effectief?	38
4.2.4 Wat zijn de werkzame mechanismen in deze interventies en hoe toepasbaar zijn ze in andere contexten?	38
4.2.5 Wat zijn witte vlekken in de kennis over de werkzaamheid van interventies?	39

4.3 Reflectie op de onderzoeksresultaten in de expertmeetings	39
4.4 Aanbevelingen	40
4.4.1 Aanbevelingen voor praktijk en beleid	40
4.4.2 Aanbevelingen voor onderzoek	41
Literatuur	43
Bijlage 1 Geraadpleegde bronnen interventie-overzicht	45
Bijlage 2 Verslag online expertmeetings	46
DEEL II Overzicht interventies	51

Samenvatting

Van alle instromers in het hoger onderwijs in coronajaar 2019-2020 is een kwart in of direct na het eerste studiejaar gestopt. Dat is weliswaar een forse daling ten opzichte van voorgaande jaren (waarschijnlijk door een gebrek aan alternatieven zoals reizen), maar niettemin nog steeds een onwenselijk hoge uitval.

Deze overzichtsstudie naar de oorzaken en achtergronden van studieuitval in het eerste jaar en interventies om deze studieuitval tegen te gaan, is gebaseerd op literatuurstudie, analyse van de geïnterviewde interventies en twee expertmeetings met landelijke deskundigen. Vanwege de beoogde praktijk- en beleidsgerichtheid van deze overzichtsstudie vormt het systematisch overzicht van (bewezen) interventies (in Deel II) het zwaartepunt van deze publicatie. Daarbij is niet alleen gekeken naar 'de eerste 100 dagen', maar breder naar interventies *rondom* de overgang naar het hoger onderwijs

Oorzaken en achtergronden van studieuitval

Er wordt internationaal en ook binnen Nederland veel onderzoek gedaan naar oorzaken van (eerstejaars)studieuitval. In het overzicht daarvan dat we in dit rapport geven is aangesloten op de indeling die ook in de meeste theoretische modellen wordt gehanteerd en die onderscheid maakt naar de rol van input-, proces- en contextvariabelen. De literatuur laat zien dat studieuitval altijd wordt veroorzaakt door een samenspel van variabelen uit deze categorieën, die in samenhang en interactie met elkaar tot deze uitkomst leiden.

Cruciale factoren

De 'cruciale factor' is het aspect waar een interventie op kan ingrijpen om het risico op studieuitval te verkleinen; het verbindingspunt tussen de oorzaak van de studieuitval en de interventie. We onderscheiden acht typen van cruciale factoren:

1. Loopbaanoriëntatie en -begeleiding op vo en mbo
2. Kennismaking, voorlichting en proefstuderen in ho
3. Aansluiting van inhoudelijke basiskennis
4. Aansluiting van studievaardigheden
5. Begeleiding/coaching bij de overgang door peers
6. Begeleiding/coaching bij de overgang door onderwijsprofessionals
7. Sociale en/of academische binding
8. Docentprofessionalisering

De overzichtsstudie laat zien dat er in Nederland en elders veel wordt ondernomen om de overgang naar het hoger onderwijs soepeler te laten verlopen en de kans op uitval in het eerste studiejaar te verkleinen. De meeste interventies spelen in op het begeleiden van de studiekeuze en de overgang naar hoger onderwijs (cruciale factoren 1, 2, 5, 6 en 7). Een kleiner deel is gericht op het vergroten van de kennis en vaardigheden om studenten beter toe te rusten en meer zelfvertrouwen te geven en hun studieresultaten te verbeteren (cruciale factoren 3 en 4). Voor cruciale factor 8 ('Docentprofessionalisering') zijn geen gerichte, helder omschreven en/of bewezen interventies gevonden. Dit is een opmerkelijk gemis omdat kenmerken van de docent-student interactie wel van invloed kunnen zijn op het ontstaan van studieuitval.

Bewezen effectiviteit van interventies

De meeste bewijslast is gevonden voor interventies die inspelen op de begeleiding/coaching bij de overgang naar het ho door peers (cruciale factor 5) en interventies gericht op het verbeteren van de aansluiting van studievaardigheden (cruciale factor 4). De relatief hoge bewijslast voor deze interventies maakt dit mogelijk aantrekkelijke interventies voor andere hogeronderwijsinstellingen. Echter, ze zijn zeer uiteenlopend in onder meer duur, vorm, doelgroepen, intensiteit en tevens in het soort effect dat een indicatie geeft van het verlagen van de kans op studieuitval. Kortom, er is geen duidelijk 'recept' af te leiden voor de beste vorm van deze interventies.

Werkzame mechanismen in interventies

De werkzame mechanismen van interventies zijn 'die processen die ertoe leiden of eraan bijdragen dat een gewenst effect optreedt'. In effectiviteitsonderzoek wordt meestal het onderscheid aangehouden tussen de (directe) *resultaten* van een interventie en de (uiteindelijk) beoogde *effecten*. In deze studie hebben we per interventie het veronderstelde werkzame mechanisme ook op deze wijze getoond. Gebruikers van het interventieoverzicht die werkzaam zijn in de hoger onderwijspraktijk kunnen de analyse gebruiken om te bepalen of de interventie – al dan niet na aanpassing – in de eigen organisatie kan worden toegepast. Daarbij is het wel van belang berekende keuzes te maken over welke oorzaken van studieuitval worden aangepakt, welke doelgroepen worden benaderd, welke cruciale factoren worden aangesproken, welk werkzaam mechanisme wordt beoogd en hoeveel daar structureel in geïnvesteerd kan worden. Onderzoek naar de werkzaamheid van bestaande interventies zou daarbij de basis moeten vormen.

Witte vlekken in het onderzoek naar werkzaamheid van interventies

Er zijn grote witte vlekken in de kennis over de werkzaamheid van interventies. Dat is af te leiden uit de relatief lage bewijslast van een flink deel van de interventies uit het overzicht. Quasi-experimenteel onderzoek – waarmee effecten op 'harde' uitkomstmaten zoals uitval en studievoortgang met enige zekerheid kunnen worden toegeschreven aan een interventie – is schaars. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat interventies altijd deel uitmaken van een breder instroombeleid en een (veel) breder palet van aanpakken waardoor het per definitie lastig om aan te tonen dat een eventuele verlaging van de studieuitval het gevolg is van een specifieke interventie. Daarnaast lijkt het niet de gewoonte om bij de invoering van nieuwe aanpakken budget te reserveren om deze grondig te monitoren en evalueren. Bovendien kan een rol spelen dat initiatieven gericht op het verbeteren van de vo-ho aansluiting een wervingscomponent kunnen hebben waardoor hogeronderwijsinstellingen minder snel geneigd zijn om onderling succesvolle aanpakken uit te wisselen.

Aanbevelingen voor beleid en praktijk

- Om de juiste doelgroep te bereiken (zoals eerstegeneratiestudenten) kan overwogen worden om de studenten niet op deze achtergrond aan te spreken maar de interventie breed open te stellen en met de juiste inhoudelijke vragen deze groep te bereiken.
- De verschillen in het voortgezet onderwijs wat betreft de voorbereiding op het hoger onderwijs zijn groot. Voorbereiding kan ook simpelweg bestaan uit ervoor zorgen dat leerlingen alvast eens in het hoger onderwijs over de vloer komen.
- Stimuleer samenwerking tussen vo-/mbo-docenten en ho-docenten als een vorm van professionalisering. Meer kennis van elkaars wereld maakt het gemakkelijker om daar in het onderwijs op aan te sluiten. Zie dit als onderdeel en verantwoordelijkheid van het systeem (de onderwijsinstellingen, de teams), niet van individuele docenten.

- Professionalisering van docenten kan ook plaatsvinden op het vlak van bewustwording en kennis van de diversiteit in de achtergronden van studenten en hun specifieke aansluitingsproblematieken, van het verwelkomen van studenten en van manieren om de handelingsbekwaamheid en -bereidheid van docenten te vergroten.
- De landelijke overheid kan het thema (financiering van) aansluiting en overgang vo/mbo-ho structureel op de beleidsagenda houden en zo de hogeronderwijsinstellingen stimuleren om hier, ook zonder subsidies, structureel op te blijven inzetten.
- Structurele aandacht vanuit de landelijke overheid voor dit thema, kan ook de samenwerking en uitwisseling tussen de onderwijsinstellingen stimuleren. Daartoe kan worden aangesloten op bestaande netwerken zoals de regionale vo-ho netwerken of het landelijk netwerk aan aansluitcoördinatoren in het hbo.

Aanbevelingen voor onderzoek

- Quasi-experimenteel onderzoek naar interventies is zinvol, bij voldoende 'zware' interventies wanneer een herleidbaar effect op studieuitval verwacht kan worden. Een mogelijkheid is om verschillende varianten van een interventie aan te bieden en de verschillende interventiegroepen met elkaar te vergelijken om een beeld te krijgen van welke elementen van een aanpak kunnen werken. In de toekomst kan het Nationaal Cohortonderzoek (NCO) wellicht ook kansen bieden om onderzoek te doen naar (de invloed van interventies op) de studieloopbanen van studenten in het hoger onderwijs.
- Bovenstaand onderzoek is kostbaar en quasi-experimenteel onderzoek is niet bij alle interventies zinvol. Inzicht in de werkzame mechanismen van interventies kan ook helpen om beter te begrijpen wat werkt en hoe het werkt. Maak daarom vooraf inzichtelijk wat het verwachte werkzame mechanisme is achter een interventie en toets dit met interviews en vragenlijsten voor studenten in de interventiegroep. Belangrijk is wel dat het onderzoek verder gaat dan het meten van de tevredenheid van studenten.
- Onderzoek de opbrengsten van interventies op het gebied van docentprofessionalisering. Deze ontbreken op dit moment volledig. Het werkzame mechanisme verloopt via docenten en kan getoetst worden door hen te bevragen.
- Onderzoek zou voorafgaand aan de start van de interventie moeten worden ontworpen en opgestart. Dit helpt ook bij het nadenken over de doelstelling van de interventie, de verwachte effecten en het beoogde werkzame mechanisme en het maakt een voormeting mogelijk.
- Vanuit het landelijk onderwijsbeleid zou in het algemeen een onderzoekende houding naar de eigen activiteiten meer gestimuleerd kunnen worden. Bijvoorbeeld door docenten en andere professionals in het hoger onderwijs te ondersteunen bij het doen van evaluatieonderzoek, of door de verbinding te maken met onderzoekers in relevante vakgebieden zoals onderwijskunde of sociologie.

DEEL I

1 Inleiding

1.1 Achtergrond

Van alle instromers in het hoger onderwijs in 2019-2020 is een kwart in of direct na het eerste jaar met de studie gestopt (Van den Broek et al., 2021). Dit is weliswaar een daling van 7,5 procent ten opzichte van de uitval in instroomjaar 2018-2019, maar nog steeds een onwenselijk hoog percentage. De daling heeft bovendien waarschijnlijk te maken met het (tijdelijke) gebrek aan alternatieven (zoals werk en reizen) vanwege de coronacrisis. Het verschil tussen het hbo en wo is net als in eerdere jaren groot: 12 procent uitval en 19 procent switch in het hbo ten opzichte van 5 procent uitval en 13 procent switch in het wo¹. Achter deze globale cijfers gaat een grotere variatie schuil aan verschillen in uitval tussen bepaalde opleidingen, vooropleidingen en achtergronden van studenten.

Er is een grote hoeveelheid nationale en internationale literatuur beschikbaar over deze soms moeizame start in hoger onderwijs. Veel onderzoek is gericht op het verklaren van de uitval, bijvoorbeeld vanuit de achtergrondkenmerken van studenten, kenmerken van de studie, studiekeuze en omgeving. Veel van deze verklarende factoren dienen – expliciet of impliciet – als uitgangspunt voor de vele initiatieven, activiteiten en interventies die de afgelopen tientallen jaren door hogeronderwijsinstellingen worden ondernomen om studieuitval te voorkomen. Vaak is echter onduidelijk welke redeneerlijnen er precies ten grondslag liggen aan deze activiteiten. Ook wordt lang niet altijd onderzocht of en waarom de interventies effectief zijn. In deze context is de overzichtsstudie opgezet waarvan we hier verslag doen.

1.2 Aanpak overzichtsstudie

De onderzoeksvragen die ten grondslag liggen aan de overzichtsstudie, zijn:

1. Wat zijn oorzaken van uitval en switch van eerstejaarsstudenten in hoger onderwijs?
2. Welke factoren zijn bepalend voor deze oorzaken en dus cruciaal voor een succesvol verloop van de eerste honderd dagen in het hoger onderwijs?
3. Welke interventies zijn (bewezen of potentieel) effectief om deze factoren positief te beïnvloeden?
4. Wat zijn de werkzame mechanismen in deze interventies en hoe toepasbaar zijn deze in andere contexten?
5. Wat zijn witte vlekken in de kennis over werkzaamheid van interventies?
6. Welke aanbevelingen voor praktijk, beleid en welke mogelijke richtingen voor toekomstig onderzoek kunnen naar aanleiding van het voorafgaande worden geformuleerd?

Om de onderzoeksvragen te beantwoorden hebben we allereerst een tweeledige literatuurstudie verricht. In het eerste deel daarvan hebben we een aantal toonaangevende reviewstudies over de oorzaken van studieuitval en switch bestudeerd en samengevat en daarmee onderzoeksvraag 1 beantwoord. Het tweede deel van de literatuurstudie bestond uit het verzamelen van (bewezen

---

¹ Bij uitval verlaat de student het hoger onderwijs, bij switch stapt hij of zij over naar een andere ho-studie.

of potentieel) succesvolle interventies rondom de start van de ho-studie om uitval tegen te gaan. Om het potentieel aan relevante interventies te vergroten, hebben we de term ‘de eerste honderd dagen’ hierbij dus breder opgevat dan alleen de eerste maanden van de studie.

Vervolgens hebben we de gevonden interventies in een samenhangend overzicht verwerkt. Op basis van deskresearch zijn in het overzicht de oorzaken van studieuitval gekoppeld aan de cruciale factoren in het studie(keuze)proces waarop de interventies ingrijpen, en zijn tevens de mate van effectiviteit van de interventies en de onderliggende werkzame mechanismen in kaart gebracht. Daarmee zijn onderzoeksvraag 2, 3 en 4 beantwoord. Door dit overzicht systematisch te analyseren kregen we tevens zicht op de witte vlekken die er bestaan in de kennis over interventies ter voorkoming van studieuitval; dat vormde het antwoord op onderzoeksvraag 5. Tot slot hebben we, mede op basis van de input van een aantal landelijke deskundigen tijdens twee expertmeetings, gereflecteerd op onze bevindingen en naar aanleiding daarvan een aantal aanbevelingen voor praktijk, beleid en onderzoek opgesteld. Daarmee is ook onderzoeksvraag 6 beantwoord.

Leeswijzer

Dit rapport bestaat uit twee delen. In Deel I beantwoorden we de zes onderzoeksvragen. In hoofdstuk 2 doen we beknopt verslag van de literatuurstudie naar oorzaken van studieuitval en switch. In hoofdstuk 3 worden de gevonden interventies - inclusief de cruciale factoren waarop zij ingrijpen – nader besproken en gaan we in op de mate van effectiviteit en de onderliggende werkzame mechanismen. We sluiten in hoofdstuk 4 af met de belangrijkste conclusies uit het onderzoek inclusief de reflectie daarop van de geraadpleegde experts, en doen een aantal aanbevelingen voor praktijk, beleid en onderzoek.

In bijlage 1 bij het eerste deel is een overzicht opgenomen van de Nederlandse en internationale bronnen die we hebben geraadpleegd. Bijlage 2 bevat het verslag van de twee expertmeetings.

Deel II van dit rapport biedt een overzicht van alle geïnventariseerde interventies. Elke interventie is aan de hand van een vast format kort beschreven en op een aantal aspecten getypeerd. Dit overzicht is ook beschikbaar als Excel-database, zodat betrokkenen uit de praktijk van het hoger onderwijs eventueel gericht kunnen zoeken naar interventies met specifieke kenmerken.

2 Oorzaken van uitval uit het hoger onderwijs

2.1 Inleiding

Er wordt al sinds jaar en dag in binnen- en buitenland veel onderzoek gedaan naar de oorzaken en redenen van uitval bij de start in het hoger onderwijs. Hierna schetsen we eerst kort hoe dit onderzoek zich ontwikkeld heeft. Vervolgens geven we een systematisch overzicht van de belangrijkste inzichten uit de bestudeerde onderzoeksliteratuur.

Er is een decennialange traditie van onderzoek naar redenen van studieuitval. Aanvankelijk stonden in dit onderzoek vooral individuele psychologische factoren centraal, zoals motivatie, persoonlijkheid en bekwaamheid. In de jaren zeventig van de vorige eeuw kwam daar verandering in en kreeg het onderzoek een meer sociologisch perspectief waarin de interactie met de (studie)omgeving een belangrijke plek kreeg (Aljohani, 2014). Het *Institutional Departure Model* van Tinto (1993) is veruit het meest bekende en empirisch geteste model. Dit model start met individuele kenmerken van studenten (familieachtergrond, capaciteiten en vaardigheden en voorafgaande scholing) en hun doelen en intenties, maar voegt daaraan de ervaringen toe die studenten opdoen in het hoger onderwijs, zowel in academisch als sociaal opzicht (beide op formeel en informeel vlak), resulterend in academische en sociale binding (of: integratie) met de hogeronderwijsinstelling. De doelen en intenties van de student kunnen wijzigen door deze ervaringen en van invloed zijn op het besluit van de student om de opleiding voort te zetten of te staken. Bovendien zijn ook externe verplichtingen zoals familie en werk in het model opgenomen. In het model van Tinto staat de overstap naar het hoger onderwijs centraal. Deze overstap, zo stelde Tinto, vertoont overeenkomsten met de *rites de passage* in stammengemeenschappen zoals die in antropologisch onderzoek zijn beschreven waarbij de student de oude gemeenschap loslaat en moet integreren in de nieuwe gemeenschap.

Kritiek op het model van Tinto gaat onder meer over het gebrek aan operationalisatie van de kernbegrippen sociale en academische integratie (Wolff, 2013). Hoe meet je deze begrippen en in hoeverre zijn ze van elkaar te onderscheiden? Andere kritiek is er op de eenzijdigheid van het model. De nadruk op integratie als een belangrijke factor in een succesvolle overstap naar het hoger onderwijs suggereert immers dat falen of slagen in het systeem vooral de verantwoordelijkheid is van de student. Tot slot is het de vraag in hoeverre het model toepasbaar is buiten het Amerikaanse hoger onderwijs. Het model van Tinto is namelijk geënt op de (Amerikaanse) situatie waarbij studenten op de campus bij hun *college* wonen.

Bean (1982) ontwikkelde naar aanleiding van een review van bestaande modellen (waaronder het model van Tinto dat al in 1975 in zijn oorspronkelijke vorm was gepubliceerd) een nieuw model waarin hij de variabelen die van invloed zijn op uitval categoriseert naar achtergrond-, organisatorische, omgevings-, houdings- en uitkomstvariabelen. Bean en Metzner (1985) speelden ook in op de beperkte toepasbaarheid van het model van Tinto. Ze ontwikkelden een model dat rekening houdt met een andere situatie, namelijk die van de student die niet op de campus woont. Voor Amerikaanse begrippen is dat een afwijkende situatie, beschreven in het zogenaamde *Non-Traditional Undergraduate Student Attrition Model*. Een belangrijk verschil met de eerdere modellen is dat de aandacht verschuift van institutionele socialiserende factoren naar

zogenaamde omgevingsfactoren, zoals familiebanden en (andere) externe verantwoordelijkheden (Aljohani, 2014).

Cabrera et al. (1993) hebben empirisch onderzoek gedaan op basis van een model waarin zij elementen van de modellen van Tinto en Bean integreren, het *Student Retention Integrated Model*. Het belang van academische en sociale integratie wordt in hun onderzoek empirisch bevestigd. Bovendien krijgt een aantal factoren op basis van de onderzoeksresultaten een prominente status, namelijk financiële overwegingen, de steun van familie en vrienden en het GPA².

De besproken onderzoeken en modellen zijn sterk gebaseerd op de situatie in het Amerikaanse hoger onderwijs. Kappe (2011) benoemt in zijn proefschrift dat de toepasbaarheid/buikbaarheid van de modellen in het algemeen gelegen is in het feit dat ze de variabelen die van invloed zijn op studiesucces onderverdelen in input-, proces- en contextvariabelen. Ook Sneyers en Witte (2016) onderscheiden in hun inventarisatie van onderzoeken naar factoren die van invloed zijn op het studiesucces de categorieën student-, instellings- en omgevingsfactoren. In aansluiting hierop hebben we onderstaande indeling opgesteld die we als uitgangspunt hanteren voor de bespreking van oorzaken/achtergronden van uitval en switch in dit hoofdstuk:

1. Kenmerken van de studenten (input)

- Achtergrondkenmerken, zoals vooropleiding en herkomstgezin (migratieachtergrond, eerstegeneratiestudent).
- Persoonlijkheidskenmerken en vaardigheden, zoals motivatie en prestatieniveau.

2. Ervaringen in de studie en studiekeuze (proces)

- O.a. oriëntatie op de studie en integratie/bindings.

3. Kenmerken van de studie, instelling en het onderwijssysteem (context: systeem)

- O.a. onderwijssoort, sector, toelating en selectie.

4. Kenmerken van de omgeving van studenten (context: buiten de studie en de onderwijsinstelling)

- O.a. familiesteun en bijbaan.

In het vervolg van dit hoofdstuk gaan we verder in op de beschikbare onderzoeksliteratuur over de achtergronden en oorzaken van studieuitval, waarbij we ons zoveel mogelijk hebben beperkt tot onderzoek naar uitval in de eerste periode in het hoger onderwijs, dus rondom de overstap naar het hoger onderwijs. In de eerste vier paragrafen hierna geven we een overzicht van het onderzoek naar respectievelijk de invloed van studentkenmerken, ervaringen in studie en studiekeuze, kenmerken van de studie/instelling en van de omgeving van de student. In de laatste paragraaf bespreken we onderzoek waarin kenmerken vanuit deze verschillende invalshoeken in samenhang met elkaar zijn onderzocht.

---

2 GPA staat voor *Grade Point Average*, een schoolcijfer waarbij gemiddelde tentamencijfers worden gewogen naar studiepunten. Het geldt in Angelsaksische landen als een graadmeter van de academische prestaties van een student.

2.2 Kenmerken van de studenten

2.2.1 Achtergrondkenmerken van studenten

In Nederland wordt sinds 2013 de Monitor Beleidsmaatregelen uitgevoerd waarin jaarlijks de studieuitval en switch in of direct na het eerste studiejaar wordt geanalyseerd. Studieuitval wordt in dit onderzoek gezien als uitval uit het hoger onderwijs en switch als wisselen van instelling of opleiding binnen de onderwijsinstelling. We beperken ons in deze subparagraaf grotendeels tot de uitkomsten van de Monitor Beleidsmaatregelen 2020-2021 (Van den Broek et al., 2021), maar uit de trendvergelijkingen daarin blijkt dat de benoemde verschillen tussen groepen studenten geen eenmalige afwijkingen zijn. Wel is duidelijk sprake van een recente daling van de uitval en switch, die toegeschreven kan worden aan de coronacrisis en het ontbreken van alternatieven (werk, reizen) en dus mogelijk tijdelijk is.

De Monitor Beleidsmaatregelen 2020-2021 laat zien dat bepaalde groepen studenten relatief meer uitvallen en switchen. Uitval en switch is hoger onder **mannen** dan vrouwen (29% versus 22%). Op het hbo bedraagt de uitval en switch in studiejaar 2019-2020 onder mbo-instromers 28% en onder havo-instromers 31%. Uitval en switch onder instromers met een vwo-diploma ligt met 19% (op de universiteit) en 20% (op het hbo) een stuk lager. Het aandeel studieuitval ten opzichte van switch is onder de **mbo'ers** relatief hoog.

Bij studenten met een mbo- of havo-vooropleiding is het aandeel studenten dat uitvalt of switcht hoger onder studenten met een **niet-westerse migratieachtergrond** dan onder studenten met een Nederlandse achtergrond. Het verschil is het grootst onder hbo-instromers vanuit het mbo; 35% van de mbo'ers met een niet-westerse migratieachtergrond switcht of valt uit op het hbo. In het wo is het verschil naar migratieachtergrond veel kleiner (21% versus 19%) en bestaat vooral uit switch. Het opleidingsniveau van de ouders speelt ook een rol: bij hbo-instromers met een mbo- of havo-vooropleiding en bij wo-instromers met een vwo-vooropleiding is de uitval en switch relatief hoger onder **eerstegeneratiestudenten** (de eersten in het gezin die deelnemen aan hoger onderwijs) dan onder studenten met hoogopgeleide ouders.

Onder internationale studenten in het wo is uitval en switch over het geheel gezien vergelijkbaar met Nederlandse studenten, maar waar Nederlandse wo-studenten vaker switchen, vallen internationale studenten vaker uit. **Caribische studenten** (die hun vooropleiding in de Cariben hebben gevolgd) stoppen vaker tijdens of direct na hun eerste jaar met de initiële opleiding dan studenten die hun vooropleiding in Europees Nederland volgden. Dit komt vooral omdat zij vaker switchen, de uitval op het hbo is juist lager. Hetzelfde geldt voor de vergelijking tussen Caribische studenten en studenten met een (westerse of niet-westerse) migratieachtergrond; de uitval en switch samen genomen is het hoogst voor Caribische studenten en dat komt met name door het hogere aandeel dat switcht. In het hbo is de uitval onder Caribische studenten juist lager dan bij de vergelijkingsgroepen.

Verder is uit de Monitor Beleidsmaatregelen 2019-2020 (Van den Broek et al., 2020) bekend dat studenten die een **aanvullende beurs** ontvangen (en van wie de ouders dus een lager inkomen hebben) vaker uitvallen of switchen dan studenten zonder aanvullende beurs. Dit speelt vooral onder hbo-studenten, in het wo is er nauwelijks verschil. Verder blijkt uit hetzelfde onderzoek dat hoewel ouderlijke kenmerken van invloed zijn (een lager opleidingsniveau van de ouders en een lager huishoudensinkomen hangen samen met een grotere kans om uit te vallen of te switchen),

deze verschillen minder groot zijn dan de verschillen naar geslacht en de migratieachtergrond van de student.

Tot slot laat de Monitor Beleidsmaatregelen 2020-2021 zien dat ook studenten met een **functiebeperking** zowel in hbo als wo relatief vaak uitvallen.

2.2.2 Persoonlijkheidskenmerken en vaardigheden van studenten

De prestaties van studenten in het voorgezet onderwijs worden gezien als een belangrijke voorspeller voor succes in hun vervolgstudie (o.a. Mulder en Cuppen, 2018). Een analyse van tien hbo- en wo-instroomcohorten van 2006 tot 2016 laat zien dat eerstejaarsstudenten die zich in een volgend studiejaar herinschrijven gemiddeld een hoger eindexamencijfer hadden dan degenen die zijn uitgevallen of geswicht (Van den Broek et al., 2018a). Een metastudie van Vlaams en Nederlands onderzoek (Van Rooij et al., 2018) naar factoren die van invloed zijn op studieresultaten, bewijst eveneens de positieve samenhang tussen de prestaties in het voortgezet onderwijs en het voortzetten van de studie in het hoger onderwijs.

Naast prestaties worden ook persoonlijkheidskenmerken gezien als van grote invloed op het studieresultaat. De hiervoor genoemde metastudie van Van Rooij et al. (2018) laat samenhangen zien tussen conscientieusheid³, intrinsieke motivatie en academisch aanpassingsvermogen enerzijds en het voortzetten van de studie anderzijds. De meeste studies naar de invloed van persoonlijkheid en psychosociale factoren betreffen echter relatief kleinschalige studies aan Amerikaanse onderwijsinstellingen. Bovendien wordt studieresultaat vaak geoperationaliseerd als studieresultaten in de vorm van hoge cijfers of een hoog GPA. Minder vaak wordt retentie (de positieve tegenhanger van uitval) als uiting van studieresultaat onderzocht.

Feltzer en Rickli (2009) komen in hun internationale literatuurstudie naar de invloed van persoonlijkheid op studieresultaat tot de conclusie dat conscientieusheid het belangrijkste persoonlijkheidskenmerk is dat een rol speelt bij studieresultaat versus retentie. Kleinschalige studies waarin (lage) conscientieusheid als verklaring voor studieresultaat in het eerste jaar wordt aangetoond, zijn onder meer van Tross et al. (2002) en Lounsbury et al. (2004). In een internationale meta-analyse van Trapmann et al. (2007) wordt echter slechts een beperkt aantal studies gevonden naar de invloed van persoonlijkheidskenmerken op uitval en retentie, en worden daarin bovendien geen significante effecten gemeten. Robbins et al. (2004) voerden een meta-analyse van 109 studies uit die breder kijkt naar de invloed van psychosociale factoren en factoren op het gebied van studieresultaat op studieresultaten (GPA) en retentie. Zij vonden dat *academic related skills* (zoals studieresultaatvaardigheden, communicatieve vaardigheden, probleemoplossend vermogen), *academic self efficacy* (academisch zelfvertrouwen) en *academic goals* (zoals *goal commitment*) het sterkst samenhangen met retentie. De veelal Amerikaanse onderzoeken naar persoonlijkheidskenmerken zijn overigens vaak gebaseerd op data verkregen via vragenlijsten of testen aan het begin van de studie en niet zozeer gericht op het onderzoeken van oorzaken van studieresultaat als wel het voorspellen daarvan.

---

3 Conscientieusheid is een van de zogenaamde Big Five persoonlijkheidskenmerken (conscientieusheid, neuroticisme, extravertie, openheid en altruïsme).

Het onderzoek naar studieuitval en switch onder studenten met bepaalde achtergrond- of persoonlijkheidskenmerken laat zien bij *wie*, dus bij welke groepen, de uitvalproblematiek het sterkst speelt, maar geeft nog geen inzicht in *waarom* deze studenten vaker dan andere uitvallen of switchen. De onderzoeken die we in de volgende paragrafen bespreken, gaan hier verder op in.

2.3 Ervaringen in de studie en studiekeuze

Voor een overzicht van het onderzoek naar ervaringen in de studie en studiekeuze die van invloed zijn op studieuitval, richten we ons vooral op studies over het Nederlandse hoger onderwijs, omdat de waarde van bevindingen uit andere landen en onderwijssystemen niet goed in te schatten is voor de Nederlandse onderwijscontext.

In Nederland hebben de afgelopen jaren onder meer Sneyers & Witte (2016) en Kappe (2017) de redenen van studieuitval geïnventariseerd. Kappe onderscheidt zeven hoofdredenen voor uitval:

- incongruentie (niet uitkomen van verwachtingen),
- gebrekkige aansluiting (wijze van onderwijs, zwaarte opleiding),
- gebrek aan motivatie en inzet,
- concurrerende verplichtingen en activiteiten,
- gebrek aan sociale integratie,
- emotionele en psychosociale aanpassingsproblemen en
- onvoldoende academische vaardigheden.

Kappe baseerde zijn overzicht onder meer op de Monitor Beleidsmaatregelen 2019-2020 (Van den Broek et al., 2020), waarin niet alleen is onderzocht bij welke groepen uitval zich voordoet maar ook wordt gerapporteerd over de redenen van uitval en switch van eerstejaars. De helft van de studiestakers geeft volgens dit onderzoek aan dat ze een verkeerde studiekeuze hebben gemaakt en/of dat de verwachting niet is uitgekomen. De andere meest genoemde redenen zijn 'de manier van onderwijs sloot niet aan', 'studie was te zwaar', en 'onvoldoende motivatie'. Alle genoemde uitvalredenen en factoren kunnen meteen vanaf het begin van de studie een rol spelen en/of hebben specifiek betrekking op de overgang naar en de eerste periode in het hoger onderwijs. Daaruit blijkt hoe belangrijk deze fase is in de studieloopbaan.

Overigens laat het bovenstaande ook zien dat er vaak verschillende soorten uitvalredenen door elkaar lopen. De aangedragen uitvalredenen liggen immers op het vlak van het proces (verkeerde keuze gemaakt), het systeem (studie te zwaar) en de student (gebrek aan motivatie). In paragraaf 2.6 komen we hier uitgebreider op terug.

Uit de Monitor Beleidsmaatregelen 2019-2020 komt ook naar voren dat studenten die niet uitvallen vaker bewust voor hun studie kozen (77% versus 57%) en vaker een goede binding/match met hun opleiding ervaren (90% versus 74%). Een overzichtsstudie van Tinto (2006-2007) bevestigt dat betrokkenheid van studenten, vooral in het eerste jaar, een belangrijke voorspeller van retentie is. Analyses van de samenhang tussen binding/match, voorlichtingsgebruik en deelname aan studiekeuzeactiviteiten in de Monitor Beleidsmaatregelen 2019-2020 laten zien dat binding of match met de opleiding het meest bepalend is voor uitval en switch, zowel in hbo als wo. Als een student veel binding ervaart, dan is de kans op uitval veel lager. Uit die analyses komt ook naar voor dat bij hbo-studenten het bezoeken van voorlichtingsdagen de kans op switch of uitval verkleint; in het wo hangt deelname aan voorlichtingsdagen samen met minder studieuitval (niet

met switch). Daarnaast is onder studenten die niet of nauwelijks vinden dat zij in de vooropleiding een intensieve studie- en beroepskeuzebegeleiding hebben ontvangen, het aandeel uitvallers hoger dan onder studenten die vinden dat zij (zeer) intensief begeleid zijn. Dit aandeel is aanzienlijk groter in het hbo dan in het wo. Deze uitkomsten benadrukken het belang van (het werkstelligen van) realistische beeldvorming voorafgaand aan de studiekeuze.

Onderzoek van Hausmann et al. (2009) gaat eveneens in op binding; meer in het bijzonder het belang van *sense of belonging*. In het genoemde onderzoek wordt dit gedefinieerd als het psychologische gevoel van identificatie met de universitaire gemeenschap. In het onderzoek wordt aangetoond dat *sense of belonging* een positief effect heeft op institutionele commitment en een indirect effect op het voornemen en het daadwerkelijk voortzetten van de studie.

2.4 Kenmerken van de studie, instelling en het onderwijssysteem

De Monitor Beleidsmaatregelen 2020-2021 ontleedt ook de uitval en switch van studenten naar soort hoger onderwijs (hbo en wo) en sector. Ondanks de (vermoedelijk corona-gerelateerde) daling in 2019-2020, blijft het aandeel studenten dat uitval of switcht in het hbo structureel hoger dan in het wo: voor instroomcohort 2019-2020 was dit 29% voor het hbo en 19% voor het wo. Van de hbo'ers keert 12% het jaar erop niet terug in het hoger onderwijs, van de universitaire studenten 5%. In het hbo is de uitval het hoogst in de sectoren Economie (32%), Gedrag en Maatschappij (32%), Techniek (29%) en in wo in de sectoren Recht (24%) en Taal & Cultuur (22%). Vanwege de arbeidsmarktbehoefte aan bètatechnici en de inspanningen van de overheid om meer studenten voor bètatechniek te laten kiezen, krijgt uitval in deze sector extra aandacht. Van de hbo-studenten die uit een bètatechnische hbo-opleiding afkomstig zijn en uitvallen of switchen, kiest een kwart daarna weer voor een bètatechnische hbo-opleiding. Bij de wo-studenten stroomt 35% weer bij een bètatechnische opleiding in. Een substantieel deel van de bètatechnische studenten die uitvallen of switchen, volgt daarna dus geen bètatechnische opleiding meer in het hbo of wo (zie ook Van Langen en Meelissen, 2019).

Selectiviteit is een ander belangrijk onderscheidend opleidingsaspect dat invloed kan hebben op uitval. Selectie bij de toelating tot een opleiding kan bijdragen aan lagere uitval en betere studieprestaties (Van den Broek et al., 2018b). Selectie kan echter ook leiden tot ongewenste effecten zoals kansenongelijkheid bij toelating (Inspectie van het Onderwijs, 2020b).

2.5 Kenmerken van de omgeving van studenten

Er is beperkt onderzoek naar vroege studieuitval beschikbaar dat ingaat op de rol van *family support*, dat wil zeggen emotionele en financiële ondersteuning vanuit de familie. Er zijn indicaties dat emotionele familiesteun, met name in het eerste jaar, bijdraagt aan studentbetrokkenheid (*engagement*) en psychosociale aanpassing aan het studeren en de studieomgeving (*sense of belonging*) die op hun beurt weer kunnen bijdragen aan studiesucces (Roksa & Kinsley, 2018). Meeuwisse (2012) toont aan dat sociale steun van de familie bij de studie ('familie-studie facilitatie'), een positieve invloed heeft op studie-inzet. Andersom heeft een negatieve relatie tussen de familie en studie, bijvoorbeeld vanwege familieverantwoordelijkheden die ten koste gaan van tijd en aandacht voor de studie ('familie-studie conflict') een negatieve uitwerking op studie-inzet.

Over de invloed op studieuitval van andere kenmerken van de omgeving zoals het hebben van een betaalde baan weten we weinig. Wel is bekend uit onderzoek naar deelnemers aan excellentieprogramma's (Broekhoven et al., 2020) dat de kans op succesvolle afronding van een dergelijk programma afneemt naarmate studenten meer uren werk naast de studie verrichten. Het gaat hier echter om excellentieprogramma's die studenten naast hun reguliere studie volgen waardoor ze al zwaarder belast worden. De Monitor Beleidsmaatregelen (2020) toont aan dat de studievoortgang van studenten met een baan van meer dan 16 uur per week relatief laag is. Verder laat onderzoek van Torenbeek et al. (2010) een negatieve relatie zien tussen het aantal uren dat universitaire studenten betaald werk verrichten en het aantal colleges dat ze bijwonen. Dit zijn indicaties van minder studiesucces, maar geen directe bewijzen voor hogere studieuitval.

2.6 Samenspel van oorzaken en achtergronden van studieuitval

Zoals al in paragraaf 2.1 besproken, worden de variabelen die van invloed zijn op studiesucces in de regel onderverdeeld in input-/student-, proces- en contextkenmerken. We hebben in voorgaande paragrafen de belangrijkste onderzoeksuitkomsten besproken die betrekking hebben op de afzonderlijke kenmerken in deze onderverdeling. Echter, veel onderzoek gaat juist in op het samenspel van de verschillende variabelen. In deze paragraaf bespreken we deze onderzoeken.

Vooropleiding en aansluiting

Sommige redenen om de studie te staken spelen sterker bij studenten met een bepaalde achtergrond. Onderzoek van ROA (2015) laat zien dat gebrek aan motivatie voor hbo-studenten met een havo-vooropleiding twee keer zo vaak (50%) een reden is om de studie te staken dan voor studenten met een mbo-vooropleiding. Bij de mbo'ers valt op dat aansluitingsfactoren vaker een rol spelen: zij noemen vaker de zwaarte van de studie en moeite met de overgang naar het hbo en geven vaker aan dat de manier van onderwijs niet aansluit (Van den Broek et al., 2020).

Een aanpalend begrip is de *person-environment fit*, de compatibiliteit tussen kenmerken van een individu en diens omgeving. De aanname in deze theorie is dat studenten met bepaalde eigenschappen succesvoller zijn in bepaalde onderwijsprogramma's dan andere studenten. Onderzoek van Feldman et al. (1999) suggereerde eveneens dat congruentie tussen student en programma van belang is voor het studiesucces. Onderzoek van Torenbeek et al. (2011) waarin studentkenmerken, -ervaringen en de leeromgeving worden geïntegreerd toont aan dat overeenkomsten tussen de leeromgeving in het voortgezet en hoger onderwijs en aanpassing aan de nieuwe omgeving bijdragen aan het verklaren van studiesucces in het eerste jaar.

Migratieachtergrond en studiekeuze, familiesteun en academische integratie

Wolff (2013) heeft in zijn onderzoek specifiek gezocht naar verklaringen voor de hogere uitval en switch van studenten met een niet-westerse migratieachtergrond. Hij ging daarbij uit van de veronderstelling dat sociaal en cultureel kapitaal (Bourdieu, 1997) cruciaal zijn voor sociale en academische integratie (Tinto, 1993) die, zoals eerder beschreven, bijdragen aan een goede overgang naar het hoger onderwijs en de kans op uitval verkleinen. In zijn kwalitatieve onderzoek vindt Wolff onder meer dat studenten met een niet-westerse migratieachtergrond thuis minder vaak inhoudelijke ondersteuning krijgen, zowel bij hun studiekeuze als tijdens hun studie. Ten tweede uit de mentale thuisondersteuning zich bij studenten met een niet-westerse migratieachtergrond vaker in druk om voor een bepaalde studie te kiezen en om te presteren, vanuit het streven naar sociale mobiliteit. Ook Nederlandse studenten kunnen prestatiedruk van

(hoogopgeleide) ouders ervaren maar voelen zich autonomer in hun studiekeuze. Verder bleek dat de studenten met een niet-westerse migratieachtergrond met lageropgeleide ouders minder goed kunnen inschatten of zij het niveau aankunnen en hun situatie regelmatig vergelijken met die van hun Nederlandse studiegenoten, die in hun ogen van huis uit meer zelfvertrouwen hebben meegekregen om een studie af te ronden. In economisch opzicht bleek tot slot dat uitwonende studenten met een migratieachtergrond meer op zichzelf aangewezen zijn dan Nederlandse uitwonende studenten met als mogelijk gevolg dat er minder tijd en aandacht aan de studie kan worden besteed.

Het in Paragraaf 2.5 aangehaalde onderzoek van Meeuwisse (2012) naar familiesteun laat zien dat de relatie tussen familiesteun en studiesucces verschilt voor studenten met een migratieachtergrond versus een Nederlandse achtergrond. Door veel met en voor hun familie te doen, ervaren studenten met een niet-westerse migratieachtergrond meer familie-studie conflict dan studenten met een Nederlandse achtergrond, wat resulteert in minder studie-inzet en lagere cijfers. Daarnaast blijkt de familiesteun die studenten met een Nederlandse achtergrond ontvangen effectiever dan de steun van familie die studenten met een niet-westerse migratieachtergrond ontvangen.

Motivatie, zelfvertrouwen en academische integratie

In ouder onderzoek van Prins (1997) is de wisselwerking tussen student-, proces- en opleidingskenmerken in relatie tot studieuitval bestudeerd. In lijn met Amerikaans onderzoek konden de onderzochte kenmerken (slechts) een kleine 30% verklaren van de studieuitval. Aspiraties en motivatie bleken significant gerelateerd aan studieuitval. Studenten met hoge aspiraties dan wel studenten die hoog intrinsiek gemotiveerd zijn, vallen minder vaak uit. Ook de factor zelfvertrouwen is sterk gerelateerd aan studieuitval. Hoe hoger het zelfvertrouwen des te lager is de kans op studieuitval. Het onderzoek toonde verder aan dat factoren op het gebied van sociale en vooral academische integratie de voornaamste gevonden intermediaire factoren zijn tussen motivatie en zelfvertrouwen en studieuitval of studievoortgang. Studenten die veel contacten hebben met docenten zijn tevredener met hun academische ontwikkeling en prestaties, presteren beter en vallen minder uit. In recenter onderzoek van Kamphorst (2017) is de invloed van het samenspel van student- en proces- en contactfactoren op studiesucces (studievoortgang en retentie) eveneens geanalyseerd. De onderzochte kenmerken verklaren gemiddeld 20% van de verschillen in studiesucces. Uit het onderzoek blijkt dat de mate waarin studenten zich sociaal en academisch thuis voelen in hun hbo-leeromgeving indirect van invloed is op studiesucces, via factoren als zelfvertrouwen, regelmatig studeren en intrinsieke motivatie.

3 Interventies ter voorkoming van vroege studieuitval

3.1 Inleiding

3.1.1 Achtergrond

Op Nederlandse hogescholen en universiteiten en door OCW zijn de laatste jaren diverse maatregelen genomen en interventies toegepast om uitval te voorkomen en studenten die willen switchen te begeleiden (o.a. Sneyers & Witte, 2016; Kappe, 2017; Mulder & Cuppen, 2018, platform-studiesucces.nl; LSVB, 2020). Interventies kunnen inspelen op de in het voorgaande hoofdstuk beschreven factoren en specifiek gericht zijn op de overgang naar hoger onderwijs en de cruciale eerste periode in het hoger onderwijs ('de eerste 100 dagen'). Ook kunnen interventies zich toespitsen op bepaalde doelgroepen of opleidingen waar de uitval relatief hoog is, zoals mbo-hbo doorstromers, studenten met een migratieachtergrond of studenten in de sectoren economie of techniek (onder meer Elffers, 2018; Wolff, 2013; Van Langen & Meelissen, 2019). Ook in andere landen wordt door hogeronderwijsinstellingen veel energie gestoken in het tegengaan van uitval van (eerstejaars) studenten door in te zetten op factoren als het bevorderen van integratie en betrokkenheid, het verbeteren van studievoordigheden en het adresseren van specifieke doelgroepen.

Voor deze overzichtsstudie hebben we zoveel mogelijk van deze interventies tegen het licht gehouden en beoordeeld op hun merites ten behoeve van deze overzichtsstudie. Het resultaat - 39 interventies, waarvan 25 Nederlandse en 14 internationale interventies - is opgenomen in Deel II van dit rapport. In dit hoofdstuk lichten we eerst toe welke selectieprocedure we gevolgd hebben en op welke aspecten we de interventies hebben beoordeeld. In paragraaf 3.2 en verder volgt een samenvattende bespreking van de interventies.

3.1.2 Selectieprocedure en beoordelingsaspecten

Door middel van literatuurstudie en het direct benaderen van betrokkenen hebben we de interventies in kaart gebracht. Beoogd was om zo veel mogelijk interventies in de overzichtsstudie op te nemen met een bepaalde mate van bewezen effectiviteit, in termen van verminderde uitval en verbeterde (ervaren) aansluiting. Dit bleek echter te leiden tot een zeer beperkte weergave van Nederlandse interventies. Daarom hebben we ervoor gekozen om (voorbeelden van) gangbare interventies in Nederland toch op te nemen, ondanks dat daar vaak geen of slechts beperkte bewijslast voor beschikbaar is. Zo ontstaat in ieder geval een beeld van het interventieaanbod in ons land. Bij de beschreven internationale interventies hebben we strenger geselecteerd op bewezen effectiviteit. Immers, er is vaak sprake van een andere context waardoor de overdraagbaarheid in het geding kan komen. Bewijslast hebben we daarom zwaarder laten meewegen.

We hebben online (wetenschappelijke) publicaties gezocht met Nederlandse en Engelse zoektermen. Daarnaast hebben we ook direct gezocht in een aantal relevante wetenschappelijke tijdschriften en kennisbanken (zie bijlage 1) en hebben we via de sneeuwbalmethode verder gezocht in publicaties in referenties. Op deze wijze zijn bijvoorbeeld ook Duitstalige publicaties geraadpleegd.

De interventies die geselecteerd zijn spelen zich af *rondom* de overgang naar het hoger onderwijs. Ze zijn erop gericht om de overstap soepeler te laten verlopen en/of de kans op uitval te verlagen. We maken daarbij onderscheid naar interventies *voor de poort* (voor de studiekeuze en inschrijving) en *na de poort* (na de studiekeuze en inschrijving). We hebben *geen* interventies meegenomen die betrekking hebben op selectiemethoden voor opleidingen. Zoals in paragraaf 2.4 is benoemd, kunnen (verkeerde) selectiemethoden als ongewenst neveneffect hebben dat voor bepaalde groepen studenten de instroomkansen verlagen (eerstegeneratiestudenten, studenten uit lagere inkomensgroepen [Inspectie van het Onderwijs, 2020]). En hoewel interventies om selectie te verbeteren kunnen bijdragen aan een soepeler overgang naar het hoger onderwijs en minder uitval, is selectie in Nederland alleen mogelijk bij een beperkt aantal bacheloropleidingen, waarvoor dit wettelijk is toegestaan (Inspectie van het Onderwijs, 2020b). Ook laten we interventies achterwege die weliswaar kunnen bijdragen aan het studiesucces, maar die niet specifiek gericht zijn op eerstejaars en de overgang naar het hoger onderwijs, zoals doorlopende leerlijnen en (andere) curriculuminterventies.

3.1.3 Oorzaken, cruciale factoren en effectiviteit

In het overzicht in Deel II van dit rapport hebben we elke interventie aan de hand van de volgende aspecten getypeerd:

Aspecten van interventies

Naam interventie
 Onderwijsinstelling
 Hbo of wo
 Fase: Tijdens het vo/mbo; Tijdens de zomer; In het eerste jaar
 Doelgroep of sector of instellingsbreed
 Oorza(a)k(en) van uitval waar interventie op aansluit
 Cruciale factor(en)
 Interventiebeschrijving
 Bewijslast effectiviteit
 Effectladder
 Bron(nen)

De beschrijving van de interventie is de basis van elke interventietypering in het overzicht. De meeste van de andere bovengenoemde aspecten spreken voor zich, maar een aantal heeft nadere toelichting nodig.

Oorzaak, cruciale factor

Soms is in de geraadpleegde publicatie of website expliciet beschreven op welke oorzaak van uitval deze interventie wil inspelen. Vaak is dit niet het geval en hebben we dit uit de bron(nen) afgeleid. Daarbij is aangesloten op de indeling van oorzaken uit het voorafgaande hoofdstuk: kenmerken van de student, ervaringen in de studie en studiekeuze, kenmerken van de studie en/of kenmerken van de omgeving. Waar mogelijk hebben we binnen deze indeling de betreffende kenmerken ook nader gespecificeerd.

De ‘cruciale factor’ is het aspect in de overgang naar het hoger onderwijs waar de interventie op wil ingrijpen om de oorzaak van de studieuitval weg te nemen c.q. de kans op studieuitval te verkleinen. We onderscheiden acht typen van cruciale factoren:

1. Studiekeuzeprocess: Loopbaanoriëntatie en -begeleiding op vo,
2. Studiekeuzeprocess: Kennismaking, voorlichting en proefstuderen in ho,
3. Aansluiting van de inhoudelijke basiskennis,
4. Aansluiting van de studievaardigheden,
5. Begeleiding/coaching bij overgang - door peers,
6. Begeleiding/coaching bij overgang - door onderwijsprofessionals,
7. Sociale en/of academische binding,
8. Docentprofessionalisering.

Overigens ontbreken in het interventieoverzicht in deel II interventies die expliciet gericht zijn op de laatstgenoemde cruciale factor, docentprofessionalisering. Dat is opmerkelijk, aangezien deze factor wel relevant lijkt als potentieel aangrijpingspunt. Ons zijn wel enkele interventies rond docentprofessionalisering bekend waarvoor onvoldoende bewijslast of beschrijvende informatie beschikbaar is⁴. Ook vonden we een paar interventies waarin docentprofessionalisering zijdelings wel een rol speelde, maar waar de focus elders lag.

Bewijslast effectiviteit en effectladder

Bij het aspect 'bewijslast' van elke interventie beschrijven we kort de onderzoeksresultaten die de werking van de interventie aannemelijk maken. Het aspect 'effectladder' is gebaseerd op de effectladder van Van Yperen, Veerman en Bijl (2017; zie ook schema). Deze kent vijf niveaus van bewijskracht die aangeven hoe effectief een interventie is. We hebben bij elke interventie aangegeven op welke trede van de effectladder de bewijslast zich bevindt volgens de informatie uit de publicatie of op de website.

Trede op de effectladder	Toelichting
1 - voorwaardelijk	De interventie is beschreven. Het doel van de interventie, de doelgroep, de aanpak en de randvoorwaarden voor de uitvoering zijn duidelijk. De werkwijze van de interventie te grijpen en de aanpak gemakkelijk overdraagbaar.
2 - veelbelovend	De interventie is gebaseerd op wetenschappelijke theorie waarmee aannemelijk wordt gemaakt dat deze kan werken.
3 - doeltreffend	Er zijn gegevens die de eerste aanwijzingen voor effectiviteit van de interventie geven, bijvoorbeeld door tevredenheidsonderzoek
4 - plausibel	Het onderzoek is gebaseerd op vooraf geformuleerde hypothesen
5 - werkzaam	Er is sprake van effectonderzoek met een vergelijking (controlegroep). Het effect kan toegeschreven worden aan de interventie.

Bron(nen)

Bij de bronnen verwijzen we waar mogelijk naar wetenschappelijke publicaties. Wanneer deze niet beschikbaar zijn, verwijzen we naar andere informatiebronnen over de interventie die we hebben gevonden, zoals de website van de betreffende hogeronderwijsinstelling, of een artikel op een andere website. Voor zover dit bekend is, hebben we ook de namen van projectleiders of

⁴ Bijvoorbeeld het Sprint-UP programma (2007-2010) van het Platform Betatechniek. Hierin werden destijds universitaire docenten ingezet in het vo en konden vo-docenten onderzoek doen aan de universiteit. Doel was onder meer om deze docenten een brugfunctie tussen het vo en hoger onderwijs te laten vervullen.

contactpersonen bij een interventie vermeld, zodat geïnteresseerden eventueel contact kunnen opnemen om extra informatie op te vragen.

3.1.4 Expertmeetings

In twee expertmeetings zijn het concept interventie-overzicht en de voorlopige conclusies en aanbevelingen besproken. Het verslag van de expertmeetings is in Bijlage 2 opgenomen. Waar mogelijk zijn concrete suggesties van de experts voor verbetering van het interventie-overzicht overgenomen. De experts hebben tevens op verzoek aanvullende publicaties aangedragen. Dit heeft uiteindelijk geleid tot een uitbreiding van het interventie-overzicht met drie nieuwe interventies.

3.1.5 Werkzaam mechanisme

In het vervolg van dit hoofdstuk bespreken we per paragraaf steeds één van de cruciale factoren, en typeren kort alle gevonden interventies – inclusief een reflectie op de bewijslast – die hierop ingrijpen. Elke paragraaf eindigt met een analyse van het (veronderstelde) *werkzame mechanisme* achter de interventies, inclusief een beknopt stroomschema waarin de analyse wordt samengevat.

Het ontdekken en benutten van het werkzame mechanisme van een interventie sluit aan bij onderzoeksvraag 4 en helpt bij het verkrijgen van inzicht in ‘wat werkt’ (Bool et al., 2019). De vernoemde auteurs definiëren werkzame mechanismen als volgt: ‘Werkzame mechanismen zijn die processen die ertoe leiden of eraan bijdragen dat een gewenst effect optreedt’. Werkzame mechanismen zijn misschien niet direct en volledig zichtbaar, maar door ze theoretisch, als een omschreven concept, te duiden, wordt de black box van de interventie geopend. Kennis van werkzame mechanismen kunnen de praktijk helpen om te doen wat werkt. In effectiviteitsonderzoek wordt het onderscheid aangehouden tussen de (directe) *resultaten* van de invoering van een interventie en het beoogde *effect*.

In de volgende paragrafen hebben we dat onderscheid overgenomen. Achter de laatste pijl van elk stroomschema benoemen we het uiteindelijk beoogde effect, tussenliggende pijlen verwijzen naar verwachte directe resultaten, als volgt: *Interventie > Direct resultaat of resultaten > Beoogd effect*.

3.2 Studiekeuzeprocess: Loopbaanoriëntatie en -begeleiding vo/mbo-ho

Nr.*	Onderwijsinstelling	Interventie	Effectladder
1	Hogeschool Rotterdam, Hogeschool Inholland en roc's	Mbo-hbo doorstroomprogramma economie incl. mbo-keuzedeel 'Voorbereiding hbo'	3
2	Hogeschool van Amsterdam en roc's	Mbo-keuzedeel 'Voorbereiding hbo'	4
3	Vrije Universiteit	Buddies Breaking Barriers	4
4	Verschillende universiteiten	Pre-University Colleges	1

* De nummers verwijzen naar de nummers in het interventie-overzicht in Deel II.

Typering inhoud

Vier van de gevonden interventies grijpen in op het studiekeuzep proces en zijn specifiek gericht op begeleiding van en voorbereiding op de overstap naar het hoger onderwijs. Het zijn interventies die in het voorbereidend onderwijs (vo of mbo) plaatsvinden, maar die uitdrukkelijk in samenwerking met (dit geldt voor de interventies met volgnummer 1 en 2) of door (3 en 4) het hoger onderwijs zijn ontwikkeld.

De twee eerste interventies hebben betrekking op de relatief recent ingevoerde keuzedelen in het mbo, in het bijzonder het generieke keuzedeel 'Voorbereiding hbo' dat door de mbo- en hbo-instellingen tezamen is vormgegeven. Bij Hogeschool Rotterdam en Inholland is dit keuzedeel onderdeel van een mbo-hbo doorstroomprogramma in de sector economie, bij Hogeschool Amsterdam wordt het beschreven keuzedeel breder aangeboden. Het keuzedeel moet mbo-studenten die overwegen naar het hbo te gaan voorbereiden op die stap, door enerzijds oriëntatie op het hbo en anderzijds voorbereiding op het ontwikkelen van hbo-vaardigheden.

De derde interventie is het Buddies Breaking Barriers project waarin geneeskundestudenten die eerstegeneratiestudent zijn en/of een migratieachtergrond hebben buddykoppels vormen met scholieren in het voortgezet onderwijs met een vergelijkbare achtergrond. Daarnaast worden in een informele setting bijeenkomsten georganiseerd rondom de aanmeldings- en selectieprocedure tot aan de eerste weken van het eerste studiejaar.

De vierde interventie in deze categorie betreft de Pre-University Colleges. Havo en vwo kennen geen keuzedelen zoals het mbo, maar verschillende universiteiten, zoals de Radboud Universiteit, Wageningen University, TU Delft en de Universiteit Twente bieden met de Pre-University Colleges wel activiteiten, ondersteuning en programma's aan die vo-scholen kunnen inzetten voor loopbaanoriëntatie en -begeleiding en het profielwerkstuk. Sommige Pre-University Colleges hebben een zeer uitgebreid aanbod. Zo biedt de Pre-University van de Universiteit Twente een programma aan dat al op de basisschool start. Voor vwo'ers bieden ze workshops, masterclasses, skills training en begeleiding bij het profielwerkstuk. Regelmatig zijn onderdelen van deze interventies ook op vo-docenten gericht, bijvoorbeeld in de vorm van lesproducten en bijscholing⁵.

Bewezen effectiviteit?

Bij de twee interventies rondom keuzedelen in het mbo (nr. 1 en 2) is onderzoek verricht, maar alleen bij het keuzedeel waar de Hogeschool van Amsterdam aan meewerkt zijn er indicaties van effectiviteit gevonden op basis van een voor- en nameting (vragenlijst) onder studenten. Deelnemers hebben na het doorlopen van het keuzedeel 'Voorbereiding hbo' vaker hun studiekeuze gemaakt, zijn zekerder van die keuze en hebben een beter beeld van het hbo en wat er van hbo-studenten verwacht wordt. Na het keuzedeel geven meer studenten aan vertrouwen te hebben in het verloop van de overstap. Bijna de helft van de deelnemers denkt dat het volgen van het keuzedeel hun kansen heeft vergroot om hun hbo-diploma te kunnen behalen. Van een groot aantal vaardigheden ervaren de studenten dat hun beheersing is toegenomen door het volgen van het keuzedeel. Het gaat hier echter in de praktijk niet om één keuzedeel maar verschillende sectorspecifieke invullingen van het keuzedeel bij verschillende roc's. Deze uitkomsten geven dus geen richting aan een soort recept voor een keuzedeel met impact.

---

5 NB. Dit is een van de weinige aangetroffen interventies waarin ook aandacht is voor docentprofessionalisering (zie ook Paragraaf 3.1.3). Dat speelt in deze interventie echter slechts een bescheiden rol.

Bij Buddies Breaking Barriers (nr. 3) wordt onderzoek gedaan naar onder meer het effect op sociale inclusie en zelfvertrouwen. Eerste bevindingen wijzen op positieve waardering. Het buddiesysteem geeft de scholieren, maar ook de studenten meer zelfvertrouwen. Voor informatie-inwinning zien scholieren een meerwaarde van hun buddy ten opzichte van de officiële kanalen.

Over de Pre-University programma's (nr. 4) is geen wetenschappelijk onderzoek bekend en eventuele evaluaties zijn intern en worden niet gepubliceerd. De Pre-University Colleges zijn (nog) complexere interventies dan de twee interventies van dit type in het hbo omdat zij uit zeer veel verschillende onderdelen bestaan en het lastig is om in beeld te krijgen aan welke onderdelen aankomende studenten hebben deelgenomen. Ook kunnen zij (impliciet of expliciet) een wervingscomponent in zich hebben waardoor de universiteiten minder snel informatie over de opbrengsten zullen willen delen.

Werkzaam mechanisme

De besproken interventies (moeten) leiden tot een goede oriëntatie op het hoger onderwijs, kennismaking met het hoger onderwijs en met de vereiste studievaardigheden voor het hoger onderwijs. Als dat lukt ontstaat een beter, realistischer beeld van het hoger onderwijs waardoor de aankomende student een doordachtere studiekeuze kan maken en de kans op studieuitval vanwege verkeerde verwachtingen wordt verkleind. In stroomschema:

(Gezamenlijk ontwikkeld) oriëntatieprogramma voor leerlingen vo / studenten mbo → beter beeld van ho-opleiding en eisen → doordachtere studiekeuze → minder kans op uitval vanwege verkeerde verwachtingen

Voor *Buddies Breaking Barriers* geldt daarnaast (ook) een ander werkzaam mechanisme, dat uitgaat van het stimuleren van zelfvertrouwen door begeleiding door rolmodellen.

Vroeg oriëntatieprogramma met rolmodellen → Meer sociale en academische binding → Minder kans op negatieve zelfselectie en minder kans op uitval door gebrek aan binding

3.3 Studiekeuzeproces: Kennismaking, voorlichting en proefstuderen in ho

Nr.	Onderwijsinstelling	Interventie	Effectladder
5	Alle instellingen	Voorlichtingsdagen en proefstuderen	4
6	Verschillende universiteiten	Matching	4
7	Verschillende ho-instellingen	Studiekeuzecheck	4
8	Universiteit Utrecht	Studiekeuzecheck UU	4
9	Universiteit van Amsterdam	UvA matching	4
10	Verschillende ho-instellingen	Studiekeuzegesprekken	3
11	Wageningen University	Oudervoorlichter	2

Typering inhoud

Voorlichtingsdagen en proefstuderen zijn algemeen gangbare manieren om aankomend studenten te laten kennismaken van de opleiding en de onderwijsinstelling (nr. 5). In het vorige decennium is studiesucces en rendement hoger op de beleidsagenda van het hoger onderwijs

gekomen. Sindsdien zijn hogeronderwijsinstellingen zich meer gaan richten op nieuwe manieren om studenten voor aanvang van de studie een beter beeld van de opleiding te geven en aankomend studenten te laten nadenken of de door hen beoogde opleiding goed bij ze past. Met een overheidssubsidie is een groot aantal hogeronderwijsinstellingen aan de slag gegaan met studiekeuzegesprekken. Met de wet Kwaliteit in Verscheidenheid uit 2013 is vastgelegd dat studenten die zich uiterlijk 1 mei aanmelden recht hebben op een studiekeuzeadvies. Sinds die tijd bieden alle hogeronderwijsinstellingen een vorm van studiekeuzeoriëntatie aan waarop zij een advies kunnen baseren, vaak onder de noemer matching, studiekeuzecheck of studiekeuzegesprek (nr. 6-10). De terminologie is niet eenduidig. De vorm varieert van alleen een online vragenlijst tot combinaties van verschillende elementen zoals zelfstudieopdrachten en een matchingsdag (Studiekeuzecheck UU) of een onderwijsdag, zelfstudie en toetsen (UvA matching).

Een aparte vermelding in het overzicht betreft de oudervoorlichter aan de Universiteit Wageningen (nr.11). Meer hogeronderwijsinstellingen bieden tijdens hun voorlichting een apart onderdeel voor ouders van studiekeuzers. De oudervoorlichter heeft daarnaast onder meer een blog en webinars voor ouders.

Bewezen effectiviteit?

Uit grootschalig enquêteonderzoek onder eerstejaars en analyse van DUO-gegevens blijkt dat studenten die voorlichtingsactiviteiten bezoeken op de hogeronderwijsinstellingen of deelnemen aan matchingsactiviteiten of een studiekeuzecheck (op het wo) (nr. 5 t/m 9) gemiddeld minder vaak uitvallen. De samenhang wordt aangetoond maar het is niet mogelijk om lagere studieuitval eenduidig toe te wijzen aan de genoemde interventies.

Onderzoek uit 2011 naar de studiekeuzegesprekken (nr. 10) wees uit dat deze gesprekken ertoe leiden dat deelnemers beter zicht krijgen op de variatie in het aanbod, maar liet ook zien dat het lastig is om een effect op de studieuitval vast te stellen. Wel bleek uit het onderzoek dat studenten positief zijn over het nut van de studiekeuzegesprekken; het maakt hen bewuster van hun succeskansen en bewuster van hun geschiktheid of ongeschiktheid voor de opleiding. Onderzoek naar de studiekeuzecheck (nr. 7) laat ook positieve waardering van studenten zien en onderzoek naar UvA matching (nr. 9) laat zien dat studenten een beter beeld krijgen van de opleiding en zekerder worden van hun studiekeuze. Kwalitatief onderzoek naar vier gangbare elementen van matching – vragenlijsten, online cursussen/colleges, interviews en matchingsdagen (nr. 6) – geeft een eerste voorzichtige indicatie dat hoe meer aspecten van de match getest kunnen worden door een student, hoe meer impact matching heeft op de studiekeuze.

Naar de oudervoorlichter (nr. 11) wordt geen onderzoek verricht. De hoge bezoekersaantallen van de blog geven een indicatie dat voorlichting aan ouders van aankomend studenten voorziet in een behoefte.

Werkzaam mechanisme

De besproken interventies (moeten) zorgen voor een intensievere oriëntatie op het hoger onderwijs. Dat leidt tot een beter, realistischer beeld van de opleiding en van de geschiktheid van de opleiding voor de aankomend student. Hierdoor kan de aankomend student een doordachtere studiekeuze maken en wordt de kans op studieuitval vanwege verkeerde verwachtingen verkleind.

Intensief kennismakingsprogramma met het hoger onderwijs → beter beeld van ho-opleiding en van de match tussen aankomend student en de opleiding → doordachtere studiekeuze → minder kans op uitval vanwege verkeerde verwachtingen

Bij de oudervoorlichter is het werkzame mechanisme iets anders. Oudervoorlichting draagt bij aan beter geïnformeerde ouders, waardoor zij betere raadgevers kunnen zijn voor hun kinderen en deze een beter geïnformeerde studiekeuze kunnen maken en de kans op studieuitval vanwege verkeerde verwachtingen wordt verkleind.

Voorlichting voor ouders → ouders betere raadgevers voor hun kinderen → doordachtere studiekeuze → minder kans op uitval vanwege verkeerde verwachtingen

3.4 Aansluiting van de inhoudelijke basiskennis

Nr.	Onderwijsinstelling	Interventie	Effectladder
12	Universiteit Maastricht	Summerschool wiskunde	5
13	Hogeschool Inholland	Summerschool wiskunde	3
14	Hogeschool Inholland	Diverse summerschools	3
15	Vijf Amerikaanse universiteiten	Summer bridge program	5

Typering inhoud

Uit onderzoek van onder andere Mulder & Cuppen (2018) is bekend dat studenten met lagere cijfers in het voortgezet onderwijs een grotere kans hebben om uit te vallen in het hbo, ongeacht hun achtergrond. Dit is een indicatie van mogelijk onvoldoende voorkennis om succesvol door te kunnen stromen. Ook uit nog ongepubliceerd onderzoek van Jenniskens et al. komt naar voren dat aansluiting tussen mbo en hbo soms minder goed verloopt doordat respondenten kennishiaten ervaren. Interventies om de basiskennis bij te spijkeren die nodig is om goed aan te sluiten op het startniveau van het hoger onderwijs zijn een manier om de aansluiting soepeler te laten verlopen. Deze op kennis gerichte zomerprogramma's kunnen sterk in vorm en inhoud verschillen. De summerschool wiskunde van de Universiteit Maastricht (nr. 11) is een online programma dat uitgaat van adaptieve toetsing, waar studenten in hun eigen tempo aan werken. De summerschools van Inholland (nr. 13 en 14) vinden in principe op de onderwijslocatie plaats en kunnen twee tot tien dagen duren. De zomerprogramma's staan open voor alle studenten. Wel kan een financiële bijdrage worden gevraagd. Het zomerprogramma van vijf Amerikaanse universiteiten (nr. 15) is een zeer intensief programma van vier tot vijf weken dat specifiek gericht is op eerste-generatiestudenten. Overigens richten deze interventie en sommige van de summerschools van Inholland zich niet alleen op het bijspijkeren van inhoudelijke kennis, maar komen ook activiteiten gericht op binding met de opleiding en studievaardigheden aan bod (zie paragraaf 3.5).

Bewezen effectiviteit?

Bij de twee summerschools wiskunde (nr. 12 en 13) is gekeken naar de resultaten op de wiskundetoets bij aanvang van de opleiding. Bij beide programma's scoren de deelnemers hoger op de toets dan niet-deelnemers. Uit het onderzoek naar interventie nr. 12 blijkt dat ook na controle voor achtergrondkenmerken er een duidelijk positief effect van de wiskundecursus overblijft. Het onderzoek naar de andere summerschools van Inholland (nr. 14) laat daarnaast zien dat studenten een betere aansluiting ervaren, meer zelfvertrouwen en realistischere verwachtingen hebben. In het onderzoek naar het Amerikaanse zomerprogramma (nr. 15) is ook gekeken naar het effect op uitval en wordt aangetoond dat deelname aan het programma de kans om door te stromen naar het tweede jaar flink vergroot en dat het effect standhoudt tot het vierde jaar.

Werkzaam mechanisme

De zomerprogramma's zijn gericht op het bijspijkeren van inhoudelijke basiskennis die aankomend studenten nodig hebben om goed te kunnen starten met de ho-opleiding. Door studenten voor aanvang van de opleiding de ontbrekende kennis te laten verwerven, verbetert de aansluiting op het vlak van inhoudelijke basiskennis, hebben studenten meer vertrouwen, realistischere verwachtingen en/of betere resultaten en verkleint de kans op uitval vanwege (ervaren) kennishiaten en gebrekkige inhoudelijke aansluiting.

Zomerprogramma gericht op verbetering inhoudelijk basiskennis → verbeterde aansluiting op benodigde basiskennis → meer vertrouwen, realistischere verwachtingen, betere studieresultaten → minder kans op uitval vanwege (ervaren) kennishiaten en gebrekkige inhoudelijke aansluiting.

3.5 Aansluiting van de studievaardigheden

Nr.	Onderwijsinstelling	Interventie	Effectladder
16	Erasmus Universiteit	Pre-academic programme (PAP)	5
17	Universiteit Leiden	Pre-Study Programme (PSP)	3
18	Erasmus Medisch Centrum	Study Skills Programme (SSP)	5
19	Geen specifieke hogeronderwijsinstelling	Studievaardigheden in het vo	4
20	Southern Connecticut State University, VS	First Year Experience (FYE)	5
21	Commerciële Amerikaanse aanbieder	Inside Track	5
22	George Mason University, VS	University 100	5

Typering inhoud

Bij de overgang naar het hoger onderwijs wordt niet alleen voldoende inhoudelijk basiskennis op onder meer het gebied van rekenen-wiskunde en Nederlands verwacht van studenten, maar ook bepaalde generieke (studie)vaardigheden (Elffers, 2016; Herweijer & Turkenburg, 2016). Onder studievaardigheden verstaan we onder meer leervaardigheden, timemanagement, kritisch denken en inzicht in persoonlijke kwaliteiten. Verschillende interventies besteden hier in enige mate aandacht aan, bijvoorbeeld de zomerprogramma's uit de vorige paragraaf. In deze paragraaf bespreken we de interventies waarin aansluiting van de studievaardigheden in het middelpunt staat. Ook deze interventies richten zich overigens daarnaast vaak nog op andere aspecten zoals binding of coaching.

De interventies die focussen op de aansluiting van studievaardigheden zijn zeer uiteenlopend in duur, intensiteit, fase en doelgroep. De Amerikaanse interventies (nr. 20, 21 en 22) vinden alle drie plaats in het eerste studiejaar. De *First Year Experience* gaat over cursussen en leergemeenschappen gedurende het hele eerste studiejaar; het *InsideTrack* programma duurt ook een heel jaar en is gericht op het geautomatiseerd bepalen wanneer welke student ondersteuning nodig heeft en deze door coaches laten aanbieden; het *University 100* programma is een veertien weken durende oriëntatiecursus, met begeleiding door peers en professionals.

Het Study Skills Programme van het Erasmus Medisch Centrum (nr. 18) is een specifiek aanbod voor studenten met een lage studievoortgang na zeven maanden in de geneeskunde-opleiding.

Het Pre-academic programme (nr. 16) is een vierdaags programma dat juist plaatsvindt in het voorjaar voorafgaand aan de start van het studiejaar. Het is toegankelijk voor alle studenten maar wordt in het bijzonder geschikt geacht voor eerstegeneratiestudenten of studenten die de overstap naar de universiteit erg spannend vinden. Het Pre-Study Programme van de Universiteit Leiden (nr. 17) koppelt al in een veel eerder stadium, in 4-vwo, studenten aan leerlingen met dezelfde uitgangspunt: eerstegeneratiestudenten en/of studenten met een diverse culturele afkomst. Het doel is op een laagdrempelige manier kennis maken met het academische veld, door onderzoek te doen en te reflecteren op hun persoonlijke ontwikkeling. Nr. 19 betreft niet zozeer een interventie maar een onderzoek naar het gepercipieerde aanbod in het vo wat betreft studievaardigheden. Uit de resultaten blijkt het nut van een interventieaanbod in het vo om aankomend studenten studievaardigheden aan te leren.

Bewezen effectiviteit?

Het enquêteonderzoek naar studievaardigheden in het vo (nr. 19) laat zien dat een (gepercipieerde) betere voorbereiding in het vo wat betreft timemanagementvaardigheden en leervaardigheden een positief effect heeft op studiemotivatie en -gedrag, studiestress vermindert en studievoortgang bevordert. Er wordt geen effect op retentie gevonden. Onderzoek naar het *Pre-academic programme* (nr. 16) in de oorspronkelijke fysieke vorm van een vierdaagse interventie laat positieve resultaten zien wat betreft interactie met docenten en studenten. De deelnemers halen daarnaast gemiddeld een hoger cijfer voor hun eerste tentamen en dit wordt als een belangrijke voorspeller van toekomstig studiesucces gezien. Ook het *Study Skills Programme* (nr. 18) toont een positief effect op korte termijn: deelnemers haalden vaker het eerstvolgende tentamen dan de controlegroep; op de middellange en lange termijn worden geen effecten gevonden. Het *Pre-Study Programme* (nr. 17) wordt positief gewaardeerd door studenten maar toont geen effecten. Het Amerikaanse *University 100* (nr. 22) laat het sterkste effect op retentie zien. Studieuitval na een jaar is onder de deelnemers 12% lager dan onder niet-deelnemers met vergelijkbare achtergrondkenmerken. Bovendien houdt dit effect tot vijf jaar later stand. Het effect wordt deels verklaard door een hogere mate van zelfeffectiviteit en zelfregulerend leren. Ook de andere twee Amerikaanse interventies (nr. 20 en 21) laten positieve effecten zien, maar in minder sterke mate.

Werkzaam mechanisme

De programma's verbeteren (onder meer) de studievaardigheden van studenten. Hierdoor kunnen ze beter meekomen in het hoger onderwijs en behalen ze betere studieresultaten. Het behalen van betere resultaten verkleint de kans op studieuitval.

Programma gericht op het verbeteren van studievaardigheden → verbeterde aansluiting op benodigde studievaardigheden → betere studieresultaten → minder kans op uitval vanwege achterblijvende studieresultaten

3.6 Begeleiding/coaching bij de overgang naar het hoger onderwijs - door peers

Nr.	Onderwijsinstelling	Interventie	Effectladder
23	Hogeschool Inholland	Students-4-students	2
24	Vrije Universiteit	Communities voor eerstegeneratiestudenten	1
25	University of Northampton, VK	Peer mentoring	5
26	Western University, Canada	Peer mentoring	5
27	McMaster University, Canada	Peer mentoring	5
28	Californina State University, VS	Peer mentoring	5
29	University of Sydney, Australië	Track and connect	4

Typering inhoud

De twee opgenomen Nederlandse interventies (nr. 23 en 24) geven een indicatie van het soort peer mentoring initiatieven die momenteel lopen in het Nederlandse hoger onderwijs. Het Students4students project van Hogeschool InHolland is opgezet als een pilot en wordt nog door middel van een actieonderzoek onderzocht. De focus ligt op studenten met een migratieachtergrond, studenten met een mbo-vooropleiding en eerstegeneratiestudenten. De peer mentoring interventie 'VU Family' is een community voor eerstegeneratiestudenten van de Vrije Universiteit. Students4students aan InHolland heeft een meer gestructureerde opzet waarbij de studenten op gezette tijden – eens in twee weken – bij elkaar komen. VU Family is een meer studentgedreven interventie en opgezet als een vereniging.

De vijf opgenomen internationale peer mentoring interventies (nr. 25-29) variëren onderling (ook) sterk. Er zijn onder meer verschillen in de vrijwilligheid van deelname, de doelgroep, de duur van de interventie, de intensiteit, de vorm van contact (een-op-een mentor-mentee contact, of kleine groepjes mentees gekoppeld aan een mentor) en de inhoudelijke focus van het contact.

Bewezen effectiviteit?

Peer mentoring is een populaire interventiemethode, niet alleen in het eerste jaar hoger onderwijs (Jenniskens et al., ongepubliceerd manuscript; Meijers, 2008; ChristenUnie en HBO-raad, 2006). Voor de twee Nederlandse interventies in het overzicht zijn echter (nog) geen aanwijzingen voor effectiviteit bekend. Er zijn geen andere Nederlandse peer mentoring interventies voor ho-instromers gevonden waarbij wel onderzoek wordt gedaan naar de opbrengsten ervan voor het verdere verloop van de studie.

Hoewel de bewijslast binnen Nederland dus beperkt is, is peer mentoring internationaal gezien een van de beter onderzochte interventies. Mogelijk komt dat doordat er in de Angelsaksische wereld een langere traditie op dit vlak bestaat. Het Australische *Track and Connect* programma laat een lagere uitval in het eerste semester zien ten opzichte van het jaar ervoor toen het programma niet werd aangeboden. De andere vier internationale interventies laten geen effecten op studieuitval zien of hebben dit niet onderzocht. Bij de twee Canadese interventies is wel vastgesteld dat hogere deelname (dus vaker deelnemen aan een sessie of afspraak met de peer mentor) samenhangt met betere studieprestaties in het eerste jaar. De Britse en Amerikaanse peer-mentoring interventies laten tevens zien dat deelnemende studenten een positievere studie-ervaring hebben: bij de Britse interventie is de (zelfgerapporteerde) integratie van studenten hoger

en bij de Amerikaanse interventie is de tevredenheid gemeten. Studenten die tevredener zijn over hun peer mentor, zijn ook tevredener over de universiteit.

Werkzaam mechanisme

De gevonden peer mentoring interventies gaan uit van twee werkzame mechanismen. Sommige (onderdelen van) peer mentoring richten zich op sociale en academische binding. Door het versterken van onderlinge banden tussen studenten onderling en de banden met docenten en met de universiteit gaan eerstejaars zich meer thuisvoelen (sociale steun, positieve attitude tegenover de universiteit) waardoor de overstap naar het hoger onderwijs prettiger verloopt en de kans op studieuitval kleiner wordt. Een ander aspect van de interventies is de focus op studievaardigheid. Door het oefenen van studievaardigheden, het geven van studietips en kennismaking van universitaire diensten zoals de bibliotheek voelen studenten zich beter toegerust voor hun studie en zullen minder snel de studie staken.

Peer mentoring in het ho → contacten met medestudenten en docenten, wegwijs op de onderwijsinstelling → meer sociale en academische binding → minder kans op studieuitval door aanpassingsproblemen

Peer mentoring in het ho → ontwikkelen van studievaardigheden met peers → beter toegerust voelen voor het ho → minder kans op studieuitval door moeite met studeren of gebrek aan inzet

3.7 Begeleiding/coaching bij overgang naar het hoger onderwijs - door onderwijsprofessionals

Nr.	Onderwijsinstelling	Interventie	Effectladder
30	Erasmus Universiteit	Goal setting	5
31	Fontys	Pre-Academic Programme: Start Together	3
32	San Jose State University, VS	Mentoring	5
33	Griffith University, Australië	Goal setting	4
34	Newcastle University, VK	Monitoring van aanwezigheid en resultaten + coaching	4
35	University of Glamorgan, VK	Extra ondersteunende functionaris/adviseur	3
36	University of Queensland, Australië	Risk markers	4

Typering inhoud

Begeleiding en coaching van eerstejaars gebeurt niet alleen door ouderejaars medestudenten (peers) maar ook door docenten en ondersteuners van de hogeronderwijsinstellingen. Twee interventies (nr. 30 en 33) zijn nadrukkelijk gericht op *goal setting* waarbij – kort gezegd – studenten in een vrij kortlopende interventie worden gestimuleerd om doelen voor hun toekomst te stellen en zich daar publiekelijk aan te committeren. Ook bij Start Together van Fontys (nr. 31) is *goal setting* een van de onderdelen van het programma. Een ander aspect dat opvalt aan een aantal van de coachings-/begeleidingsinterventies is dat deze werken met het identificeren van risicogroepen (nr. 34, 35 en 36). Bij alle drie wordt de aanwezigheid van studenten bij onderwijs of toetsen en hun studieresultaten gemonitord. Wanneer aanwezigheid of studieresultaten aanleiding tot zorg geven, worden deze studenten actief door de onderwijsinstelling benaderd voor passende begeleiding. Twee interventies proberen specifieke doelgroepen te bereiken: de Amerikaanse mentoring interventie (nr. 32) wil met name ondervertegenwoordigde etnische groepen

op de universiteit bereiken en *Start Together* (nr. 31) wil vooral groepen studenten bereiken waarvan bekend is dat zij gemiddeld vaker uitvallen; studenten met een bi-culturele achtergrond, studenten met een mbo-vooropleiding of eerstegeneratiestudenten.

Bewezen effectiviteit?

De Amerikaanse mentoringinterventie (nr. 32) laat positieve resultaten zien bij de deelnemende studenten ten opzichte van een controlegroep; ze behalen in het eerste jaar hogere cijfers, een hogere studievoortgang en lagere uitval. De *goal setting* interventie van de Erasmus Universiteit (nr.30) en de Britse en Australische interventies die risicogericht werken (nr. 34 en 36) laten lichte dalingen van de studieuitval zien ten opzichte van vorige jaarcohorten. De andere interventies geven indicaties van effectiviteit door tevredenheid over het aanbod (nr. 31) en toegenomen commitment aan het afronden van de opleiding (nr. 33). Van de tweede Britse interventie (nr. 35) wordt met name een uitgebreide onderbouwing van de aanpak van de interventie gegeven.

Twee interventies laten ook mogelijkheden zien voor effectiviteit op het gebied van kansengelijkheid. De Nederlandse *goal setting* interventie laat de sterkste toename in retentie zien bij mannelijke eerstejaars die behoren tot een etnische minderheid. Uit de Amerikaanse mentoring-interventie blijkt dat mentees die waren gekoppeld aan mentoren op basis van gelijke etniciteit vaker een bachelor succesvol afronden en vaker vervolgden met een master dan niet-gematchte koppels.

Werkzaam mechanisme

Coaching en begeleiding van eerstejaarsstudenten door professionals is in de beschreven interventies met name gericht op het versterken van de studiemotivatie en binding van studenten en zo de kans op studieuitval te verkleinen. Bij zes van de zeven interventies wordt dit voorafgegaan door het identificeren van risico's en dan de betreffende studenten gericht te begeleiden.

Identificeren van studenten met een verhoogd risico op studieuitval → gerichte coaching/begeleiding door professionals → meer binding en/of meer studiemotivatie → minder kans op studieuitval vanwege gebrek aan binding en studiemotivatie

3.8 Sociale en/of academische binding

Nr.	Onderwijsinstelling	Interventie	Effectladder
37	Vrije Universiteit, Universiteit van Amsterdam, Hogeschool van Amsterdam	Meerdaagse introductieprogramma's voor eerstegeneratiestudenten	1
38	Saxion	Eerste 100 dagen programma	1
39	HAN University of Applied Sciences	Pre- en onboarding - College coins	3

Typering inhoud

Er zijn meer interventies waar sociale en/of academische binding een rol speelt, zoals het eerder besproken *Pre-academic programme* van de Erasmus Universiteit (nr. 16) en het Amerikaanse *Summer bridge program* (nr. 15). In deze subparagraaf bespreken we drie interventies waar binding expliciet het focuspunt is.

De Amsterdamse hogeronderwijsinstellingen kennen elk speciale programma's die voorafgaan aan de reguliere introductie om eerstegeneratiestudenten alvast kennis te laten maken met de

academische omgeving. Het Eerste 100 dagen programma van Saxion is een extensief programma om de binding met Saxion te vergroten waar studenten zich bij inschrijving al voor kunnen aanmelden en loopt door tot de eerste maanden op het hbo. *College coins* van de HAN werkt als een game waarmee eerstejaarsstudenten door *challenges* kennismaken met de HAN.

Bewezen effectiviteit?

De opbrengsten van de introductieprogramma's zijn niet bekend. Uit de eerste evaluaties van het Eerste 100 dagen programma (nr. 38) blijkt dat studenten het prettig vinden dat het zo vroeg start zodat ze voorbereid aan de studie beginnen, wat hen meer rust en vertrouwen richting de start op het hbo geeft. *College Coins* (nr. 39) geeft eveneens goede eerste resultaten, met name in termen van betrokkenheid bij de opleiding wat zich uit in hogere deelname aan evaluaties en aan studiegerelateerde evenementen.

Werkzaam mechanisme

De activiteiten voor / bij aanvang van de opleiding om kennis te maken met de opleiding en medestudenten moeten ervoor zorgen dat studenten zich vanaf de start in het hoger onderwijs (of zelfs al daarvoor) thuis voelen bij de opleiding en de onderwijsinstelling waardoor de kans afneemt dat ze uitvallen.

Activiteiten voor / bij aanvang van de opleiding om kennis te maken met de opleiding en medestudenten → meer thuis voelen op de onderwijsinstelling → minder kans op studieuitval vanwege gebrek aan binding

4 Conclusies en aanbevelingen

4.1 Inleiding

De onderzoeksvragen die ten grondslag liggen aan de overzichtsstudie, zijn de volgende:

1. Wat zijn oorzaken van uitval en switch van eerstejaarsstudenten in hoger onderwijs?
2. Welke factoren zijn bepalend voor deze oorzaken en dus cruciaal voor een succesvol verloop van de eerste honderd dagen in het hoger onderwijs?
3. Welke interventies zijn (bewezen of potentieel) effectief om deze factoren positief te beïnvloeden?
4. Wat zijn de werkzame mechanismen in deze interventies en hoe toepasbaar zijn deze in andere contexten?
5. Wat zijn witte vlekken in de kennis over werkzaamheid van interventies?
6. Welke aanbevelingen voor praktijk, beleid en welke mogelijke richtingen voor toekomstig onderzoek kunnen naar aanleiding van het voorafgaande worden geformuleerd?

Deze vragen hebben we beantwoord door het uitvoeren van een tweeledige literatuurstudie, een analyse van de geïnventariseerde interventies en twee expertmeetings met landelijke deskundigen.

In paragraaf 4.2 vatten we de belangrijkste conclusies uit ons onderzoek samen door een bondig antwoord te formuleren op de eerste vijf onderzoeksvragen. Paragraaf 4.3 geeft een overzicht van de voornaamste aandachtspunten uit de expertmeetings waarin we hebben gereflecteerd op de onderzoeksuitkomsten. We sluiten het hoofdstuk in paragraaf 4.4 af met aanbevelingen voor praktijk en beleid en voor toekomstig onderzoek (onderzoeksvraag 6).

4.2 Conclusies

4.2.1 Wat zijn oorzaken van studieuitval en switch in het eerste ho-studiejaar?

Er wordt internationaal en ook binnen Nederland veel onderzoek gedaan naar oorzaken van (eerstejaars)studieuitval. De theoretische modellen die ten grondslag liggen aan dit onderzoek onderscheiden over het algemeen drie categorieën variabelen, te weten input-/student-, proces- en contextkenmerken, die elk een bijdrage leveren aan de kans op studiesucces c.q. studieuitval. Het overzicht hieronder vat ze samen, waarbij de contextkenmerken zijn onderverdeeld naar binnen en buiten het onderwijs.

1. Kenmerken van de studenten (input)
    - Achtergrondkenmerken zoals vooropleiding en herkomst (migratieachtergrond, eerstegeneratiestudent).
    - Persoonlijkheidskenmerken en vaardigheden zoals motivatie en prestatieniveau
  2. Ervaringen in de studie en studiekeuze (proces)
    - O.a. oriëntatie op de studie en integratie/binding
  3. Kenmerken van de studie, instelling en het onderwijssysteem (context: systeem)
    - O.a. onderwijssoort, sector, selectie.
  4. Kenmerken van de omgeving van studenten (context: buiten de studie en de onderwijsinstelling)
    - O.a. familiesteun en bijbaan.
-

In hoofdstuk 2 van dit rapport hebben we de belangrijkste onderzoeksbevindingen betreffende de invloed van deze categorieën besproken. Alle bestudeerde literatuur overziend is de belangrijkste conclusie dat studieuitval altijd wordt veroorzaakt door een samenspel van variabelen uit de drie onderscheiden categorieën, die in samenhang en interactie met elkaar tot die uitkomst leiden. Bijvoorbeeld: een student die als eerste in de familie gaat studeren in het hoger onderwijs, kan veel moeite hebben met het wennen aan een academische omgeving en krijgt bovendien misschien weinig steun van de ouders, waardoor de kans op studieuitval toeneemt. Als de studie echter naadloos aansluit op het kennisniveau en de verwachtingen van de student, verkleint dat weer die kans.

Vrij naar Kappe's kader voor studiesucces (2017) zou dit samenspel van oorzaken en achtergronden van studieuitval beter dan in bovenstaande opsomming weergegeven kunnen worden in onderstaande figuur.

4.2.2 Welke factoren zijn bepalend voor deze uitval en dus cruciaal voor een succesvol verloop?

De 'cruciale factor' is het aspect waar een interventie op kan ingrijpen om het risico op studieuitval te verkleinen; het verbindingspunt tussen de oorzaak van de studieuitval en de interventie. We onderscheiden acht typen van cruciale factoren:

1. Studiekeuzep proces: Loopbaanoriëntatie en -begeleiding op vo
2. Studiekeuzep proces: Kennismaking, voorlichting en proefstuderen in ho
3. Aansluiting van de inhoudelijke basiskennis
4. Aansluiting van de studievaardigheden
5. Begeleiding/coaching bij overgang - door peers
6. Begeleiding/coaching bij overgang - door onderwijsprofessionals
7. Sociale en/of academische binding
8. Docentprofessionalisering

In deze overzichtsstudie hebben we een inventarisatie uitgevoerd van (verondersteld of bewezen) effectieve interventies, gericht op een of meer van deze cruciale factoren. Vanwege de beoogde praktijk- en beleidsgerichtheid van deze overzichtsstudie, vormt dit inventarisatieoverzicht het zwaartepunt van het onderzoek. Alle geïnterpreteerde interventies zijn beschreven en getypeerd in Deel II van dit rapport. Het navolgende schema geeft hiervan een samenvattend overzicht. In het schema zijn de interventies gerangschikt naar de cruciale factor waarop ze (hoofdzakelijk⁶) ingrijpen.

Uit het overzicht blijkt dat de meeste interventies inspelen op het begeleiden van de studiekeuze en de overgang naar hoger onderwijs (cruciale factoren 1, 2, 5, 6 en 7). Een kleiner deel is gericht op het vergroten van de kennis en vaardigheden om studenten beter toe te rusten en meer zelfvertrouwen te geven en hun studieresultaten te verbeteren (cruciale factoren 3 en 4). Voor cruciale factor 8 ('Docentprofessionalisering') zijn geen helder omschreven en/of bewezen interventies gevonden. Dit is een opmerkelijk gemis omdat kenmerken van de docent-student interactie wel van invloed kunnen zijn op het ontstaan van studieuitval.

---

6 In de praktijk is vaak sprake van overlap; bijvoorbeeld bij coaching-interventies wordt vaak zowel aan binding als studievaardigheden gewerkt. In Deel II zijn alle betreffende factoren benoemd.

Cruciale factor	Interventie	Effectladder	Werkzaam mechanisme		
			Interventietypering	(gewenste) resultaat	(gewenste) effect
Studiekeuzeproces: Loopbaanoriëntatie en -begeleiding vo/mbo-ho					
	Mbo-keuzedeel 'Vorbereiding hbo' (HvA)	4	(Gezamenlijk ontwikkeld) oriëntatieprogramma voor leerlingen vo / studenten mbo	Beter beeld van ho-opleiding en eisen > doordachtere studiekeuze	Minder kans op uitval vanwege verkeerde verwachtingen
	Mbo-hbo doorstroomprogramma economie incl. mbo-keuzedeel 'Vorbereiding hbo' (HR, Inholland)	3			
	Pre-University Colleges (meerdere universiteiten)	1			
	Buddies Breaking Barriers (VU)	4	Vroeg oriëntatieprogramma met rolmodellen	Meer sociale en academische binding	Minder kans op negatieve zelfselectie en minder kans op uitval door gebrek aan binding
Studiekeuzeproces: Kennismaking, voorlichting en proefstuderen in ho					
	Voorlichtingsdagen en proefstuderen (alle)	4	Intensief kennismakingsprogramma met het hoger onderwijs	Beter beeld van ho-opleiding en van de match tussen aankomend student en de opleiding > doordachtere studiekeuze	Minder kans op uitval vanwege verkeerde verwachtingen
	Matching (meerdere universiteiten)	4			
	Studiekeuzecheck (meerdere ho-instellingen)	4			
	Studiekeuzecheck UU	4			
	UvA matching	4			
	Studiekeuzegesprekken (meerdere ho-instellingen)	3			
	Oudervoorlichter (WUR)	2	Voorlichting voor ouders	Ouders betere raadgevers voor hun kinderen > doordachtere studiekeuze	Minder kans op uitval vanwege verkeerde verwachtingen
Aansluiting van de inhoudelijke basiskennis					
	Summerschool wiskunde (UM)	5	Zomerprogramma gericht op verbetering inhoudelijk basiskennis	Verbeterde aansluiting op benodigde basiskennis > meer vertrouwen, realistischere verwachtingen, betere studieresultaten	Minder kans op uitval vanwege (ervaren) kennishiaten en gebrekkige inhoudelijke aansluiting
	Summer bridge program (5 universiteiten VS)	5			
	Summerschool wiskunde (Inholland)	3			
	Diverse summerschools (Inholland)	3			
Aansluiting van de studievaardigheden					
	Pre-academic programme (EUR)	5	Programma gericht op het verbeteren van studievaardigheden	Verbeterde aansluiting op benodigde studievaardigheden > betere studieresultaten	Minder kans op uitval vanwege achterblijvende studieresultaten
	Study Skills Programme (Erasmus MC)	5			
	First Year Experience (Southern CT, VS)	5			

	Inside Track (commerciële aanbieder, VS)	5			
	University 100 (GMU, VS)	5			
	Studievaardigheden in het vo (generiek)	4			
	Pre-Study Programme (LEI)	3			
Begeleiding/coaching bij overgang - door peers					
	Peer mentoring (UON, VK)	5	Peer mentoring in het ho	1. Contacten met medestudenten en docenten, wegwijs op de onderwijsinstelling > meer sociale en academische binding 2. Ontwikkelen van studievaardigheden > beter toegerust voelen voor het ho	1. Minder kans op studieuitval door aanpassingsproblemen, 2. Minder kans op studieuitval door moeite met studeren of gebrek aan inzet
	Peer mentoring (UWO, Canada)	5			
	Peer mentoring (MacMaster, Canada)	5			
	Peer mentoring (CSU, VS)	5			
	Track and connect (USYD, Australië)	4			
	Students-4-students (Inholland)	2			
	Communities voor eerstegeneratiestudenten (VU)	1			
Begeleiding/coaching bij overgang - door onderwijsprofessionals					
	Goal setting (EUR)	5	Identificeren van studenten met een verhoogd risico op studieuitval, gerichte coaching/begeleiding door professionals	Meer binding en/of meer motivatie	Minder kans op studieuitval vanwege gebrek aan binding en studiemotivatie
	Mentoring (SJSU, VS)	5			
	Goal setting (GU, Australië)	4			
	Monitoring van aanwezigheid en resultaten + coaching (NCL, VK)	4			
	Risk markers (UQ, Australië)	4			
	Pre-Academic Programme: Start Together (Fontys)	3			
	Extra ondersteunende functionaris/adviseur (Glamorgan USW, VK)	3			
Sociale en/of academische binding					
	Pre- en onboarding - College coins (HAN)	3	Activiteiten voorafgaand aan / bij aanvang van de opleiding om kennis te maken met de opleiding en medestudenten	Meer thuis voelen op de onderwijsinstelling	Minder kans op studieuitval vanwege gebrek aan binding
	Meerdaagse introductieprogramma's voor eerstegeneratiestudenten (VU, UvA, HvA)	1			
	Eerste 100 dagen programma (Saxion)	1			
Docentprofessionalisering					

4.2.3 Welke interventies zijn bewezen effectief?

In het interventieoverzicht is met behulp van de effectladder (oplopend van 1 tot 5) de sterkte van de bewijslast van elke interventie aangegeven. Een aantal Nederlandse interventies scoort hier laag op, omdat er geen of slechts beperkt onderzoek is gedaan naar de effectiviteit. We hebben besloten deze interventies toch op te nemen, om een beeld te kunnen schetsen van de voorkomende interventies in Nederland. De bewijslast van de opgenomen buitenlandse interventies scoort hoger op de effectladder, omdat we daarop strenger hebben geselecteerd.

Het voorafgaande schema laat zien dat de meeste bewijslast (trede 5) is gevonden voor a) interventies die inspelen op de begeleiding/coaching bij de overgang naar het ho door peers en b) bij interventies gericht op het verbeteren van de aansluiting van studievoordigheden. De sterke bewijslast van peer mentoring interventies is afkomstig van enkele goed onderzochte interventies in Angelsaksische landen. De bewijslast voor de interventies waarin wordt gewerkt aan studievoordigheden is afkomstig van twee interventies aan een Nederlandse universiteit en drie Amerikaanse interventies. Verder is er relatief sterke bewijslast voor twee kennisgerichte zomerprogramma's (aan een Nederlandse en aan een Amerikaanse universiteit) en twee begeleiding/coaching interventies door professionals (*goal setting* aan een Nederlandse universiteit en een Amerikaanse mentoring interventie).

De relatief hoge bewijslast voor deze interventies maakt dit mogelijk aantrekkelijke interventies voor andere hogeronderwijsinstellingen. De wijze waarop deze interventies zijn ingericht en uitgevoerd heeft immers aantoonbaar resultaat gehad. Echter, ze zijn zeer uiteenlopend in onder meer duur, vorm, doelgroepen, intensiteit en tevens in het soort effect dat een indicatie geeft van het verlagen van de kans op studieuitval (betere studieresultaten, hogere tevredenheid, minder vaak voornemens om met de studie te stoppen). Kortom, er zijn indicaties dat mentoring, studievoordigheden en zomerprogramma-interventies de studieuitval bij de overgang naar het hoger onderwijs kunnen verlagen maar er is geen duidelijk 'recept' af te leiden voor de beste vorm van deze interventies.

4.2.4 Wat zijn de werkzame mechanismen in deze interventies en hoe toepasbaar zijn ze in andere contexten?

Werkzame mechanismen zijn 'die processen die ertoe leiden of eraan bijdragen dat een gewenst effect optreedt'. In effectiviteitsonderzoek wordt meestal het onderscheid aangehouden tussen de (directe) *resultaten* van een interventie en de (uiteindelijk) beoogde *effecten*. In het voorafgaande schema hebben we per interventie het veronderstelde werkzame mechanisme ook op deze wijze getoond. Het uiteindelijke gewenste effect is steeds hetzelfde, namelijk het verkleinen van de kans op studieuitval. De weg daar naartoe verschilt.

Het analyseren van het beoogde werkzame mechanisme geeft inzicht in de wijze waarop een interventie tot het gewenste effect moet leiden. Gebruikers van het interventieoverzicht die werkzaam zijn in de hoger onderwijspraktijk kunnen de analyse gebruiken om te bepalen of de interventie – al dan niet na aanpassing – in de eigen organisatie kan worden toegepast. Er zijn in principe veel mogelijkheden voor transfer van interventies. De veelheid en diversiteit aan interventies laat zien dat de problematiek van studieuitval in het eerste jaar een probleem is dat systeem breed wordt erkend en aangepakt. Daarbij is het wel van belang beredeneerde keuzes te

maken over welke oorzaken van studieuitval moeten worden aangepakt, welke doelgroepen bereikt moeten worden, welke cruciale factoren en werkzame mechanismen daarvoor het beste kunnen worden aangesproken en hoeveel daar structureel in geïnvesteerd kan worden. Onderzoek naar de werkzaamheid van bestaande interventies zou daarbij de basis moeten vormen. Analyse van het werkzame mechanisme biedt daarvoor een theoretisch startpunt.

4.2.5 Wat zijn witte vlekken in de kennis over de werkzaamheid van interventies?

We constateren dat er grote witte vlekken zijn in de kennis over de werkzaamheid van interventies. Dat is af te leiden uit de relatief lage bewijslast en lage effectladderscores van een flink deel van de interventies uit het overzicht. Van interventies op het gebied van docentprofessionalisering zijn überhaupt geen beschrijvingen gevonden, laat staan bewijslast.

In het algemeen blijkt dat quasi-experimenteel onderzoek – waarmee effecten op ‘harde’ uitkomstmaten zoals uitval en studievoortgang met enige zekerheid kunnen worden toegeschreven aan een interventie – schaars is. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat interventies altijd deel uitmaken van een breder instroombeleid en een (veel) breder palet van aanpakken waardoor het per definitie lastig om aan te tonen dat een eventuele verlaging van de studieuitval het gevolg is van een specifieke interventie.

Daarnaast lijkt het niet de gewoonte om bij de invoering van nieuwe aanpakken budget te reserveren om deze grondig te monitoren en evalueren. De onderzoeken naar Nederlandse interventies betreffen vaak extern gesubsidieerde (promotie-)onderzoeken. Uitzonderingen hierop hangen meestal samen met de ‘toevallige’ aanwezigheid van een lectoraat dat aansluit op het thema. Bovendien kan een rol spelen dat initiatieven gericht op het verbeteren van de vo-ho aansluiting een wervingscomponent kunnen hebben. De hogeronderwijsinstellingen willen immers aankomend studenten ook kennis laten maken met de universiteit of hogeschool zodat zij er later gaan studeren. Dit draagt er mogelijk aan bij dat hogeronderwijsinstellingen minder snel geneigd zijn om onderling succesvolle aanpakken uit te wisselen.

4.3 Reflectie op de onderzoeksresultaten in de expertmeetings

In twee expertmeetings is gereflecteerd op de resultaten van de overzichtsstudie. In deze paragraaf zetten we de belangrijkste aandachtspunten uit deze besprekingen op een rij.

Doelgroepen

Een belangrijke vraag is of en hoe de juiste studenten worden bereikt met een interventie. In het interventie-overzicht is een aantal interventies opgenomen die (vaak impliciet) specifieke doelgroepen willen bereiken, met name eerstegeneratiestudenten en/of studenten met een migratieachtergrond. Uit de expertmeetings blijkt dat het lastig is voor de onderwijsinstellingen om die doelgroepen te bereiken. Het gevolg is dat de interventies vaak het studiesucces versterken van een groep die toch al weinig risico op uitval liep terwijl de groep die het nodig heeft niet wordt bereikt. Eenvoudige oplossingen hiervoor zijn er niet. Bij interventies in de VS, Australië en Nieuw-Zeeland worden studenten aangesproken op de etnische groep waarmee zij zich identificeren. Nieuwe studenten worden bijvoorbeeld gematcht met ouderejaars met dezelfde etnische achtergrond. In Nederland wordt dat snel als stigmatiserend gezien.

Vorbereiding in het vo en mbo

Een deel van de interventies in het overzicht is gericht op kennismaking met en voorbereiding op het hoger onderwijs, in het vo en mbo. Dat geldt bijvoorbeeld voor de activiteiten rond loopbaanoriëntatie en -begeleiding, de Pre-University colleges en de keuzedelen in het mbo die voorbereiden op het hbo. Uit de expertmeetings bleek dat de geraadpleegde experts (werkzaam in en voor het hoger onderwijs) kritisch zijn over de grote verschillen tussen scholen in de mate waarin ze hun leerlingen/studenten voorbereiden op het hoger onderwijs. Bovendien is het de vraag in hoeverre leerlingen/studenten volledig voorbereid kunnen zijn. Het zou wellicht beter zijn als het hoger onderwijs de verwachting bijstelt dat eerstejaars startklaar binnenkomen en hun eerstejaars wat meer tijd gunt voor de overstap.

Docenten en het onderwijssysteem

Docenten in het hoger onderwijs hebben soms onvoldoende weet van bepaalde risicogroepen en aansluitproblematieken. Ook hebben vo-/mbo-docenten en ho-docenten niet altijd een duidelijk beeld van elkaars onderwijs. Tegen onze verwachtingen in, heeft de overzichtsstudie geen beproefde interventies op dit gebied opgeleverd. Van enkele interventies is ons bekend dat professionalisering van docenten hierin een rol speelt, maar nergens is dat het hoofddoel en/of expliciet beschreven of onderzocht.

Samenwerking en sturing

Veel interventies zijn slechts van tijdelijke aard en worden gefinancierd vanuit een projectsubsidie; vaak ten gevolge van politieke of maatschappelijke aandacht voor een bepaald thema of trend. Daarbij wordt weinig gebruik gemaakt van kennis en ervaringen die al zijn opgedaan bij eerdere aanpakken op de eigen of een andere onderwijsinstelling. De studiekeuzecheck, zo werd in een expertmeeting gesteld, is daarvan een voorbeeld. De check werd ervaren als een maatregel die snel van bovenaf werd opgelegd waardoor het er te weinig tijd voor een gedegen voorbereiding was.

De overstap van vo/mbo naar het hoger onderwijs zou meer prioriteit moeten krijgen om de programma's die de onderwijsinstellingen met behulp van tijdelijke subsidies in het leven roepen ook structureel te kunnen voortzetten.

4.4 Aanbevelingen

Op basis van de onderzoeksresultaten en mede in samenspraak met de experts komen we tot de volgende aanbevelingen voor beleid, praktijk en onderzoek.

4.4.1 Aanbevelingen voor praktijk en beleid

- Om de juiste doelgroep te bereiken (zoals eerstegeneratiestudenten) kan overwogen worden om de studenten niet op deze achtergrond aan te spreken maar de interventie breed open te stellen en met de juiste inhoudelijke vragen deze groep te bereiken. Bijvoorbeeld: 'heb je moeite met taal?' of 'vind je het lastig om uit te zoeken hoe alles werkt op de universiteit?'

- De verschillen in het voortgezet onderwijs wat betreft de voorbereiding op het hoger onderwijs zijn groot. Voorbereiding kan ook simpelweg bestaan uit ervoor zorgen dat leerlingen alvast eens in het hoger onderwijs over de vloer komen.
- Stimuleer samenwerking tussen vo-/mbo-docenten en ho-docenten als een vorm van professionalisering. Meer kennis van elkaars wereld maakt het gemakkelijker om daar in het onderwijs rekening mee te houden en op aan te sluiten. Daarbij is het belangrijk om dit niet bij individuele docenten neer te leggen maar het te zien als onderdeel en verantwoordelijkheid van het systeem (de onderwijsinstellingen, de teams).
- Professionalisering van docenten kan ook plaatsvinden op het vlak van bewustwording en kennis van de diversiteit in de achtergronden van studenten en hun specifieke aansluitingsproblematieken, van het verwelkomen van studenten en van manieren om de handelingsbekwaamheid en -bereidheid van docenten te vergroten. Ook dit kan bijdragen aan het versoepelen van de overgang naar het hoger onderwijs.
- De landelijke overheid kan het thema (financiering van) aansluiting en overgang vo/mbo-ho structureel op de beleidsagenda houden en zo de hogeronderwijsinstellingen stimuleren om hier, ook zonder subsidies, structureel op te blijven inzetten.
- Structurele aandacht vanuit de landelijke overheid voor dit thema, kan ook de samenwerking en uitwisseling tussen de onderwijsinstellingen stimuleren. Er hoeven hiervoor geen nieuwe samenwerkingsverbanden in het leven te worden geroepen. Er kan worden aangesloten op bestaande netwerken zoals de regionale vo-ho netwerken of het landelijk netwerk aan aansluitcoördinatoren in het hbo.

4.4.2 Aanbevelingen voor onderzoek

- Quasi-experimenteel onderzoek naar interventies is zinvol, bij voldoende 'zware' interventies waarvan een herleidbaar effect op 'harde' uitkomstmaten als studieuitval verwacht kan worden. Belangrijk hierbij is dat er gedegen onderzoek wordt uitgevoerd waarbij andere beïnvloedende factoren, zoals de achtergrond van studenten en andere factoren zoals loopbaanbegeleiding en voorlichtingsgebruik goed in kaart worden gebracht. Bovendien is het van belang een goede controlegroep te definiëren en onderzoeken.
- Een mogelijkheid is om verschillende varianten van een interventie aan te bieden en de verschillende interventiegroepen met elkaar te vergelijken om een beeld te krijgen van welke elementen van een aanpak kunnen werken. Dan kan blijken dat met name een bepaald onderdeel van een interventie echt werkt of alleen in een bepaalde combinatie. In de toekomst kan het Nationaal Cohortonderzoek (NCO) wellicht ook kansen bieden om onderzoek te doen naar (de invloed van interventies op) de studieloopbanen van studenten in het hoger onderwijs.
- Bovenstaand onderzoek is kostbaar en quasi-experimenteel onderzoek is niet bij alle interventies zinvol. Inzicht in de werkzame mechanismen van interventies kan ook helpen om beter te begrijpen wat werkt en hoe het werkt. Maak daarom vooraf inzichtelijk wat het verwachte werkzame mechanisme is achter een interventie en toets dit met interviews en vragenlijsten

voor studenten in de interventiegroep. Belangrijk is wel dat het onderzoek verder gaat dan het meten van de tevredenheid van studenten.

- Onderzoek de opbrengsten van interventies op het gebied van docentprofessionalisering. Deze ontbreken op dit moment volledig. Het werkzame mechanisme verloopt via docenten en kan getoetst worden door hen te bevragen.
- Onderzoek zou voorafgaand aan de start van de interventie moeten worden ontworpen en opgestart. Dit helpt ook bij het nadenken over de doelstelling van de interventie, de verwachte effecten en het beoogde werkzame mechanisme en het maakt een voormeting mogelijk.
- Vanuit het landelijk onderwijsbeleid zou in het algemeen een onderzoekende houding naar de eigen activiteiten meer gestimuleerd kunnen worden. Bijvoorbeeld door docenten en andere professionals in het hoger onderwijs te ondersteunen bij het doen van evaluatieonderzoek, of door de verbinding te maken met onderzoekers in relevante vakgebieden zoals onderwijskunde of sociologie.

Literatuur

N.B. de referenties voor de interventies in het interventie-overzicht zijn daarin opgenomen.

- Aljohani, O. (2016). A Comprehensive Review of the Major Studies and Theoretical Models of Student Retention in Higher Education. *Higher Education Studies*; Vol. 6, No. 2.
- Bean, J., & Metzner, B. (1985). A Conceptual Model of Non-traditional Undergraduate Student Attrition. *Review of educational research*, 55(4), 485-540
- Bool, M., Felten, H. & Rensen, P. (2019). *Wat verandert. De waarde van werkzame mechanismen in de praktijk van social work*. Utrecht: Movisie.
- Broek, A. van den, Termorshuizen, T., Cuppen, J., & Warps, J. (2021). *Monitor beleidsmaatregelen hoger onderwijs 2020-2021*. Nijmegen: ResearchNed.
- Broek, A. van den, Warps, J., Cuppen, J., Termorshuizen, T. & Lodewick, J. (2020). *Monitor beleidsmaatregelen hoger onderwijs 2019-2020*. Nijmegen: ResearchNed.
- Broek, A. van den, Korte, de, K., Cuppen, J., Wartenbergh, F., Bendig-Jacobs, J., Mulder, J. & Hellegers, A. (2018a). *Monitor beleidsmaatregelen hoger onderwijs 2017-2018*. Nijmegen: ResearchNed.
- Broek, A., van den, Korte, K., de, Mulder, J. & Bendig-Jacobs, J. (2018b). *Numerus fixus, selectie en kansengelijkheid in het wetenschappelijk onderwijs. Een overzichtsstudie naar doelen, criteria, instrumenten en effecten van selectie*. Nijmegen: Researchned.
- Broekhoven, K., van, Huijts, T., Isendam, M., Jacobs, M., Kolster, R., Leest, B., Meng, C. & Wolbers, M. (2020). *Excellentieonderwijs: selectie van studenten en individuele effecten*. Maastricht: ROA.
- Cabrera, A., Nora, A., & Castaneda, M. (1993). College Persistence: Structural Equations Modeling Test of an Integrated Model of Student Retention. *The Journal of Higher Education*, 64(2), 123-139.
- ChristenUnie en HBO-raad. (2006). "Aan de study met een buddy!" *Een inventariserend onderzoek naar peer-to-peer mentorprojecten in Nederland*. Den Haag.
- Elffers, L. (2016) *Kansrijke schoolloopbanen in en op weg naar het hbo: een ketenbenadering*. Lectorale rede. Amsterdam: HvA Publicaties.
- Elffers, L. (2018). Studiesucces in het hbo: het belang van een ketenbenadering. In F. Glastra, & D. van Middelkoop (editors), *Studiesucces in het hoger onderwijs: Van rendement naar maatschappelijke relevantie* (blz. 141-166). Eburon.
- Elsen, M. (1998). *Studie-uitval in de propedeuse: een pluriform verschijnsel*. Leiden: ICLON.
- Feldman, K. A., Smart, J. C. & Ethington, C. (1999). Major Field and Person-environment Fit. *The Journal of Higher Education*, 70 (6): 642.
- Feltzer, M.J.A. & Rickli, S.G. (2009). *De Invloed van Persoonlijkheidskenmerken en Andere Factoren op Studie-Uitval in het Hoger Onderwijs*. Tilburg: Universiteit van Tilburg.
- Gale, T., & Parker, S. (2012). Navigating change: a typology of student transition in higher education. *Studies in Higher Education*, 39(5), 734–753.
- Hausmann, L., Ye, F., Schofield, J., & Woods, R. (2007). Sense of belonging as a predictor of intentions to persist among White and African American first-year college students. *Research in Higher Education*, 48(7), 803-839.
- Herweijer, L., & Turkenburg, M. (2016). *Wikken en wegen in het hoger onderwijs*. Den Haag: SCP.
- Inspectie van het Onderwijs (2020a). *COVID-19-monitor Hoger Onderwijs (mei 2020)*. Utrecht: IvhO.
- Inspectie van het Onderwijs (2020b). *IN- EN DOORSTROOMMONITOR HOGER ONDERWIJS 2009-2018 Trends in toegankelijkheid van het hoger onderwijs voor scholieren en studenten en de ontwikkeling van selectie-eisen van ho-opleidingen*. Utrecht: IvhO.

- Jenniskens, T., Leest, B., Wolbers, M., Lange, de, M., Peters, M., Bremer, B. en Bokdam, J. (ongepubliceerd manuscript). *Ontwikkeling van onderwijsarrangementen voor een succesvolle doorstroom vmbo-mbo-hbo*. Nijmegen: KBA Nijmegen.
- Kappe, F. R. (2017). *Studiesucces: Verbinden als stap voorwaarts. Een oplossingsrichting op basis van een synthese van literatuur en eigen praktijkonderzoeken*. Lectorale rede. Haarlem: Hogeschool InHolland.
- Langen, A. van & Meelissen, M. (2019). *De lekkende bèta/technische pijpleiding en hoe deze te repareren*. Nijmegen/Enschede: KBA Nijmegen/Universiteit Twente.
- Lounsbury, J. & Saudargas, J. & Saudargas, R. & Gibson, L. (2004). An Investigation of Personality Traits in Relation to Intention to Withdraw From College. *Journal of College Student Development*. 45.
- Meeuwisse, M. (2012). *Being Smart is Not Enough The role of psychosocial factors in study success of ethnic minority and ethnic majority students*. Rotterdam: Erasmus Universiteit Rotterdam.
- Meijers, F. (2008). Mentoring in Dutch vocational education: an unfulfilled promise. *British Journal of Guidance & Counselling*. Vol. 36, No. 3, August 2008, 237-256.
- Mulder, J. & Cuppen, J. (2018). *Verbeterde aansluiting mbo-hbo. Wat werkt?* Nijmegen/Maastricht: ResearchNed/Hogeschool van Arnhem en Nijmegen/TIER Maastricht.
- Prins, J. (1997). *Studieuitval in het wetenschappelijk onderwijs. Studentkenmerken en opleidingskenmerken als verklaring voor studieuitval*. Nijmegen: KU Nijmegen.
- Research Centrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt (2016). *Schoolverlaters tussen onderwijs en arbeidsmarkt 2015*. Maastricht: ROA.
- Robbins, S., Lauver, K., Le, H., Davis, D., Langley, R., & Carlstrom, A. (2004). Do Psychosocial and Study Skill Factors Predict College Outcomes? A Meta-Analysis. *Psychological Bulletin*, 130(2), 261-288.
- Roksa, J. & Kinsley, P. (2018). The Role of Family Support in Facilitating Academic Success of Low-Income Students. *Research in Higher Education*, 60:415–436.
- Rooij, E. van, Brouwer, J., Fokkens-Bruinsma, M., Jansen, E. P.W.A., Donche, V., Noyens, D. (2018). A systematic review of factors related to first-year students' success in Dutch and Flemish higher education. *Pedagogische Studien* vol. 94.
- Sneyers, E. & De Witte, K. (2016). *Doorstroom mbo-hbo en uitval in het hbo. Evidence-based aanbevelingen*. Den Bosch/ Maastricht/ Nijmegen: ECBO/TIER/Hogeschool van Arnhem en Nijmegen.
- Tinto, V. (1993). *Leaving college: rethinking the causes and cures of student attrition*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Tinto, V. (2006-2007). Research and practice of student retention: What next? *Journal of College Student Retention*, vol. 8 (1) 1-19.
- Torenbeek, M., Jansen, E. & Hofman, A. (2010) The effect of the fit between secondary and university education on first-year student achievement. *Studies in Higher Education*, 35:6, 659-675.
- Torenbeek, M. (2011). *Hop, skip and jump? The fit between secondary school and university*. Proefschrift. Enschede: Ipskamp Drukkers.
- Trapmann, S. & Hell, B. & Hirn, J. & Schuler, H. (2007). Meta-Analysis of the Relationship Between the Big Five and Academic Success at University. *Zeitschrift für Psychologie*. 215. 132-151.
- Tross, Stuart & Harper, JP & Osher, LW & Kneidinger, Linda. (2000). Not just the usual cast of characteristics: Using personality to predict college performance and retention. *Journal of College Student Development*. 41 (3). 323-334.
- Wolff, R. (2013). *Presteren op vreemde bodem. Een onderzoek naar sociale hulpbronnen en de leeromgeving als studiesuccesfactoren voor niet-westerse allochtone studenten in het Nederlandse hoger onderwijs (1997-2010)*. Amsterdam: AISSR.
- Yperen, van, T., Veerman, J. W. & Bijl, B. (red.) (2017). *Zicht op effectiviteit. Handboek voor resultaatgerichte ontwikkeling van interventies in de jeugdsector*. Lemniscaat.

Bijlage 1

Geraadpleegde bronnen interventie-overzicht

Wetenschappelijke literatuur:

Google Scholar, Web of Science, ERIC

Er is tevens gericht gezocht in een aantal relevante tijdschriften:

Journal of College Student Retention: Research, Theory and Practice

Journal of College Orientation, Transition, and Retention

European Journal of Higher Education

Research in Higher Education

Tijdschrift voor Hoger onderwijs (TVHO)

Onderzoek van Onderwijs (OvO, van EHON, expertisenetwerk hoger onderwijs)

Overige bronnen:

HBO Kennisbank

Scienceguide

Narcis

NRO

Surfsharekit

Expertisepunt LOB

Platform Studiesucces

Websites van de lectoraten studiesucces

Bijlage 2

Verlag online expertmeetings

Op 14 oktober 2021 zijn twee expertmeetings gehouden.

Expertgroep 1: vier onderzoekers van / betrokkenen bij interventies van hogeronderwijsinstellingen, plus een medewerker van NRO.

Expertgroep 2: zeven beleidsmedewerkers / stafleden van hogeronderwijsinstellingen, VH, VSNU en

De deelnemers aan de expertmeetings hebben vooraf het interventie-overzicht ontvangen en daarnaast ook een beknopte tussennotitie waarin het interventie-overzicht werd toegelicht en enkele voorlopige conclusies en aanbevelingen waren geformuleerd. In de expertmeetings zijn deze aan de hand van drie hoofdthema's besproken. Het verslag is eveneens volgens deze drie hoofdthema's geordend.

Thema 1: Onderzoek naar interventies/witte vlekken

Er zijn weinig bewezen effectieve interventies vindbaar; dit resulteert in zeer veel 'witte vlekken' in kennis over werkzaamheid van interventies.

Discussievragen:

- *Is gebrek aan bewijslast een probleem?*
- *Is het mogelijk om meer onderzoek naar werkzaamheid te doen? Hoe?*
- *Maken ho-instellingen gebruik van bestaande wetenschappelijke kennis over succesvolle interventies? Hoe kan kennis beter toepasbaar worden gemaakt?*

Expertgroep 1

Meer bewijslast voor interventies op de overgang van vo/mbo naar ho is wenselijk. Maar bewijslast kan in verschillende vormen komen, het hoeft niet altijd de gouden standaard van het wetenschappelijk onderzoek te zijn. Het kan nuttig zijn om verschillende varianten van een interventie aan te bieden. Dan draai je eigenlijk aan de knoppen van de interventie en vergelijk je die groepen met elkaar om een indruk te krijgen van wat werkt. Soms blijkt dan dat niet de hele interventie effectief is maar alleen een bepaald onderdeel. Of juist dat het alleen werkt in combinatie met elkaar.

Bewijs voor de werking van een interventie is niet altijd in studieresultaten of verlaging van de uitval terug te zien. Het kan bijvoorbeeld ook zitten in dat studenten zich beter gekend gaan voelen in een opleiding. Meer het moet wel gaan om meer dan het meten van tevredenheid. Met andere woorden, haal je de werking uit een cijfer aan het eind of wat studenten zelf aangeven te ervaren? Dat betekent wel dat er met meer uitkomstmaten onderzocht wordt en de vergelijking daarvan is lastig.

De indruk is dat in het po en vo interventies meer worden onderzocht dan in het hoger onderwijs. Het is – vanwege werkdruk, gebrek aan tijd en geld – onmogelijk om alles te evalueren, maar het zou goed zijn om een onderzoekende houding naar de eigen activiteiten meer te stimuleren in het hoger onderwijs. Docenten (zeker in hbo, in wo is dat meer ingebakken) zouden misschien meer opgeleid kunnen worden in het doen van goed evaluatieonderzoek. Wellicht kunnen richtlijnen hierbij helpen. Dan kan er wellicht ook meer afstemming in de uitkomstmaten ontstaan.

Onderzoek moet gelijktijdig met start interventie worden opgezet en niet pas daarna. Soms gaat men maar gewoon aan de gang met een interventie, zonder dat er eerst wordt nagedacht of het wel zinvol zal zijn en hoe het effect kan worden onderzocht. Zeker in het hbo is dat een aandachtspunt.

Bewezen werkzame interventies in het buitenland kunnen ook bruikbaar zijn. Vaak is er wel sprake van een andere context en betekent dit dat de interventie wel 'vertaald' moet worden naar de Nederlandse context. Bovendien zijn de interventies zelf in internationale wetenschappelijke publicaties vaak summier beschreven ('black box interventies') wat 'vertaling' bemoeilijkt. De nadruk in wetenschappelijk publicaties ligt vaak op het onderzoek. Ook lopen wetenschappelijke publicaties vaak een aantal jaren achter op de waan van de dag, wat op dat moment opgang vindt in het aanbod. Bijvoorbeeld 'de eerste 100 dagen'; die afbakening is nieuw en nog niet veel over te vinden in Nederlands onderzoek. Het netwerk rondom buitenlandse interventies is heel bruikbaar. Kennis hangt vaak aan personen, en wordt minder snel uit publicaties gehaald.

Expertgroep 2

Vaak worden opleidingen gedwongen om snel te handelen. Ze zijn nog volop bezig met nieuwe ingrepen en dan komen er alweer nieuwe vragen vanuit de politiek. Daardoor is terughoudendheid om interventies breed in te voeren. Werkdruk en geldgebrek is daarbij ook een probleem. Meer regie zou mogelijk wel helpen; het is nu soms al lastig om binnen een onderwijsinstelling kennis te verzamelen. Andere lastige aspecten van het onderzoek van interventies zijn de complexiteit van effectiviteit, de samenhang met andere factoren die van invloed kunnen zijn op uitval/blijven zoals financiën en de arbeidsmarkt. Daarom wordt bijvoorbeeld gekozen om naast kwantitatieve evaluatie het gesprek aan te gaan met studenten. Dan liever leren over een interventie door in gesprek met studenten meer de diepte in te gaan.

Ook de vaak beperkte omvang van de interventie- en controlegroepen maakt het lastiger om bewijslast voor werkzaamheid te verzamelen. Het gebruik van bestaande data (zoals NCO) voor controlegroepen of over algemeen loopbaanverloop van cohorten zou hier misschien mogelijkheden bieden.

Thema 2: (Lacunes in de) aanpakken/interventies van de ho-instellingen

De overzichtsstudie geeft indruk van interventies op de overgang vo en mbo naar ho.

Discussievragen:

- *Liggen er nog kansen voor hogeronderwijsinstellingen op de volgende vlakken:*
  - *Bepaalde 'cruciale factoren' in de overgang vo/mbo-ho?*
  - *In een bepaalde fase: in het vo/mbo – in de zomer – start ho?*
  - *Bereiken van bepaalde doelgroepen/risicogroepen?*
  - *Bepaalde oorzaken van moeizame overstap / studieuitval in eerste jaar?*

Expertgroep 1

Een belangrijke vraag is hoe je de juiste studenten bereikt met een interventie; niet de studenten die toch al gemotiveerd zijn, maar juist de studenten die de interventie echt nodig kunnen hebben. Een mogelijkheid is de inzet van medestudenten als rolmodellen. Ook bij selectie speelt de vraag hoe je een representatieve groep studenten aantrekt. Selectie is feite een eenzijdige vorm van matching. Een aanpak die meer uitgaat van zelfselectie – dus tweezijdig – zou hierin behulpzaam kunnen zijn. De vraag is ook hoe ver een opleiding wil gaan om te investeren in bepaalde groepen studenten. Er is meer maatwerk nodig. Maar de situatie in Nederland is wel anders dan bijvoorbeeld in de VS waar studenten veel meer worden aangesproken op de 'groep' waartoe zij behoren (bijvoorbeeld Asian Americans, of native Americans) of Nieuw-Zeeland waar Maori-studenten

meer tijd krijgen voor het eerste jaar van hun opleiding. In Nederland heeft dat een vrij negatieve connotatie.

Expertgroep 2

Ook bij expertgroep 2 kwam het bereiken van de juiste doelgroepen als aandachtspunt naar voor. Interventies versterken nu vaak het effect bij een groep die al werd bereikt. Ze maken de groep die al open staat nog ontvankelijker en de anderen worden onvoldoende bereikt. Er worden voorbeelden genoemd waarbij het specifiek richten op bepaalde doelgroepen niet werkte; zoals het indelen in aparte klassen van hbo-studenten met een mbo-achtergrond, of het inrichten van een programma dat gericht was op eerstegeneratiestudenten. In beide gevallen werd dit als te stigmatiserend gezien. Een interventie gericht op internationale studenten trok ineens veel meer studenten toen deze breed werd opengesteld en studenten werden bereikt door vragen te stellen als 'heb je moeite met taal?' of 'heb je moeite met hoe het werkt op de universiteit?'.

Vorbereiding op het hoger onderwijs

Expertgroep 1

Investeren in een goede voorbereiding wordt van belang geacht. Door vooraf een realistische studie-ervaring te bieden, door in te zetten op het leren leren, meer zelfstandigheid, zorgen voor meer zelfreflectie en bewustwording van (te hoge) verwachtingen. Aan de andere kant bestaat misschien teveel de verwachting in het hoger onderwijs dat studenten helemaal startklaar binnen komen. Terwijl de onderwijsinstelling nieuwe studenten ook tijd moet gunnen voor de overstap naar het hoger onderwijs. Het is niet voor iedereen haalbaar meteen startklaar te zijn. Het gaat kortom om het samenspel tussen de persoon en de instelling.

Expertgroep 2

De kennismaking met het hoger onderwijs in het voortgezet onderwijs wordt gemist. Ook wordt geconstateerd dat dit erg per vo-school kan verschillen; zo wordt op sommige scholen bijvoorbeeld wel veel aandacht besteed aan academische vaardigheden. Goede voorbeelden zijn er voldoende. Zo zijn er regionale vaksteunpunten voor bètavakken en teachers in residence waarbij vo-docenten in een kleine aanstelling op de universiteit samenwerken met universitaire docenten met als doel van elkaar te leren. Hiervoor zijn stimuleringsgelden van OCW ingezet. Ook de inzet van ouderejaars wordt genoemd om nieuwe studenten te ondersteunen bij de overgang naar het hoge onderwijs. Alleen al door af en toe in ho over de vloer te komen maakt de overgang straks makkelijker.

Docenten en onderwijssysteem

Expertgroep 1

Professionalisering van docenten op het gebied van bewustwording van diversiteit en van het verwelkomen van studenten zou kunnen bijdragen aan het versoepelen van de overgang naar het hoger onderwijs. Daarbij gaat het ook om het vergroten van kennis over specifieke belemmeringen/risico's van bepaalde studentgroepen en vergroten van handelingsbekwaamheid en – bereidheid. De eerdergenoemde samenwerkingen tussen vo- en ho-docenten zijn ook een manier van professionalisering. Ho-docenten krijgen een beter beeld van wat studenten gewend zijn, hoe ze onderwijs kregen in vo/mbo en kunnen daar beter op aansluiten. Andersom weten vo-/mbo-docenten beter studenten kunnen verwachten in het hoger onderwijs en daarop voorbereiden. Bijvoorbeeld door dit onderdeel te maken van de Basiskwalificatie Onderwijs. Hierbij wordt benadrukt dat het niet om de individuele docent moet gaan. Het is belangrijk om te kijken naar de

cultuur van een onderwijsinstelling/het hele team, naar het gehele systeem. Meer onderzoek naar het effect daarvan zou wenselijk zijn.

Thema 3: Samenwerking en sturing

De interventies lijken los van elkaar te staan, en de indruk wordt gewekt dat steeds opnieuw het wiel wordt uitgevonden.

Discussievragen:

- *Is meer samenwerking tussen onderwijsinstellingen wenselijk op vlak van versoepelen van de overgang vo/mbo-ho. En is het mogelijk?*
- *Zou meer sturing wenselijk zijn:*
  - *Vanuit de landelijke overheid?*
  - *Vanuit de koepels?*
  - *Vanuit de ho-instellingen?*

Expertgroep 1

Er is vanuit het onderwijsbeleid geen stimulans om als onderwijsinstellingen meer overkoepelend te werken. Eigenlijk is het al heel positief dat er netwerken zijn en dat we bij elkaar te rade gaan. Misschien zou dat meer gestimuleerd kunnen worden. Het blijft nu vaak bij bijpraten maar echt elkaar opzoeken, gericht op de inhoud, gebeurt weinig. Ook omdat er geen tijd voor is. Het zou al helpen als duidelijker is wie de contactpersoon is bij wie je vragen kunt neerleggen.

Meer sturing vanuit de landelijke overheid wordt weinig zinvol genoemd. Bij zoiets als de studie-keuzecheck waren de doelstellingen niet duidelijk, werd het heel snel en breed geïmplementeerd⁷. Het was wel verplicht dus de onderwijsinstellingen moesten er snel mee aan de slag, maar dat gebeurde weinig evidence-based, er werd weinig nagedacht over instrumenten en er zat geen onderzoeksstimulans onder. Het Nationaal Cohortonderzoek (NCO) wordt uitgebreid met data uit het hoger onderwijs. Dat biedt mogelijk aanknopingspunten voor onderzoek.

Expertgroep 2

Bij samenwerking is het belangrijk dat wordt aangesloten op bestaande netwerken in vo/mbo-ho, anders moet het hele proces van samenwerking opzetten weer worden doorlopen (vergelijk ook de goede initiatieven in vmbo/mbo). Er zijn nu extra gelden uit de regionale ambitieplannen voor het versterken van de samenwerking tussen vo/mbo en ho. De vraag is hoe het de initiatieven die hiermee zijn gefinancierd vergaat als deze regeling in de toekomst afloopt (2025). Blijven de onderwijsinstellingen hierin zelf investeren? Aansluiting is een primair probleem. Het verbeteren van de overgang / aansluiting tussen vo/mbo en ho is een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Het zal altijd een extra inspanning van betrokkenen vragen om daaraan te werken. Dat vraagt inzet van financiële middelen en van mensen. Het is nu relatief makkelijk met de financiering vanuit de regionale ambitieplannen. Maar vaak zijn projectsubsidies voor een instelling een reden om niets structureels in gang te zetten. Om de inzet op aansluiting te verduurzamen moet er straks echt een keuze gemaakt worden om het prioriteit te geven. Binnen de instelling moet er dan aandacht voor zijn vanuit bestuur, steun vanuit de medezeggenschap. En als er dan geen middelen vanuit de landelijke overheid meer zijn, dan helpt het op zijn minst als er een signaal vanuit de overheid naar bestuurders blijft komen, zodat de aandacht voor het thema blijft.

Verder is het onderscheid tussen aansluiting/voorlichting en werving van belang. Bij de ene onderwijsinstelling is dit minder duidelijk dan bij de andere, bijvoorbeeld door de verschillende

---

⁷ Zie ook <https://www.onderwijskennis.nl/artikelen/toegankelijkheid-voor-de-poort-van-het-hoger-onderwijs>

posities die de experts hebben binnen de onderwijsorganisatie. Het maakt verschil of iemand valt onder een afdeling marketing of een beleids- of onderwijsafdeling. En bijvoorbeeld bij opleidingen die flink inzetten op een pre-university programma, kan de motivatie hiervoor wel tegen werving aan schuren. Mede daarom is het belangrijk om de doelstelling van samenwerkingen en interventies duidelijk te maken.

DEEL II

Overzicht interventies

Volgnummer	1
Interventie	Mbo-hbo doorstroomprogramma economie / keuzedeel 'voorbereiding HBO'
Onderwijsinstelling	Hogeschool Rotterdam, Inholland en roc's
Hbo of wo	Hbo
Fase	Voor de poort
Doelgroep/sector of instellingsbreed	Opleidingen in de sector economie
Sluit aan bij deze oorzaken van studieuitval	Psychosociale factoren, vaardigheden (bijv studievaardigheden, self efficacy); Verkeerde keuze, niet uitkomen van verwachtingen
Cruciale factor(en)	Studiekeuzeprocess: Loopbaanoriëntatie en -begeleiding op vo
Interventiebeschrijving	Het doorstroomprogramma is in 2018-2019 gestart en is een samenwerking tussen de Hogeschool Rotterdam, Inholland, Zadkine, Albeda en het STC-mbo. In het programma ontdekken mbo'ers drie dingen: welke opleidingen er zijn, welke opleiding bij hen past en hoe ze (meer) 'hbo-vaardig' kunnen worden. Met het doorstroomprogramma krijgen studenten extra begeleiding vóór het hbo. Ze kunnen het programma volgen vanaf het tweede jaar van de mbo-opleiding tot en met het einde van het eerste jaar op het hbo. Het bevat onder andere meeloopdagen op het hbo in het derde jaar mbo. In dat jaar kunnen mbo-studenten ook het keuzedeel 'Vorbereiding HBO' volgen waarvan onderdelen al op het hbo woren gegeven. In het programma wordt de theorie zoveel mogelijk aan de praktijk gekoppeld. Aankomd studenten voeren opdrachten van bedrijven uit. Hbo-vaardigheden staan hierbij centraal. Voor betrokken mbo- en hbo-docenten is een learning community gestart. Het integrale programma ter bevordering van de aansluiting in het economisch domein is gedefinieerd onder de titel 'De Rotterdamse Aanpak'.
Bewijslast effectiviteit	In een monitoringonderzoek wordt onderzocht in hoeverre dit keuzedeel bijdraagt aan de kwaliteit van studiekeuzeprocessen en de ontwikkeling van studievaardigheden, ten gunste van de doorstroom van het mbo naar het hbo in het economisch domein. Tussentijdse rapportage laat geen duidelijke opbrengsten van het keuzedeel zien omdat geen van de studenten die aan het vragenlijstonderzoek deelnamen zowel de voor- als de nameting hebben ingevuld. Verder onderzoek naar de opbrengsten loopt nog.
Effectladder	3

Bronnen

<https://www.hogeschoolrotterdam.nl/go/mbo-hbo-doorstroomprogramma/>

<https://profielen.hr.nl/2020/studiesucces-is-ook-de-juiste-keuze-maken/>

Onderzoek naar Studievaardigheden: Monitoringstudie naar het Keuzedeel Voorbereiding HBO (K0125) in het Economisch Domein. Tussenrapportage - Eerste cohort 2018-2019. dr. M. de Bruijn-Smolters, mmv dr. E. Klatter, Lectoraat Studiesucces, Kenniscentrum Talentontwikkeling, Hogeschool Rotterdam. 2020.

Onderzoek naar Studiekeuzeprocessen in het Keuzedeel Voorbereiding Doorstroom HBO Eerste cohort. Dr. J. Slijper, Lectoraat Studiesucces en Lectoraat HRM en Persoonlijk Ondernemerschap. 2020.

Volgnummer	2
Interventie	Keuzedelen op mbo: 'voorbereiding HBO'
Onderwijsinstelling	Hogeschool van Amsterdam en roc's
Hbo of wo	Hbo
Fase	Voor de poort
Doelgroep/sector of instellingsbreed	Instellingsbreed
Sluit aan bij deze oorzaken van studieuitval	Verkeerde keuze, niet uitkomen van verwachtingen, Vaardigheden (bijv studievaardigheden, self efficacy)
Cruciale factor(en)	Studiekeuzeprocess: Loopbaanoriëntatie en -begeleiding op vo; Aansluiting van de studievaardigheden
Interventiebeschrijving	Het Regionaal Netwerk mbo-hbo Noord-Holland - Flevoland ontwikkelde in 2014 een generieke doorstroommodule mbo-hbo, die met de komst van de nieuwe kwalificatiestructuur in het mbo in 2016 verder is uitgewerkt tot het Keuzedeel Voorbereiding hbo. In het Keuzedeel Voorbereiding hbo wordt gewerkt aan de oriëntatie op hbo-opleidingen en -beroepen en aan de ontwikkeling van competenties die nodig zijn om in het hbo te studeren. In het schooljaar 2017-2018 maakte het Keuzedeel voor het eerst deel uit van het curriculum op de betrokken instellingen.
Bewijslast effectiviteit	Vragenlijstonderzoek (zelfrapportage) met voormeting (369 respondenten) en nameting (233 respondenten) van vijf sectoren, in schooljaar 2017-2018. Studenten ervaren dat het keuzedeel helpt om zich voor te bereiden op het hbo. Ze hebben na het keuzedeel vaker hun studiekeuze gemaakt, zijn zekerder van die keuze en hebben een beter beeld van de opleiding(en). Aan het eind van het keuzedeel weten ze beter wat het hbo inhoudt en wat er van hbo-studenten verwacht wordt. Na het keuzedeel geven meer studenten aan vertrouwen te hebben in het verloop van de overstap. Bijna de helft van de deelnemers denkt dat het volgen van het keuzedeel hun kansen heeft vergroot om hun hbo-diploma te kunnen behalen. Van een groot aantal vaardigheden ervaren de studenten dat hun beheersing is toegenomen door het volgen van het keuzedeel.
Effectladder	4
Bronnen	Vervoort, M., Van Diepen, M., & Elffers, L. (2018). We staan aan de wieg van iets moois: eerste ervaringen en opbrengsten van het Keuzedeel Voorbereiding hbo. Hogeschool van Amsterdam, Lectoraat Beroepsonderwijs Lector Hogeschool van Amsterdam: Louise Elffers

Volgnummer	3
Interventie	Buddies Breaking Barriers
Onderwijsinstelling	Vrije Universiteit
Hbo of wo	Wo
Fase	Voor de poort
Doelgroep/sector of instellingsbreed	Potentiële 'niet-traditionele' geneeskundestudenten in het vo
Sluit aan bij deze oorzaken van studieuitval	Kenmerken van studenten zoals vooropleiding, migratieachtergrond, eerstegeneratiestudent
Cruciale factor(en)	Studiekeuzeprocess: Kennismaking, voorlichting en proefstuderen in ho; Begeleiding/coaching bij overgang - door peers
Interventiebeschrijving	De buddy's hebben een training bestaande uit vier bijeenkomsten gevolgd. Vervolgens bezochten ze middelbare scholen voor de werving van de doelgroep. Studenten hebben zelf buddykoppels gevormd met scholieren waarna laagdrempelige één-op-één-begeleiding is opgestart. De buddy's fungeren als rolmodellen en inspireren, informeren en helpen op basis van hun eigen ervaringen middelbare scholieren voor wie (geneeskunde) studeren niet vanzelfsprekend is. Er zijn tevens gezamenlijk informele bijeenkomsten georganiseerd voor de aanmelddeadline voor de geneeskundestudie, tijdens de eerste en tweede ronde van de selectieprocedure en in de eerste weken van het studiejaar. De bijeenkomsten vonden plaats in een huiskamersetting op de campus en bestonden uit een gezamenlijk diner, minicolleges, Q&A's, spelactiviteiten, etc. Sinds de coronapandemie zijn de bijeenkomsten in digitale vorm voortgezet. Dit project is extracurriculair voor geneeskundestudenten uit alle jaarlagen van de opleiding en zij nemen op vrijwillige basis deel.
Bewijslast effectiviteit	Er wordt wetenschappelijk onderzoek gedaan naar de effecten van deelname aan het buddyproject op de scholieren (sociale inclusie, empowerment, zelfvertrouwen) en studenten (empathie, communicatie, onderwijsvaardigheden/intenties, oog voor diversiteit). Eerste bevindingen wijzen op positieve waardering. De wederzijdse herkenning als niet-traditionele student wordt door zowel scholieren als studenten als positief ervaren. Dit past bij de functie van buddy's als rolmodellen. Het buddysysteem geeft scholieren, maar ook studenten zelfvertrouwen. Voor informatie-inwinning zien scholieren een meerwaarde van hun buddy ten opzichte van officiële kanalen.
Effectladder	4
Bronnen	https://www.onderwijskennis.nl/artikelen/buddies-breaking-barriers-een-buddy-systeem-voor-diversiteitsbevordering-de https://www.nwo.nl/projecten/40519865172-0 Projectleider: Anouk Wouters, Vrije Universiteit

Volgnummer	4
Interventie	Pre-University Colleges
Onderwijsinstelling	Verschillende universiteiten zoals de Radboud Universiteit, de Vrije Universiteit en de Universiteit van Twente
Hbo of wo	Wo
Fase	Voor de poort
Doelgroep/sector of instellingsbreed	Instellingsbreed
Sluit aan bij deze oorzaken van studieuitval	Verkeerde keuze, niet uitkomen van verwachtingen; gebrek aan sociale integratie, binding
Cruciale factor(en)	Studiekeuzeprocess: Loopbaanoriëntatie en -begeleiding op vo
Interventiebeschrijving	Pre-University Colleges zijn erop gericht om vo-leerlingen tijdig kennis te laten maken met de universiteit en te verbinden met (docenten uit) het vo. Er zijn in de regel activiteiten voor leerlingen, zoals ondersteuning bij het profielwerkstuk en gastlessen en soms ondersteuning voor professionalisering van docenten.
Bewijslast effectiviteit	De programma's hebben uitgebreide informatieve websites maar is geen effectonderzoek gevonden. Van sommige is wel bekend dat zij intern worden geëvalueerd, maar de resultaten hiervan zijn niet beschikbaar.
Effectladder	1
Bronnen	https://www.ru.nl/puc/ https://www.utwente.nl/onderwijs/pre-university/ https://vu.nl/nl/over-de-vu/meer-over/pre-university-college-van-de-vu

Volgnummer	5
Interventie	Voorlichtingsdagen en proefstuderen
Onderwijsinstelling	Generiek
Hbo of wo	Hbo en wo
Fase	Voor de poort
Doelgroep/sector of instellingsbreed	Instellingsbreed
Sluit aan bij deze oorzaken van studieuitval	Verkeerde keuze, niet uitkomen van verwachtingen; Gebrek aan sociale integratie, binding
Cruciale factor(en)	Studiekeuzeprocess: Kennismaking, voorlichting en proefstuderen in ho
Interventiebeschrijving	Voorlichtingsdagen (-middagen, -avonden) zijn een zeer gangbare manier om aankomend studenten te laten kennismaken met de onderwijsinstelling en de opleiding. Bij proefstuderen zijn studenten te gast bij de opleiding van hun keuze, volgen ze colleges, maken opdrachten en maken ze kennis met docenten en studenten. Vaak is het een speciaal programma waarin studenten bijvoorbeeld ook informatie krijgen over de opbouw van de studie en vragen kunnen stellen of een rondleiding krijgen. Proefstuderen is in de regel verdiepend ten opzichte van voorlichtingsdagen, geschikt voor studenten die al wat verder in hun keuzeprocess zijn en bedoeld om een realistisch beeld te geven van de studie.
Bewijslast effectiviteit	Resultaten van vroege edities van de Startmonitor hebben laten zien dat studenten die vaker gebruik hebben gemaakt van voorlichting en met name vaker de instelling hebben bezocht (proefstuderen, voorlichtingsdagen etc.) minder vaak uitvallen.
Effectladder	4
Bronnen	http://www.researchned.nl/wp-content/uploads/2012/05/Adviezen-voor-studiekeizers-op-basis-van-de-Startmonitor.pdf

Volgnummer	6
Interventie	Matchingsactiviteiten
Onderwijsinstelling	Na de poort
Hbo of wo	Wo
Fase	Tijdens de zomer
Doelgroep/sector of instellingsbreed	Zes opleidingen van vier verschillende universiteiten
Sluit aan bij deze oorzaken van studieuitval	Verkeerde keuze, niet uitkomen van verwachtingen; Gebrek aan sociale integratie, binding
Cruciale factor(en)	Studiekeuzeprocess: Kennismaking, voorlichting en proefstuderen in ho
Interventiebeschrijving	Matching is een manier om de 'fit' tussen student en universiteit te onderzoeken. In dit onderzoek is gekeken naar vier gangbare elementen van matchingsactiviteiten: vragenlijsten, online cursussen/colleges, interviews en matchingsdagen (op locatie).
Bewijslast effectiviteit	Kwalitatief onderzoek onder 61 studenten van zes opleidingen aan vier verschillende universiteiten laat zien dat de verschillende elementen van matching kunnen bijdragen aan het testen of de student en de opleiding bij elkaar passen. Voorzichtig wordt gesteld dat hoe meer aspecten van de match getest kunnen worden door een student, hoe meer impact matching heeft op de studiekeuze. Uit de Monitor Beleidsmaatregelen 2017/2018, o.a. gebaseerd op de Startmonitor, een grootschalige landelijke online enquête onder eerstejaarsstudenten blijkt dat studenten die gebruikmaken van matchingsactiviteiten iets minder vaak uitvallen of switchen. Het verschil het grootst in wo (14% minder uitval, hbo 8% minder uitval).
Effectladder	4
Bronnen	Soppe, K. F. B., Wubbels, T., Lepkaa, H. J., Klugkist I. & Wijngaards-de Meij, L. D. N. V. (2019) Do they match? Prospective students' experiences with choosing university programmes, European Journal of Higher Education, 9:4, 359-376 Broek, A. van den, Korte, de, K., Cuppen, J., Wartenbergh, F., Bendig-Jacobs, J., Mulder. J. & Hellegers, A. (2018). Monitor beleidsmaatregelen hoger onderwijs 2017-2018. Nijmegen: ResearchNed.

Volgnummer	7
Interventie	Studiekeuzecheck
Onderwijsinstelling	Verschillende instellingen
Hbo of wo	Hbo en wo
Fase	Na de poort
Doelgroep/sector of instellingsbreed	Instellingsbreed
Sluit aan bij deze oorzaken van studieuitval	Verkeerde keuze, niet uitkomen van verwachtingen
Cruciale factor(en)	Studiekeuzeproces: Kennismaking, voorlichting en proefstuderen in ho
Interventiebeschrijving	Studenten hebben recht op een studiekeuzecheck als ze zich uiterlijk 1 mei aanmelden voor een opleiding aan universiteit of hogeschool. Deze kan ook verplicht gesteld worden. De studiekeuzecheck kan op allerlei manieren worden vormgegeven. Het meest komt voor: een vragenlijst, gesprek of combinatie van beide. De studiekeuzecheck kan verbonden worden aan een studiekeuzeadvies. Dit is niet bindend bij een inschrijving voor 1 mei. Daarna kan het bindend zijn.
Bewijslast effectiviteit	<p>Het onderzoek Studiekeuzecheck laat zien dat op studentniveau (analyse van DUO-gegevens) wordt gevonden dat wo-studenten die hebben deelgenomen aan de studiekeuzecheck minder vaak uitvallen in hun eerste studiejaar. Daarbij wordt dat verband bij specifieke activiteiten gevonden, namelijk als ten minste sprake is van een vragenlijst of een persoonlijk gesprek. Voorzichtigheid bij de interpretatie is geboden vanwege de grote verscheidenheid in vormgeving van de vragenlijsten en gesprekken. In het hbo zijn de verschillen in uitval tussen studenten die wel en niet deelnemen aan de studiekeuzecheck of afzonderlijke activiteiten niet significant.</p> <p>Kwalitatief onderzoek van Kuiman en Kappe op basis van focusgroepen en interviews op vijf hogescholen in de G5 laat positieve waardering onder studenten zien en positieve gepercipieerde effecten door de medewerkers van de onderwijsinstellingen. Analyse van uitvalcijfers van cohort 2016 van Knuiman en Kappe laat zien dat Inholland-studenten die op basis van de studiekeuzecheck een positief advies kregen aan de start van hun opleiding, minder vaak hun inschrijving annuleren dan studenten met een negatief advies en minder vaak uitvallen. Het gaat echter maar om een klein aantal studenten met een negatief advies waarmee wordt vergeleken.</p>
Effectladder	4

Bronnen

Warps, J., Nooij, J., Muskens, M., Kurver, B. & Broek, van den, A. (2017). De studiekeuzecheck. Landelijk onderzoek naar uitvoering en opbrengsten van de studiekeuzecheck. Nijmegen: ResearchNed.

Knuiman, C., & Kappe, F.R. (2017). Studiekeuzechecks: een casusbundel. Beschrijvingen van de vorm en invoering van de SKC bij tien opleidingen van vijf hogescholen. Lectoraat Studiesucces, Hogeschool Inholland, in opdracht van de Vereniging Hogescholen.

Factsheet Studiekeuzecheck, <https://www.inholland.nl/onderzoek/publicaties/studiekeuzecheck>

Volgnummer	8
Interventie	Studiekeuzecheck Universiteit Utrecht
Onderwijsinstelling	Universiteit Utrecht
Hbo of wo	Wo
Fase	Na de poort
Doelgroep/sector of instellingsbreed	Instellingsbreed
Sluit aan bij deze oorzaken van studieuitval	Verkeerde keuze, niet uitkomen van verwachtingen
Cruciale factor(en)	Studiekeuzeprocess: Kennismaking, voorlichting en proefstuderen in ho
Interventiebeschrijving	De studiekeuzecheck aan de UU (in 2016/2017) bestaat uit een matchingsformulier dat online wordt ingevuld, voorbereidend werk dat studiekeuzers thuis uitvoeren (zelfstudie of opdracht) en een matchingsdag met studieactiviteiten in de onderwijsruimtes van de opleiding. De studieactiviteiten op locatie kunnen door de opleidingen op verschillende manieren worden ingevuld (hoorcolleges, practica, etc.), maar omvatten in ieder geval ook een toets. De UU geeft geen adviezen, maar feedback op basis van de intake-vragenlijst en de toets.
Bewijslast effectiviteit	Uitval is sinds invoering van de matching gedaald maar het is niet mogelijk om het effect te isoleren. Binnen de organisatie wordt het breed ervaren als een effect van de studiekeuzecheck. Zie ook interventie nr. 7.
Effectladder	4
Bronnen	Warps, J., Nooij, J., Muskens, M., Kurver, B. & Broek, van den, A. (2017). De studiekeuzecheck. Landelijk onderzoek naar uitvoering en opbrengsten van de studiekeuzecheck. Nijmegen: ResearchNed.

Volgnummer	9
Interventie	Uva Matching
Onderwijsinstelling	Universiteit van Amsterdam
Hbo of wo	Wo
Fase	Na de poort
Doelgroep/sector of instellingsbreed	Instellingsbreed
Sluit aan bij deze oorzaken van studieuitval	Verkeerde keuze, niet uitkomen van verwachtingen
Cruciale factor(en)	Studiekeuzeproces: Kennismaking, voorlichting en proefstuderen in ho
Interventiebeschrijving	In de UvA Matching week (in 2016/2017) wordt een realistische onderwijservaring gecreëerd, die zo representatief als mogelijk het eerstejaars onderwijs nabootst. Concreet bestaat de UvA Matching uit: (1) een dag representatief onderwijs, (2) zelfstudie en (3) een of meer toetsen. Studenten moesten zich bijvoorbeeld aanmelden voor het vak en de toets voorbereiden door zelfstudie.
Bewijslast effectiviteit	Onder andere uit een voor- en nameting blijkt dat studenten na de matchingweken zekerder zijn van hun studiekeuze. Verder zijn de deelnemers positief over de organisatie en de sfeer, vonden het onderwijs en studiemateriaal interessant en kregen een beter beeld van hun opleiding. Belangrijk is ook dat studenten met een positief studiekeuzeadvies daadwerkelijk vaker en studenten met een negatief advies minder vaak aan de studie beginnen. Eenmaal gestart halen studenten met een positief advies gemiddeld meer studiepunten en vallen minder vaak uit dan studenten met een negatief advies (die wel zijn gestart). Zie ook interventie nr. 7.
Effectladder	4
Bronnen	http://www.researchned.nl/wp-content/uploads/2017/01/17160503-Onderzoek-studiekeuzecheck-Eindrapport.pdf

Volgnummer	10
Interventie	Studiekeuzegesprekken
Onderwijsinstelling	11 hbo- en wo-instellingen
Hbo of wo	Hbo en wo
Fase	Na de poort
Doelgroep/sector of instellingsbreed	Specifieke opleidingen
Sluit aan bij deze oorzaken van studieuitval	Verkeerde keuze, niet uitkomen van verwachtingen
Cruciale factor(en)	Studiekeuzeprocess: Loopbaanoriëntatie en -begeleiding op vo; Aansluiting van de studievaardigheden
Interventiebeschrijving	In een door de overheid gesubsidieerde pilot zijn hogeronderwijsinstellingen gaan werken met studiekeuzegesprekken voor instromende studenten. De (vrijwel altijd individuele) gesprekken werden in de regel vooraf gegaan door een vragenlijst of motivatiebrief. Sommige opleidingen nodigden alle nieuwe studenten uit voor een gesprek; enkele alleen studenten met een bepaald risicoprofiel en enkele trokken een aselechte steekproef. Bij alle opleidingen was de verwachting in relatie tot de eisen en de inhoud van de studie onderwerp van gesprek.
Bewijslast effectiviteit	Onderzoek onder 32 opleidingen van 11 hbo- en wo-instellingen laat een positief oordeel van de kandidaten over het nut van het gesprek zien. Het heeft hen bewuster gemaakt van de succesansen en afbreukrisico's, het bevestigt de studiekeuze, en maakt hen bewuster van hun (on)geschiktheid en van mogelijke verbeterpunten in hun studiehouding of -aanpak. Behalve nuttig vonden de kandidaten ook dat de gesprekken in een prettige sfeer verlopen waren. De effectiviteit van de gesprekken wordt door de betrokkenen vooral gezien in zelfselectie van de kandidaten die er bijvoorbeeld door het schrijven van een motivatiebrief achter komen dat zij de opleiding eigenlijk niet willen, en in het vergroten van de binding van de kandidaten met de opleiding. Het onderzoek was gebaseerd op praktijkbeschrijvingen en evaluatiegegevens die de onderwijsinstellingen zelf aanleverden. Het onderzoek levert geen hard bewijs voor het verlagen van studieuitval.
Effectladder	3
Bronnen	Verbeek, F., Eck, E. van, & Glauvé, M. (2011). Studiekeuzegesprekken: op zoek naar maatwerk. Amsterdam: Kohnstamm Instituut.

Volgnummer	11
Interventie	Oudervoorlichter
Onderwijsinstelling	Wageningen University
Hbo of wo	Wo
Fase	Voor de poort
Doelgroep/sector of instellingsbreed	Instellingsbreed
Sluit aan bij deze oorzaken van studieuitval	Verkeerde keuze, niet uitkomen van verwachtingen
Cruciale factor(en)	Studiekeuzeproces: Kennismaking, voorlichting en proefstuderen in ho
Interventiebeschrijving	Wageningen University biedt specifieke informatie voor ouders op de website en heeft een oudervoorlichter in dienst die onder meer een blog heeft voor ouders van (aankomend) studenten, een nieuwsbrief voor ouders en webinars voor ouders. Ook is er op de open dagen een speciaal programma voor ouders. De oudervoorlichter richt zich in de blog in brede zin op voorlichting aan ouders en niet specifiek op ouders van kinderen die aan Wageningen University gaan studeren. Er is specifiek aandacht voor ouders van eerstegeneratiestudenten. Voor hen is bijvoorbeeld een 'studiekeuzestripboek' gemaakt.
Bewijslast effectiviteit	Er is geen specifiek onderzoek bekend naar de effectiviteit van de oudervoorlichting van Wageningen University. Wel blijkt uit de webstatistieken dat het blog jaarlijks meer dan 500.000 keer wordt bezocht.
Effectladder	2
Bronnen	https://www.wur.nl/nl/Onderwijs-Opleidingen/ouders.htm http://www.researchned.nl/wp-content/uploads/2018/07/Monitor-Beleidsmaatregelen-2017-2018-eindrapport-9.0_def.pdf Oudervoorlichter Universiteit Wageningen: Hermien Miltenburg

Volgnummer	12
Interventie	Summerschool
Onderwijsinstelling	Universiteit Maastricht
Hbo of wo	Wo
Fase	Na de poort
Doelgroep/sector of instellingsbreed	Bedrijfskunde en Economie
Sluit aan bij deze oorzaken van studieuitval	Inhoudelijke kennis versterken
Cruciale factor(en)	Aansluiting van de inhoudelijke basiskennis
Interventiebeschrijving	De zomerschool wiskunde door de Universiteit Maastricht bestaat uit een substantieel aantal uren, maximaal 100, en is adaptief, afhankelijk van voorkennis van aankomende studenten. De cursus wordt online aangeboden, vanwege de internationale populatie van de Universiteit Maastricht
Bewijslast effectiviteit	In het onderzoek zijn toetsresultaten vergeleken van vijf cohorten van totaal 4500 studenten waarvan totaal 578 deelnamen aan de cursus en de overige studenten niet deelnamen. Succesvolle deelname aan de zomercursus heeft een positief effect op de toetsscores, het sterkst voor studenten met een basis wiskundeopleiding, in plaats van een uitgebreide wiskundeopleiding. Na correctie voor selectie-effecten houdt het positieve effect van deelname van de cursus (deels) stand.
Effectladder	5
Bronnen	Tempelaar, D. T., Rienties, B., Kaper, W., Giesbers, B., van Gastel, L., & van de Vrie, E. (2011). Effectiviteit van facultatief aansluitonderwijs wiskunde in de transitie van voortgezet naar hoger onderwijs. <i>Pedagogische Studiën</i> , 88 (2011), 231-248

Volgnummer	13
Interventie	Summerschool wiskunde
Onderwijsinstelling	Hogeschool Inholland
Hbo of wo	Hbo
Fase	Na de poort
Doelgroep/sector of instellingsbreed	Luchtvaarttechnologie
Sluit aan bij deze oorzaken van studieuitval	Inhoudelijke kennis versterken
Cruciale factor(en)	Aansluiting van de inhoudelijke basiskennis
Interventiebeschrijving	De vijfdaagse zomerschool wiskunde wordt kort voor het eind van de zomervakantie aangeboden aan studenten Luchtvaarttechnologie. Deelname is vrijwillig. Tijdens deze cursusweek kunnen studenten hun wiskundige vaardigheden opfrissen of verbeteren. Ook weten ze meteen hoe het niveau en tempo van de eerstejaarswiskundelessen zijn.
Bewijslast effectiviteit	Onderzoek onder 54 deelnemers aan de summerschool wiskunde laat zien dat deelnemers aan de summerschool verhoogde wiskunde-, plannings- en studievaardigheden ervaren, betere resultaten op een wiskundetoets behalen, meer autonome motivatie en minder academisch zelfvertrouwen hebben dan niet-deelnemers. Er is geen effect op studieuitval.
Effectladder	3
Bronnen	Knuijan,C. Congresbijdrage: Summer school participation in relation to academic performance, motivation and academic self-esteem https://hbo-kennisbank.nl/details/sharekit_inholland:oai:surfsharekit.nl:0d957c16-8a85-4e2f-bde2-72995f930155?q=studiesucces&has-link=yes&c=0&p=7

Volgnummer	14
Interventie	Summerschools
Onderwijsinstelling	Hogeschool Inholland
Hbo of wo	Hbo
Fase	Na de poort
Doelgroep/sector of instellingsbreed	Verschillende sectoren
Sluit aan bij deze oorzaken van studieuitval	Inhoudelijke kennis versterken of binden & boeien of beide
Cruciale factor(en)	Studiekeuzeprocess: Kennismaking, voorlichting en proefstuderen in ho; Aansluiting van de inhoudelijke basiskennis
Interventiebeschrijving	De negen onderzochte summerschools variëren van twee tot vijf dagen en een summerschool duurde tien dagen. Ze zijn meestal gericht op wegwerken van deficienties, met name wiskunde of taal, bij een aantal aangevuld met studievaardigheden. Twee summerschools richten zich hoofdzakelijk op binden en boeien, en niet op het wegwerken van deficienties.
Bewijslast effectiviteit	Beschrijvend onderzoek onder betrokkenen van summerschools (geen studenten) laat de volgende gepercipieerde effecten zien: betere aansluiting, meer zelfvertrouwen, realistische verwachtingen.
Effectladder	3
Bronnen	Knuiman, C., & Kappe, F.R. (2017). Summerschools binnen Inholland. Inventarisatie omtrent omvang, doel, vormgeving en gepercipieerde effecten. Lectoraat Studiesucces, Hogeschool Inholland. Lector Hogeschool Inholland: Rutger Kappe

Volgnummer	15
Interventie	Summer bridge program
Onderwijsinstelling	Consortium van vijf Amerikaanse universiteiten
Hbo of wo	Wo
Fase	Na de poort
Doelgroep/sector of instellingsbreed	Eerstegeneratiestudenten en studenten met deficiënties (lagere vo-cijfers)
Sluit aan bij deze oorzaken van studieuitval	Kenmerken van studenten zoals vooropleiding, migratieachtergrond, eerstegeneratiestudent; Inhoudelijke kennis; Gebrek aan sociale integratie, binding
Cruciale factor(en)	Aansluiting van de inhoudelijke basiskennis; Aansluiting van de studievaardigheden; Sociale en/of academische binding
Interventiebeschrijving	In 2007-2008 is een pilot van het summer bridge program gestart aan vijf samenwerkende universiteiten voor eerstegeneratiestudenten en studenten met een achterstand (op basis van prestaties in het vo) die extra voorbereiding op het acadmische onderwijs nodig hadden. Studenten namen deel aan een intensief programma van vier-vijf weken, met verblijf op de campus. Het programma bestond uit volledige dagen wiskunde- en taalonderwijs, met aanvullende ondersteuning (zoals mentoring) en activiteiten, op sociaal gebied en om beter bekend te raken met de universiteit. Deelname aan het (kostbare) programma was gratis voor de studenten.
Bewijslast effectiviteit	Met propensity score analysis is gecontroleerd voor de achtergrondkenmerken van de deelnemers aan het programma. Analyse van de resultaten van 1900 deelnemers laat zien dat deelname aan het programma de kans om door te stromen naar het tweede jaar flink vergroot en dat effect houdt stand tot het vierde jaar.
Effectladder	5
Bronnen	Wachen, J., Pretlow, J., & Dixon, K. G. (2018). Building College Readiness: Exploring the Effectiveness of the UNC Academic Summer Bridge Program. <i>Journal of College Student Retention: Research, Theory & Practice</i> , 20(1), 116–138.

Volgnummer	16
Interventie	Pre academic programme (PAP)
Onderwijsinstelling	Erasmus Universiteit
Hbo of wo	Wo
Fase	Na de poort
Doelgroep/sector of instellingsbreed	Instellingsbreed; eerstegeneratiestudenten
Sluit aan bij deze oorzaken van studieuitval	Psychosociale factoren, vaardigheden (bijv studievaardigheden, self efficacy); Gebrek aan motivatie en inzet
Cruciale factor(en)	Aansluiting van de studievaardigheden; Sociale en/of academische binding
Interventiebeschrijving	<p>Tijdens corona is het PAP in een digitale variant aangeboden. Studenten leren tijdens het PAP hoe zij hun persoonlijke kwaliteiten effectief kunnen inzetten om succesvol te studeren. De deelnemers bekijken video lectures, lezen literatuur en maken individuele opdrachten. Elke week komen ze in groepjes van 20 tot 30 studenten digitaal bij elkaar om uit te wisselen en verdiepende opdrachten te maken. De groepjes worden begeleid door een teamcaptain: een ouderejaarsstudent die speciaal hiervoor getraind is. Het programma is in het bijzonder geschikt voor studenten die geen academische rolmodellen hebben, of studenten die de overstap naar de universiteit erg spannend vinden. Deelname is vrijwillig en geheel kosteloos. Het PAP wordt gepresenteerd als een trainingsperiode waarmee studenten goed toegerust kunnen starten aan de studie. Veel startende studenten hebben even tijd nodig om te wennen aan de nieuwe omgeving, met nieuwe regels die horen bij een academische instelling; hebben nog niet genoeg ervaring in de academische vaardigheden en moeten zichzelf een nieuwe studeerstrategie aanleren. Door te mee te doen aan het PAP kunnen ze de juiste kennis en kunde opdoen om succesvol te beginnen aan de nieuwe opleiding.</p> <p>Er loopt momenteel een promotie-onderzoek naar de impact van het PAP op het eerstejaars studiesucces van diverse studenten.</p>
Bewijslast effectiviteit	Quasi-experimenteel onderzoek laat zien dat 58 PAP-deelnemers (cohort 2013-2014) meer formele interactie hadden met docenten en meer formele en informele interactie met medestudenten en een hoger cijfer halen voor hun eerste tentamen dan de controlegroep . Dat cijfer is een goede voorspeller voor toekomstig studiesucces. Deelnemers krijgen vaker een positief bindend studieadvies dan niet-deelnemers. Het programma werd bij dit cohort aangeboden als een vierdaagse interventie op locatie, in de periode van twee weken voor de start van het studiejaar.
Effectladder	5

Bronnen

Van Herpen, S. G. A., Meeuwisse, M. Hofman, W. H. A., Severiens, S. E. (2019). A Head start in higher education. The effect of a transition intervention on interaction, sense of belonging, and academic performance. *Studies in Higher Education*
Van Herpen, S. G. A. (2019). A Head start in higher education. How students academically prepare and adjust for a successful transition into university. Rotterdam: Erasmus Universiteit Rotterdam

<https://www.eur.nl/onderwijs/bacheloropleidingen/toelating-en-inschrijving/pre-academic-programme>

Onderzoeker: Sanne van Herpen, Hogeschool Inholland, Lectoraat Studiesucces

Volgnummer	17
Interventie	Students-4-students Pre-Studie Programma (PSP)
Onderwijsinstelling	Universiteit Leiden
Hbo of wo	wo
Fase	Voor de poort
Doelgroep/sector of instellingsbreed	Sociale wetenschappen; eerstegeneratiestudenten; studenten met een diverse culturele achtergrond
Sluit aan bij deze oorzaken van studieuitval	Gebrek aan sociale integratie, binding; Psychosociale factoren, vaardigheden (bijv studievaardigheden, self efficacy); Kenmerken van studenten zoals vooropleiding, migratieachtergrond, eerstegeneratiestudent
Cruciale factor(en)	Begeleiding/coaching bij overgang - door peers ; Aansluiting van de studievaardigheden
Interventiebeschrijving	Het Pre-Study Programme (PSP) is in 2019 gestart en koppelt studenten van de Universiteit Leiden aan 4 vwo'ers met dezelfde uitgangspositie: eerstegeneratie studerende en/of studenten met een diverse culturele afkomst. Op deze manier krijgen de middelbare scholieren de kans om op een laagdrempelige manier kennis te maken met het academische veld. Enerzijds via het doen van onderzoek en anderzijds door te reflecteren op hun persoonlijke ontwikkeling. Dit gebeurt onder begeleiding van een universitaire student, en wordt gestuurd vanuit de vragen: Wat zijn mijn kwaliteiten? Wat zou ik willen bereiken? Wat past bij mij? Het PSP bestaat uit tien bijeenkomsten gedurende een schooljaar.
Bewijslast effectiviteit	Het PSP 2020-2021 wordt op drie momenten geëvalueerd, door middel van een vragenlijst voor de deelnemende studenten, met open en gesloten vragen over academisch zelfvertrouwen en tevredenheid over het programma. De studenten zijn positief over de bijeenkomsten (deels overgegaan naar online bijeenkomsten vanwege Corona). Ze zouden graag meer aandacht willen voor hun studiekeuze en meer kennismaking met de universiteit (op locatie).
Effectladder	3
Bronnen	https://www.student.universiteitleiden.nl/vr/sociale-wetenschappen/studentsupport/bij-wie-kan-ik-terecht/popcorner/psp?cf=universiteit&cd=gast Projectleider: Nadia Mansouri, Universiteit Leiden

Volgnummer	18
Interventie	Study Skills Programme (SSP)
Onderwijsinstelling	Erasmus Medisch Centrum
Hbo of wo	Wo
Fase	Na de poort
Doelgroep/sector of instellingsbreed	Medische studenten met risico op uitval
Sluit aan bij deze oorzaken van studieuitval	Psychosociale factoren, vaardigheden (bijv studievaardigheden, self efficacy); Opleiding te zwaar, wijze van onderwijs
Cruciale factor(en)	Aansluiting van de studievaardigheden
Interventiebeschrijving	<p>Het Study Skills Programme (SSP) bestond uit vijf bijeenkomsten van anderhalf uur. Studenten maakten een korte toets over de stof van de voorafgaande week. Op basis van de resultaten werd het vervolg van de bijeenkomst ingevuld met het bespreken van de toetsen en het toepassen van relevante studievaardigheden.</p> <p>De deelnemers waren studenten die na zeven maanden in de opleiding een aantoonbaar risico op uitval liepen, vanwege niet-gehaalde tentamens. De groepsleiders waren ouderejaars studenten, met goede studieresultaten voor het betreffende vak en met enige ervaring met lesgeven. Ze volgden een dagdeel training en kregen een vergoeding voor hun begeleiding.</p>
Bewijslast effectiviteit	<p>Het SSP is uitgevoerd volgens een quasi-experimentele opzet met een random toegewezen controlegroep. Het effect van de SSP op de studievoortgang van studenten is onderzocht voor de korte termijn (het resultaat voor het eerstvolgende tentamen), de middellange termijn (voldoende resultaten om het tweede jaar te mogen volgen) en lange termijn (curriculum van leerjaar 1 binnen twee jaar afgerond).</p> <p>De 43 SSP-deelnemers haalden vaker het eerstvolgende tentamen dan de controlegroep; op de middellange en lange termijn worden geen effecten gevonden. Studenten die aan vier of vijf bijeenkomsten hadden deelgenomen behaalden op alledrie de uitkomstmaten betere resultaten dan de studenten die aan minder bijeenkomsten hadden deelgenomen.</p>
Effectladder	5
Bronnen	<p>Stegers-Jager, K. (2012). At-risk medical students: characteristics and possible interventions. Thesis. Rotterdam: Erasmus Universiteit.</p> <p>https://repub.eur.nl/pub/37483/121024_Stegers-Jager-Karin-Marieke-BEWERKT.pdf</p>

Volgnummer	19
Interventie	Studievaardigheden in het vo
Onderwijsinstelling	Generiek
Hbo of wo	Wo
Fase	Voor de poort
Doelgroep/sector of instellingsbreed	Rechtenstudenten
Sluit aan bij deze oorzaken van studieuitval	Psychosociale factoren, vaardigheden (bijv studievaardigheden, self efficacy)
Cruciale factor(en)	Aansluiting van de studievaardigheden
Interventiebeschrijving	In het voortgezet onderwijs worden leerlingen voorbereid op het hoger onderwijs en de studievaardigheden die zij daarvoor nodig hebben. Hoewel dit onderzoek geen specifieke interventie op het gebied van studievaardigheden onderzoekt, geeft het wel inzicht in de bijdrage die studievaardigheden kunnen leveren aan een goede aansluiting tussen ho en ho. Dit onderzoek kijkt naar de mate waarin eerstejaars studenten zelf denken in het vo voorbereid te zijn op studievaardigheden die ze op de universiteit nodig hebben en de invloed hiervan op hun studievoortgang en studiestress.
Bewijslast effectiviteit	245 eerstejaars rechtenstudenten vulden vragenlijsten in. De resultaten laten zien dat een (gepercipieerde) betere voorbereiding op het vo wat betreft timemanagementvaardigheden en leervaardigheden een positief effect heeft op studiemotivatie en -gedrag, studiestress vermindert en studievoortgang bevordert. Er wordt geen effect op retentie gevonden.
Effectladder	4
Bronnen	Jansen, E. P.W.A. & Suhre, C. (2010). The effect of secondary school study skills preparation on first-year university achievement. Educational Studies. 36. 569-580.

Volgnummer	20
Interventie	First-Year Experience (FYE)
Onderwijsinstelling	Southern Connecticut State University, VS
Hbo of wo	Wo
Fase	Na de poort
Doelgroep/sector of instellingsbreed	Instellingsbreed
Sluit aan bij deze oorzaken van studieuitval	Onvoldoende academische vaardigheden
Cruciale factor(en)	Aansluiting van de studievaardigheden
Interventiebeschrijving	De kern van Southern's FYE programma zijn leergemeenschappen gebouwd rond een seminar, 'INQ 101: Inleiding in het intellectueel en creatief onderzoekend handelen'. Doel van het seminar is om eerstejaarsstudenten te helpen om betrokken leden van de universitaire gemeenschap te worden. In het seminar komen onderwerpen aan bod op het gebied van de betekenis van hoger onderwijs door gerichtheid op leren leren en het aanleren van een academische houding. In aanvulling hierop worden zij in een tweede cursus getraind in lees-, schrijf- en kritische denkvaardigheden. Studenten doorlopen deze twee cursussen samen in groepen van twintig. Hierbij worden zij aangemoedigd om connecties te maken en vriendschappen te vormen met hun medestudenten, maar ook met de docenten die deze cursussen geven en met de ondersteunende stafleden. 'Inquiry instructors' zijn het hele eerste studiejaar academische adviseurs van de studenten.
Bewijslast effectiviteit	De steekproef voor het onderzoek bestond uit 1.125 studenten, waarvan er 561 (50%) deelnamen aan het 'Inquiry seminar'. De deelnemers aan het seminar lieten significant hogere percentages van retentie en hogere GPA's zien en behaalden meer studiepunten dan studenten die niet deelnamen aan een seminar. Retentie na het eerste studiejaar was 80% bij de deelnemers aan het seminar en 75% bij degenen die daar niet aan deelnamen. Na drie jaar was dat respectievelijk 63% en 57%.
Effectladder	5
Bronnen	Ben-Avie, M., Kennedy, M., Unson, C., Li, J., Riccardi, R.L., & Mugno, R. (2012). First-Year Experience: A Comparison Study. <i>Journal of Assessment and Institutional Effectiveness</i> , 2 (2), 143-170

Volgnummer	21
Interventie	InsideTrack
Onderwijsinstelling	InsideTrack (commerciële aanbieder), VS
Hbo of wo	Wo
Fase	Na de poort
Doelgroep/sector of instellingsbreed	Instellingsbreed
Sluit aan bij deze oorzaken van studieuitval	Psychosociale factoren, vaardigheden; gebrek aan motivatie en inzet; emotionele en psychosociale aanpassingsproblemen
Cruciale factor(en)	Aansluiting van de studievaardigheden; Begeleiding/coaching bij overgang - door onderwijsprofessionals
Interventiebeschrijving	De interventie is gebaseerd op een mix van vier primaire ingrediënten: mensen, methodologie, ondersteunende systemen en technologie. InsideTrack werkt met coaches die zorgvuldig worden geselecteerd en die een uitgebreide training krijgen. Daarnaast zijn er verschillende instrumenten en middelen ter ondersteuning beschikbaar. In sommige gevallen hebben coaches toegang tot syllabi van cursussen, transcripties en aanvullende informatie over de deelname van studenten aan specifieke cursussen en over hun studieprestaties. InsideTrack gebruikt deze extra informatie in een reeks voorspellende algoritmen die bepalen wanneer het beste moment is om contact op te nemen met de student en over welke onderwerpen. De coach neemt regelmatig contact op met de studenten via telefoon, e-mail, sms, en sociale netwerksites en presenteert zich in eerste instantie als vertegenwoordiger van zowel InsideTrack als de onderwijsinstelling. Coaching duurt twee semesters en is erop gericht met de studenten een duidelijke visie op hun doelen te ontwikkelen, hen te begeleiden bij het koppelen van hun dagelijkse activiteiten aan hun langetermijndoelen, en hen te ondersteunen bij het ontwikkelen van vaardigheden, waaronder timemanagement, zelfredzaamheid en studievaardigheden.
Bewijslast effectiviteit	In het onderzoek zijn data verwerkt van 13.555 studenten van acht verschillende onderwijsinstellingen (17 cohorten). Studiejaren zijn 2003/4 en 2007/8. Studenten zijn random verdeeld over groepen met en groepen zonder coaching. Uit de vergelijking van de resultaten van studenten met en studenten zonder coaching, bleek dat na zes maanden onderwijs 63% van de studenten met coaching nog steeds de studie volgde, tegen 58% van de studenten zonder coaching.
Effectladder	5
Bronnen	Bettinger, E.P., & Baker, R.B. (2014). The Effects of Student Coaching: An Evaluation of a Randomized Experiment in Student Advising. <i>Educational Evaluation and Policy Analysis</i> , 36 (1), 3–19.

Volgnummer	22
Interventie	University 100
Onderwijsinstelling	George Mason University, VS
Hbo of wo	Wo
Fase	Na de poort
Doelgroep/sector of instellingsbreed	Instellingsbreed
Sluit aan bij deze oorzaken van studieuitval	Kenmerken van studenten; psychosociale factoren / vaardigheden; Gebrek aan sociale integratie / binding; Emotionele en psychosociale aanpassingsproblemen.
Cruciale factor(en)	Aansluiting van de studievaardigheden; Begeleiding/coaching bij overgang - door peers; Begeleiding/coaching bij overgang - door onderwijsprofessionals
Interventiebeschrijving	De cursus UNIV 100 was een 14 weken durende oriëntatiecursus voor eerstejaars, bedoeld om de overgang naar het studentenleven te vergemakkelijken. In de herfst van 2002 omvatte het aanbod zes verschillende soorten cursussen, waaronder vijf gericht op academische vaardigheden voor verschillende groepen studenten. Naast algemene academische vaardigheden waren er onder meer academische vaardigheden voor studentatleten en academische vaardigheden voor risico-studenten. De zesde cursus in het kader van UNIV 100 was gekoppeld aan leef-leergemeenschappen. De cursussen bestonden uit wekelijkse sessies die werden gegeven door 'peer advisors' en vrijwillige mentoren van de faculteit. De sessies waren gericht op het ontwikkelen van vaardigheden in time-management, kritisch denken, gezond leven en het kiezen van studierichtingen en carrièrepaden. De cursusgroepen telden gemiddeld 15-18 studenten en de cursus was zeer interactief van aard. De deelnemers werden gewezen op faciliteiten op de campus die bij de studie konden ondersteunen. De deelnemers moesten wekelijks een dagboek bijhouden als een middel tot zelfreflectie. Deelnemers waren verplicht om buiten de cursus om deel te nemen aan drie evenementen op de campus. Studenten ontvingen cijfers en één of twee studiepunten voor hun deelname aan UNIV 100. Bovendien moesten zij tijdens het semester deelnemen aan een 'outdoor-learning'-evenement gericht op team-building. Ook werden de deelnemers aangemoedigd om gedurende het semester contact te hebben met hun studieadviseurs.
Bewijslast effectiviteit	Eerstejaarsstudenten die in 2002 deelnamen aan de 'University 100'-oriëntatiecursussen werden zeven jaar gevolgd (N = 284) en vergeleken met qua achtergrondkenmerken vergelijkbare studenten die de cursus niet volgden (N = 299). De resultaten wijzen op een sterk effect van deelname aan de cursus. Na het eerste jaar vervolgde 90% van de 'University 100'-studenten de studie, tegen 78% van de studenten die de oriëntatie niet volgden. Vijf jaar later was 75% van de studenten die aan de oriëntatiecursus hadden deelgenomen nog steeds op school of was afgestudeerd, tegenover 60% van de studenten die niet aan de cursus hadden deelgenomen. Ook werd onderzocht of de combinatie van woon-

	leergemeenschappen en de oriëntatiecursussen een positief effect had op retentie. Na het eerste studiejaar was het effect niet significant, maar in hogere studie jaren werd het wel significant, ten gunste van de woon-leergemeenschappen. Na zes jaar was 83% afgestudeerd, tegenover 61% van de studenten die aan een reguliere UNIV 100-cursus had deelgenomen. Uit het onderzoek blijkt dat het positieve effect op retentie samenhangt met een sterker gevoel van self-efficacy en betere vaardigheden in zelfregulerend leren.
Effectladder	5
Bronnen	Cambridge-Williams, T., Winsler, A., Kitsantas, A., & Bernard, E. (2013). University 100 orientation courses and living-learning communities boost academic retention and graduation via enhanced self-efficacy and self-regulated learning. <i>Journal of College Student Retention: Research, Theory & Practice</i> , 15(2), 243-268.

Volgnummer	23
Interventie	Students-4-students Inholland
Onderwijsinstelling	Hogeschool Inholland
Hbo of wo	Hbo
Fase	Na de poort
Doelgroep/sector of instellingsbreed	Specifieke doelgroepen
Sluit aan bij deze oorzaken van studieuitval	Kenmerken van studenten zoals vooropleiding, migratieachtergrond, eerstegeneratiestudent; Psychosociale factoren, vaardigheden (bijv studievaardigheden, self efficacy)
Cruciale factor(en)	Begeleiding/coaching bij overgang - door peers
Interventiebeschrijving	<p>Het project wordt uitgevoerd op drie vestigingen van Hogeschool Inholland: Amsterdam, Diemen en Den Haag, bij de opleidingen Business Innovation en Social Work. Eerstejaarsstudenten krijgen op deze locaties een studentcoach: een ouderejaarsstudent met wie ze, samen met zes andere studenten, eens in de twee weken afspreken om ervaringen uit te wisselen en advies te vragen. Kern van de aanpak is mentoring en storytelling. Hierdoor wordt de binding met de opleiding versterkt binnen een veilige leeromgeving of veilige ruimte. Het doel is het creëren van kleine leergemeenschappen (communities), waarin studenten onder begeleiding van ouderejaarsstudenten hun ervaringen uitwisselen, advies vragen en levensverhalen delen.</p> <p>Het project is als een tweejarige gesubsidieerde pilot gestart en wordt inmiddels zelfstandig voortgezet door Hogeschool InHolland.</p>
Bewijslast effectiviteit	Students-4-students Inholland is twee jaar gevolgd in de vorm van een actieonderzoek. Voorlopige resultaten op basis van interviews met 17 deelnemende studenten laten zien dat studenten zich ondersteund voelen door de praktische tips en hulp van hun studentcoaches. Ook vinden studenten het sociale aspect van de coaching prettig en belangrijk. Het project lijkt hiermee bij te dragen aan de sociale en academische binding van studenten.
Effectladder	3
Bronnen	<p>https://www.inholland.nl/onderzoek/onderzoeksprojecten/students4students/</p> <p>In 2021 worden de eerste onderzoeksresultaten gepubliceerd. Contactpersonen: Zulia Rosalina en Murette Ebert, Hogeschool InHolland</p>

Volgnummer	24
Interventie	Community voor eerstegeneratiestudenten
Onderwijsinstelling	Vrije Universiteit
Hbo of wo	Wo
Fase	Na de poort
Doelgroep/sector of instellingsbreed	Instellingsbreed; eerstegeneratiestudenten
Sluit aan bij deze oorzaken van studieuitval	Kenmerken van studenten zoals vooropleiding, migratieachtergrond, eerstegeneratiestudent; Psychosociale factoren, vaardigheden (bijv studievaardigheden, self efficacy)
Cruciale factor(en)	Begeleiding/coaching bij overgang - door peers
Interventiebeschrijving	Er zijn verschillende interventies aan enkele randstedelijke hogeronderwijsinstellingen die zich richten op communityvorming voor met name eerstegeneratiestudenten, zoals VU Family. Families zijn groepjes van vier tot vijf studenten met diverse achtergronden geleid door een ouderejaars, die is het aanspreekpunt voor de eerstejaars in de familie. Eerstejaars willen netwerken, om te leren hoe het studentenleven en het universitaire leven werken. De ouderejaars helpt ze daarbij. VU Family wilt dienen als een community voor studenten van verschillende achtergronden. In een familiesetting, leren studenten met vergelijkende interesse elkaar kennen en vormen ze een hechte groep waar ze op kunnen terugvallen. De cohesie van de VU-Families, onderling en samen als één universiteitsbrede familie, wordt gestimuleerd door verscheidende activiteiten die het familiegevoel en de binding versterken en activiteiten die bijdragen aan de ontwikkeling van persoonlijke talenten door middel van workshops, lezingen en vrijwilligerswerk.
Bewijslast effectiviteit	De interventie is kort beschreven op de website. Er zijn geen onderzoeksuitkomsten bekend
Effectladder	1
Bronnen	https://www.advalvas.vu.nl/nieuws/het-doel-van-vu-family-dat-je-er-later-ook-wat-aan-hebt?fbclid=IwAR3WFe3Ud2VR-Nje1EcmFBg7V7gMpgEAnMUGLFafnSXP9BeDg7IFtS5sfc https://vu.nl/nl/over-de-vu/meer-over/diversiteit

Volgnummer	25
Interventie	Peer mentoring
Onderwijsinstelling	University of Northampton, VK
Hbo of wo	Wo
Fase	Na de poort
Doelgroep/sector of instellingsbreed	Psychologie
Sluit aan bij deze oorzaken van studieuitval	Gebrek aan sociale integratie, binding, Psychosociale factoren, vaardigheden; Emotionele en psychosociale aanpassingsproblemen,
Cruciale factor(en)	Begeleiding/coaching bij overgang - door peers
Interventiebeschrijving	Eerstejaars op campus wonende studenten kregen een ouderejaars mentor toegewezen die een middag mentortraining hadden ontvangen. De mentoring was vooral gericht op het vergemakkelijken van de transitie naar de universiteit door ondersteuning gericht op het welzijn van de eerstejaars. De opzet was gebaseerd op een-op-een contact tussen mentor en mentee, zonder vaste bijeenkomsten. Het contact vond vooral plaats in de eerste weken van de opleiding, daarna had meer dan de helft van de mentees geen contact meer met hun mentoren.
Bewijslast effectiviteit	56 mentees en een gematchte controlegroep van 53 studenten zonder mentor vulden een vragenlijst in aan het begin van het studiejaar en na tien weken. Mentees overwogen vier keer minder vaak om met hun studie te stoppen dan studenten zonder mentor. Deze relatie wordt mede verklaard door een hogere mate van integratie van de mentees. Ook lijkt mentoring bij te dragen aan het bufferen van de overstap naar de universiteit.
Effectladder	5
Bronnen	Collings, R., Swanson, V. & Watkins, R. The impact of peer mentoring on levels of student wellbeing, integration and retention: a controlled comparative evaluation of residential students in UK higher education. High Education 68, 927–942 (2014).

Volgnummer	26
Interventie	Peer mentoring
Onderwijsinstelling	University of Western Ontario, Canada
Hbo of wo	Wo
Fase	Na de poort
Doelgroep/sector of instellingsbreed	Instelingsbreed, experiment
Sluit aan bij deze oorzaken van studieuitval	Gebrek aan sociale integratie, binding; Psychosociale factoren, vaardigheden
Cruciale factor(en)	Begeleiding/coaching bij overgang - door peers
Interventiebeschrijving	Eerstejaarsstudenten konden vrijwillig deelnemen aan een eenjarig mentorprogramma. De peer mentoren hebben voorafgaand aan en doorlopend tijdens het programma training gekregen. Peer mentoren hadden een wekelijks bijeenkomst met hun teamleider en een aantal medementoren. Daarna spraken ze af met hun groepje van 5-7 mentees om over te dragen wat ze hadden geleerd. Inhoudelijk was het programma gericht op het delen van studie-ervaringen, studietips en -vaardigheden en kennismaking met docenten en met universitaire voorzieningen zoals de bibliotheek.
Bewijslast effectiviteit	Een groep van ruim 900 studenten is random verdeeld in een experimentele groep die het eenjarig peer mentor programma kreeg aangeboden en een controlegroep zonder programma. Vragenlijstonderzoek laat zien dat studenten die regelmatig een afspraak hadden met hun peer mentor (1-2 keer per maand of vaker) hogere cijfers haalden dan studenten in de controlegroep. Ook haalden studenten met een hoog angstniveau die het peer mentroprogramma volgden vergelijkbare resultaten als studenten met een laag angstniveau zonder peer mentoring, terwijl studenten met een hoog angstniveau zonder peer mentoring juist lager scoorden. Er is geen verschil in retentie/uitval na het eerste jaar gevonden.
Effectladder	5
Bronnen	Rodger, S. & Tremblay, P. (2003). The Effects of a Peer Mentoring Program on Academic Success Among First Year University Students. The Canadian Journal of Higher Education, vol 33, No 3.

Volgnummer	27
Interventie	Peer mentoring
Onderwijsinstelling	McMaster University, Canada
Hbo of wo	Wo
Fase	Na de poort
Doelgroep/sector of instellingsbreed	Biologie
Sluit aan bij deze oorzaken van studieuitval	Gebrek aan sociale integratie, binding; Psychosociale factoren, vaardigheden
Cruciale factor(en)	Begeleiding/coaching bij overgang - door peers
Interventiebeschrijving	Eerstejaarsstudenten Biologie konden vrijwillig deelnemen aan een peer mentor programma bestaande uit vijf groepssessies van 50 minuten in het eerste semester. De mentoren volgden vooraf een cursus over onder andere leerstijlen en leerstrategieën.
Bewijslast effectiviteit	Over een periode van vijf jaar zijn surveydata verzameld bij ongeveer 1400 deelnemende studenten. De resultaten laten zien dat studenten die drie of meer sessies (van de vijf) bijwoonden betere resultaten behaalden voor de eerstejaarscursussen dan studenten die minder sessies bijwoonden. Het gaat echter om een klein effect. Er werden geen effecten gevonden op de wijze waarop de studenten de transitie naar de universiteit ervaarden.
Effectladder	5
Bronnen	Goff, L. (2011). Evaluating the Outcomes of a Peer-Mentoring Program for Students Transitioning to Postsecondary Education. The Canadian Journal for the Scholarship of Teaching and Learning, Vol. 2: Iss. 2, Article 2.

Volgnummer	28
Interventie	Peer mentoring
Onderwijsinstelling	California State University, VS
Hbo of wo	Wo
Fase	Na de poort
Doelgroep/sector of instellingsbreed	Business
Sluit aan bij deze oorzaken van studieuitval	Emotionele en psychosociale aanpassingsproblemen; Gebrek aan sociale integratie, binding
Cruciale factor(en)	Begeleiding/coaching bij overgang - door peers
Interventiebeschrijving	Het peer mentor programma had ten doel om eerstejaars zich meer welkom te laten voelen, zelfvertrouwen te geven en hen te helpen integreren in het universitaire leven. Eerstejaars werden random ingedeeld in een groep die een peer mentor kreeg en een groep die geen peer mentor kreeg. De peer mentor was een ouderejaars die een eenmalige training volgde en een GPA had van minimaal 3,5. Alle eerstejaars volgden in het eerste semester een wekelijkse oriëntatiecursus over het studeren aan de universiteit, met onderwerpen als time management, studievereisten en activiteiten op de universiteit. Ook de mentoren namen deel aan deze cursus. De studenten met een peer mentor hadden na afloop daarvan wekelijks een een-op-een afspraak met hun peer mentor om door te praten over de onderwerpen van de oriëntatiecursus en hadden gedurende het semester drie extra afspraken met hun peer mentor.
Bewijslast effectiviteit	In het longitudinale onderzoek werden data verzameld via vragenlijsten en administratieve data over studievoortgang en uitval geanalyseerd. Studenten met een peer mentor blijken gedurende en aan het einde van het eerste jaar meer tevreden over de universiteit. Bovendien waren studenten die meer tevreden waren over hun peer mentor, ook meer tevreden over de universiteit. Dit geeft een indicatie van het belang van de kwaliteit van mentoring. Het onderzoek liet echter geen duidelijk positieve resultaten zien voor de relatie tussen mentoring en de hoogte van studieresultaten, de intentie om de opleiding af te maken en daadwerkelijk afstuderen.
Effectladder	5
Bronnen	Sanchez, R. J., Bauer, T. N., & Paronto, M. E. (2006). Peer-Mentoring Freshmen: Implications for Satisfaction, Commitment and Retention to Graduation. <i>Academy of Management Learning & Education</i> , 5(1), 25–37.

Volgnummer	29
Interventie	Track and Connect
Onderwijsinstelling	University of Sydney, Australië
Hbo of wo	Wo
Fase	Na de poort
Doelgroep/sector of instellingsbreed	Instellingsbreed
Sluit aan bij deze oorzaken van studieuitval	Demografische kenmerken van de student; verondersteld gebrek aan voorkennis; onvoldoende studieresultaten en onvoldoende aanwezigheid bij tutorials
Cruciale factor(en)	Begeleiding/coaching bij overgang - door onderwijsprofessionals
Interventiebeschrijving	<p>Track and Connect is een proactieve en preventieve in plaats van een reactieve aanpak. Studenten die het risico lopen vroeg in het semester te stoppen worden geïdentificeerd en gekoppeld aan beschikbare middelen, persoonlijke ondersteuning en academische ondersteuning via geïndividualiseerd, passend en tijdig advies. Het programma wil de boodschap uitdragen dat het goed is om tijdig om hulp te vragen en dat er vaardigheden zijn die kunnen worden ontwikkeld. Track and Connect maakt gebruik van demografische informatie en aanvullende risicofactoren die door de faculteit zijn vastgesteld, zoals gebrek aan veronderstelde voorkennis (bv. wiskunde voor gevorderden voor wiskundige disciplines), om in eerste instantie studenten te identificeren die een hoger risico lopen om uit te vallen. In de loop van het semester verstrekken de faculteiten gegevens over onder meer beoordelingsresultaten, aanwezigheid bij tutorials en toegang tot het Learning Management System (LMS). Deze gegevens worden gecombineerd met de demografische variabelen om lijsten van studenten op te stellen waarmee contact kan worden opgenomen door getrainde 'senior peers'. Zij geven informatie, aanmoediging en doorverwijzing naar diensten op belangrijke beslismomenten tijdens het semester en in de aanloop naar tentamens en eindevaluaties in de laatste weken van het semester.</p> <p>Bovendien krijgen alle studenten die bij deelnemende eenheden zijn ingeschreven, bij elke oproepperiode een e-mail met informatie over belangrijke data, links naar ondersteunende diensten van de universiteit en op de faculteit toegesneden ondersteuning. Het programma legt ook de nadruk op contact tussen studenten onderling, waardoor advies en doorverwijzing tussen medestudenten mogelijk wordt met als doel de angst van studenten voor institutioneel contact te minimaliseren. Het programma richt zich specifiek op het reageren op bepaalde gebieden waar studenten zich zorgen over maken of behoefte aan hebben, met doorverwijzingen naar passende diensten en middelen, zodat studenten met wie contact wordt opgenomen, hun eigen verantwoordelijkheid behouden bij het aanpakken van eventuele problemen.</p>

Bewijslast effectiviteit	De studieuitval semester 1 in 2014 (n=595) is afgenomen ten opzichte van semester 1 in 2013 (n=601): 12.6% i.p.v. 19.1%.
Effectladder	4
Bronnen	Barnes, S., Macalpine, G., & Munro, A. (2015). Track and Connect: Enhancing student retention and success at the University of Sydney. A Practice Report. <i>The International Journal of the First Year in Higher Education</i> , 6 (1), 195-202.

Volgnummer	30
Interventie	Goal setting
Onderwijsinstelling	Erasmus Universiteit
Hbo of wo	Wo
Fase	Na de poort
Doelgroep/sector of instellingsbreed	School of management
Sluit aan bij deze oorzaken van studieuitval	Psychosociale factoren, vaardigheden (in dit geval vooral zelfregulatie en zelfeffectiviteit [self efficacy]); Gebrek aan motivatie en inzet
Cruciale factor(en)	Begeleiding/coaching bij overgang - door onderwijsprofessionals
Interventiebeschrijving	Bij de Erasmus School of Management is een online goal setting interventie toegepast bij eerstejaars. Het online goal setting programma waar studenten aan deelnamen was het 'self authoring' programma, dat zich richt op schrijven over doelen in een aantal stappen, leidend tot een publieke statement waarin ze zich comitteren aan een doel. Daaraan voorafgaand hebben studenten deelgenomen aan twee sessies van twee uur.
Bewijslast effectiviteit	De prestaties van 703 deelnemers aan de interventie zijn vergeleken met een controlegroep van drie cohorten studenten vóór de interventie. De online interventie bij eerstejaarsstudenten heeft geleid tot een vermindering in uitval en een verbetering van de studieprestaties. Alle groepen die deelnamen aan de interventie behaalden betere prestaties maar het effect van deze goal setting interventie was het sterkst voor mannelijke studenten en studenten die behoorden tot een etnische minderheid. De resultaten suggereren dat een goal setting interventie in het eerste jaar de ongelijkheid in prestaties kan verminderen.
Effectladder	5
Bronnen	Schippers, M. C., Scheepers, W. A. & Peterson, J. B. (2015). A scalable goal-setting intervention closes both the gender and ethnic minority achievement gap. Palgrave Communications. Onderzoeker: Prof. Dr. Michaéla Schippers, Erasmus Universiteit

Volgnummer	31
Interventie	Pre-Academic Programme: Start Together
Onderwijsinstelling	Fontys
Hbo of wo	hbo
Fase	Na de poort
Doelgroep/sector of instellingsbreed	Social Studies
Sluit aan bij deze oorzaken van studieuitval	Kenmerken van studenten zoals vooropleiding, migratieachtergrond, eerstegeneratiestudent; gebrek aan sociale integratie, binding
Cruciale factor(en)	Begeleiding/coaching bij overgang - door peers; Begeleiding/coaching bij overgang - door onderwijsprofessionals
Interventiebeschrijving	<p>Het Pre-academic programme (gesubsidieerd vanuit de Students4students campagne) is een vierdaags programma voorafgaand aan het eerste studiejaar en de algemene Fontys introductie om studiesucces en inclusiviteit te bevorderen. Het programma is bedoeld voor alle nieuwe studenten die komen studeren bij Fontys, met de focus op studenten met een bi-culturele achtergrond, een mbo-vooropleiding of eerstegeneratiestudenten.</p> <p>De vier introductiedagen van het Pre Academic Programme zijn verdeeld in thema's. De eerste dag wordt er kennisgemaakt met de opleiding, op dag twee komt de onderwerpen identiteit, kernwaarden en kwaliteiten aan bod en wordt er door middel van casussen dieper ingegaan op de inhoud van de opleiding. De derde introdag gaan de studenten aan de slag in workshops over thema's als persoonlijk leiderschap, feedback en talent. Op de afsluitende dag worden er persoonlijke doelen gesteld die aan de groep worden gepresenteerd. De hele introductie zijn er ouderejaarsstudenten aanwezig. In de rol van coach delen zij hun ervaringen met de eerstejaarsstudenten.</p>
Bewijslast effectiviteit	Het programma in de huidige opzet wordt in 2021-2022 geëvalueerd. Er worden drie metingen onder studenten uitgevoerd, aan de hand waarvan onderzocht zal worden wat het effect van Start Together is op: Binding met de opleiding / medestudenten / docenten; Community building; Inclusie. Naast het kwantitatieve onderzoek wordt ook in gesprek gegaan met betrokken SLB'ers om te achterhalen wat volgens hen de impact van Start Together is. Daarnaast worden de studieresultaten van deelnemers en niet-deelnemers vergeleken, om te zien of ook daar een verschil (mogelijk door het programma) zichtbaar is.
Effectladder	3

Bronnen

<https://fontys.nl/KennisNetwerk/Ontwikkelingen/Studiesucces-1/Tools-en-inzichten/Pre-Academic-Programme.htm>

<https://www.fontys.nl/nieuws/met-een-voorsprong-naar-het-hbo/>

Onderzoeksresultaten van een eerdere versie van het programma:

<https://fontys.nl/KennisNetwerk/Ontwikkelingen/Studiesucces-1/Over-studiesucces/Onderzoek-Business-Intelligence/Overzicht-Onderzoeken-Publicaties/Onderzoeksprojecten.htm>

Volgnummer	32
Interventie	Mentoring
Onderwijsinstelling	San Jose State University, VS
Hbo of wo	Wo
Fase	Na de poort
Doelgroep/sector of instellingsbreed	Onbekend
Sluit aan bij deze oorzaken van studieuitval	Kenmerken van studenten zoals vooropleiding, migratieachtergrond, eerstegeneratiestudent; Gebrek aan sociale integratie, binding; Emotionele en psychosociale aanpassingsproblemen
Cruciale factor(en)	Begeleiding/coaching bij overgang - door onderwijsprofessionals
Interventiebeschrijving	In dit driejarig mentorproject midden jaren 90 zijn 339 eerstejaarsstudenten gekoppeld aan mentoren. De mentoren en mentees kwamen gemiddeld zeven keer in het jaar bij elkaar voor afspraken van gemiddeld twee uur. Mentoren en mentees namen vrijwillig deel, zonder financiële vergoeding voor de mentoren. Wel waren er incentives bijvoorbeeld in de vorm van beperkte vergoedingen voor gezamenlijke deelname aan een congres en werden workshops aangeboden voor mentoren en hun mentees.
Bewijslast effectiviteit	In een longitudinale onderzoeksopzet met een controlegroep van gematchte studenten die geen mentor hadden, hebben de mentees na het eerste jaar hogere cijfers, hogere studievoortgang en minder studieuitval. Op langere termijn verdwijnen de verschillen. Echter, mentoren en mentees die gekoppeld waren op basis van gelijke etniciteit ronden vaker hun bachelorstudie succesvol af en vervolgde die vaker met een master. Bij koppels gematcht op basis van gender werd dit effect niet gevonden.
Effectladder	5
Bronnen	Campbell, T. & Campbell, D. (2007). Outcomes of mentoring at-risk college students: Gender and ethnic matching effects. <i>Mentoring & Tutoring: Partnership in Learning</i> . 15. 135-148.

Volgnummer	33
Interventie	Goal-setting
Onderwijsinstelling	Griffith University, Australië
Hbo of wo	Wo
Fase	Na de poort
Doelgroep/sector of instellingsbreed	ICT
Sluit aan bij deze oorzaken van studieuitval	Gebrek aan motivatie en inzet
Cruciale factor(en)	Begeleiding/coaching bij overgang - door onderwijsprofessionals
Interventiebeschrijving	In de goal setting benadering worden eerstejaarsstudenten gestimuleerd om na te denken over hun toekomstige carrière aan de hand van een reeks opdrachten. Het idee is dat studenten het behalen van hun universitaire diploma niet langer als doel op zich zien, maar als een middel om hun doel te bereiken. In deze goal setting aanpak voor ICT-studenten werden opkomende IT-technieken en innovaties aan hen gepresenteerd om hen te inspireren (o.a. door te kijken naar TED talks), ze gaan hun ideale carrière verkennen en verwerken in een presentatie en een essay schrijven.
Bewijslast effectiviteit	Drie vragenlijsten werden achtereenvolgens uitgezet onder de 258 deelnemende studenten. 63% van de studenten die de laatste vragenlijst invulden (N=71) geeft aan dat zij door het voorstellen van hun ideale IT-carrière meer geëngageerd waren aan het succesvol afronden van hun IT-bachelor.
Effectladder	4
Bronnen	Tuffley, D. & Antonio, A. (2013). First Year Engagement & Retention: A Goal-Setting Approach. Journal of Information Technology Education: Innovations in Practice.

Volgnummer	34
Interventie	Monitoring van aanwezigheid en resultaten + coaching
Onderwijsinstelling	Newcastle University, VK
Hbo of wo	Wo
Fase	Na de poort
Doelgroep/sector of instellingsbreed	Bioscience
Sluit aan bij deze oorzaken van studieuitval	Onvoldoende aanwezigheid bij practica en seminars en onvoldoende studieresultaten
Cruciale factor(en)	Begeleiding/coaching bij overgang - door onderwijsprofessionals
Interventiebeschrijving	Er is een centraal systeem ingericht om aanwezigheid van eerstejaarsstudenten in de biowetenschappen te monitoren bij practica en seminars. Daarnaast worden studieresultaten bijgehouden. De interventie is gestart in studiejaar 2005/6 en is daarna voortgezet. Het artikel heeft betrekking op de periode t/m 2007/8. In het eerste jaar van de interventie werden studenten die onvoldoende aanwezig waren of onvoldoende resultaten haalden, uitgenodigd voor een gesprek met het hoofd van de school. Vanaf 2006/7 wordt iedere student in het eerste jaar toegewezen aan een 'Phase 1 adviser'. Als de student afwezig is geweest bij een practicum of seminar wordt deze door genoemde adviseur uitgenodigd voor een gesprek. Ook als de student zakt voor de 'EMI-test' in het midden van het eerste semester of zakt voor een examen aan het eind van het eerste semester, wordt hij/zij voor een gesprek uitgenodigd. In het gesprek kan worden doorverwezen naar extra ondersteuning, zoals een tutorial studievaardigheden, extra taalonderwijs, ondersteuning door een psycholoog, financieel advies of de huisarts.
Bewijslast effectiviteit	In 2005/6, het eerste jaar, viel 7.4% tijdens of aan het einde van het eerste jaar uit; in 2006/7 was dat 3.4% en in 2007/8 was het 4.7%. Bovendien was er een afname van het aantal studenten dat vaak afwezig was.
Effectladder	4
Bronnen	Bevitt, D., Baldwin, C., & Calvert, J. (2010). Intervening Early: Attendance and Performance Monitoring as a Trigger for First Year Support in the Biosciences. <i>Bioscience Education</i> , 15 (1), 1-14.

Volgnummer	35
Interventie	Extra ondersteunende functionaris/adviseur
Onderwijsinstelling	University of Glamorgan, VK
Hbo of wo	Wo
Fase	Na de poort
Doelgroep/sector of instellingsbreed	Business School en School of Humanities and Social Sciences
Sluit aan bij deze oorzaken van studieuitval	Kenmerken van studenten; psychosociale factoren / vaardigheden; verkeerde keuze / niet uitkomen van verwachtingen
Cruciale factor(en)	Begeleiding/coaching bij overgang - door onderwijsprofessionals
Interventiebeschrijving	<p>In de School of Humanities and Social Sciences is de functie van 'Advice Shop Manager' in het leven geroepen, met als doel een 'one-stop shop' te creëren voor alle vragen van studenten. Na het eerste jaar is dit project met twee jaar verlengd en er is een extra personeelslid aangesteld. Het werk omvat rechtstreeks contact met alle studenten van de school (ongeveer 2.500), en er wordt advies gegeven over studievaardigheden en er wordt pastorale zorg en academische ondersteuning geboden.</p> <p>In de Business School is een 'Student Achievement Coordinator' aangesteld. Dit is een aanvullende functie ter ondersteuning van de docenten van het eerste studiejaar, met als specifieke opdracht om te kijken naar de retentie en de prestaties van studenten (ongeveer 190) op niveau 1 van het programma.</p> <p>Langzaam werd een tijdlijn van verwachtingen van studenten en overeenkomstige universitaire initiatieven of interventies opgesteld. Daarbij bleek dat de ondersteuning vanuit de universiteit juist afnam terwijl de ondersteuningsbehoefte van studenten toenam. De tijdlijn omvat vier zones:</p> <p>zone 1: inschrijving, introductie en de eerste twee weken van het onderwijs; zone 2: late inschrijving, late introductie en eerste weken van het onderwijs; zone 3: midden tot einde van de onderwijsperiode, eerste/tweede evaluaties; zone 4: eindevaluatieperiode, revisie en examens of opdrachten.</p> <p>De activiteiten in het kader van de interventie werden aangepast aan de desbetreffende zone in de tijdlijn. Studenten die dreigden uit te vallen werden op basis van risicofactoren (zoals veelvuldige afwezigheid) geïdentificeerd. Met hen werd contact opgenomen en er werd ondersteuning geboden en zo nodig werd doorverwezen naar andere vormen van ondersteuning binnen de universiteit. Later in het semester waren vooral onvoldoende resultaten een teken van dreigende uitval.</p>

Bewijslast effectiviteit	Uit de eerste resultaten van het project blijkt volgens de auteurs dat de verschillende maatregelen een positief effect hebben gehad op het streven naar minder uitval. Het project is met een jaar verlengd en de universiteit onderzoekt hoe dit voorbeeld in andere academische scholen kan worden nagevolgd. Er worden geen cijfers gegeven van de uitval.
Effectladder	2
Bronnen	Fitzgibbon, K., & Prior, J. (z.j.). Student Expectations and University Interventions - a timeline to aid undergraduate student retention. University of Glamorgan.

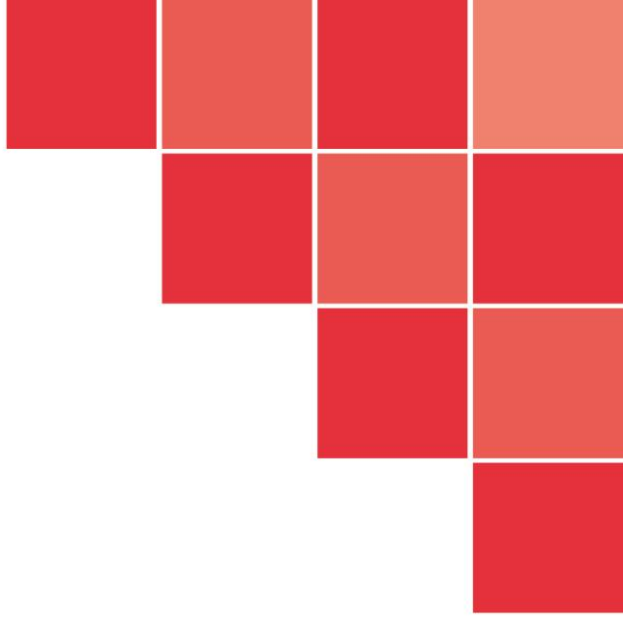
Volgnummer	36
Interventie	Risk markers
Onderwijsinstelling	University of Queensland, Australië
Hbo of wo	Wo
Fase	Na de poort
Doelgroep/sector of instellingsbreed	Verpleegkunde
Sluit aan bij deze oorzaken van studieuitval	Kenmerken van studenten (spreekt thuis geen Engels, werkt, lage SES); psychosociale factoren, vaardigheden; concurrerende verplichtingen en activiteiten; emotionele en psychosociale aanpassingsproblemen
Cruciale factor(en)	Begeleiding/coaching bij overgang - door onderwijsprofessionals
Interventiebeschrijving	<p>Op basis van Lizzio's 'lifecycle-informed approach to student transition' is er een gecoördineerde instellingsbrede strategie opgezet om retentie te bevorderen. Deze strategie bouwde voort op de eerdere succesvolle proef met 'embedded student academic success advisors' (SSA's) in eerstejaarsprogramma's. Er zijn zes belangrijke risicofactoren ('risk markers') geïdentificeerd om vroegtijdig het risico op uitval te signaleren en er is een interventie opgezet om dat te voorkomen. De zes risicofactoren zijn: aanwezigheid bij de oriëntatie; toegang tot de blended learning-site voor week 2 van het semester; aanwezigheid bij tutorials op de campus in de eerste twee weken van het semester; deelnemen aan de eerste toets of eerste opdracht; slagen voor het eerste beoordelingsonderdeel; behalen van een voldoende voor het vak.</p> <p>Er zijn verschillende interventiestrategieën. Deze kunnen per risicofactor verschillen. Hierbij worden vakcoördinatoren, de coördinator van het eerste studiejaar en de studieadviseur ingezet. Zij geven de studenten advies over en begeleiding bij de studie. Dat gebeurt zowel via individuele consultatie als door middel van groepsactiviteiten.</p>
Bewijslast effectiviteit	Er is onderzoek gedaan bij 223 studenten in het eerste semester van het eerste studiejaar in 2012. Bij drie kernvakken zijn data verzameld. Het onderzoek is gericht op studieresultaten, het afmaken van vakken en retentie. De retentie aan het einde van het eerste leerjaar is vergeleken met de retentie van het vorige jaarcohort. Hierbij bleek er een verbetering te zijn van 80.6% naar 83.8%.
Effectladder	4
Bronnen	Tower et al. (2015). Engaging, supporting and retaining academic at-risk students in a Bachelor of Nursing: Setting risk markers, interventions and outcomes.

Volgnummer	37
Interventie	Meerdaagse introductieprogramma's voor eerstegeneratiestudenten: Tune in (HvA), Get Ready (UvA), Better prepared (VU)
Onderwijsinstelling	Vrije Universiteit, Universiteit van Amsterdam, Hogeschool van Amsterdam
Hbo of wo	Hbo en wo
Fase	Na de poort
Doelgroep/sector of instellingsbreed	Instelingsbreed; eerstegeneratiestudenten
Sluit aan bij deze oorzaken van studieuitval	Kenmerken van studenten zoals vooropleiding, migratieachtergrond, eerstegeneratiestudent; Psychosociale factoren, vaardigheden (bijv studievaardigheden, self efficacy)
Cruciale factor(en)	Sociale en/of academische binding
Interventiebeschrijving	Introductieprogramma's voorafgaand aan de reguliere introducties speciaal gericht op eerstegeneratiestudenten om ze kennis te laten maken met de universiteit of hogeschool. Er wordt onder meer aandacht besteed aan studievaardigheden, netwerken, kennismaken met medestudenten, persoonlijke doelen stellen en de universiteit/hogeschool leren kennen
Bewijslast effectiviteit	De interventies zijn beschreven op de websites. Er zijn is geen onderzoek bekend.
Effectladder	1
Bronnen	https://www.onderwijsconsument.nl/deze-programmas-bereiden-eerstegeneratiestudenten-voor-op-het-hoger-onderwijs/ https://www.hva.nl/praktisch/algemeen/etalage/tune-in/tune-in.html https://summerschool.uva.nl/nl/content/pre-studeren-zomerprogrammas/zomerschool-get-ready/zomerschool-get-ready.html https://vu.nl/nl/onderwijs/meer-over/goed-voorbereid-de-overstap-naar-de-universiteit-maken

Volgnummer	38
Interventie	Eerste 100 dagen programma
Onderwijsinstelling	Saxion
Hbo of wo	Hbo
Fase	Na de poort
Doelgroep/sector of instellingsbreed	Instellingsbreed
Sluit aan bij deze oorzaken van studieuitval	Gebrek aan sociale integratie, binding
Cruciale factor(en)	Sociale en/of academische binding; Begeleiding/coaching bij overgang - door peers
Interventiebeschrijving	Doel van het programma is het vergroten van de binding met Saxion, de opleiding en medestudenten. Ook kunnen studenten tijdig kennismaken met bijv. systemen die gebruikt worden binnen de hogeschool en vertellen studentcoaches alles over wat ze te wachten staat. Door gebruik te maken van de ondersteuning op het gebied van taal- en studievaardigheden ervaren studenten 'voor de poort' wat studeren op het hbo inhoudt en ontdekken ze waar hun sterke en zwakke punten liggen. Het 100 dagen-programma is al te volgen vanaf het moment van inschrijving bij Saxion (vanaf maart) en loopt door t/m de eerste maanden op het hbo (uiteindelijk meer dan 100 dagen). Het programma begint met een startbijeenkomst na inschrijving. Iedere student die zich aanmeldt voor het 'Eerste 100 dagen-programma' wordt gekoppeld aan een ouderejaars studentcoach.
Bewijslast effectiviteit	De onderbouwing van het programma is afgeleid van de bouwstenennotitie van het Toptraject van Saxion (zie bronnen). Het programma wordt jaarlijks geëvalueerd. Aan de pilot in 2021/21 namen 252 studenten deel. 30 studenten vulden een vragenlijst in over hun deelname en motivatie en waardering voor het programma. Met 9 studenten en 26 studentcoaches is een verdiepend gesprek gevoerd. Studenten zijn vooral enthousiast over het feit dat ze het programma al voor de zomer, dus voor de start op het hbo, konden volgen. Daardoor hadden ze al meer kennis vergaard en waren ze beter voorbereid. Het gaf meer rust en vertrouwen richting de start op het hbo.
Effectladder	3
Bronnen	https://www.expertisepuntlob.nl/bestanden/artikelen/13/1096_Eerste_100_dagen-programma_in_studiejaar_2021-2022Ondernemend_onderwijs_RVO_versie_31032021.pdf?1617713015= https://www.scienceguide.nl/2021/09/goede-begeleiding-begint-al-voor-de-poort/ http://www.toptraject.nl/wp-content/uploads/2016/12/Toptraject-bouwstenen-2016-LR.pdf

Volgnummer	39
Interventie	Pre- en onboarding - College coins
Onderwijsinstelling	HAN University of Applied Sciences
Hbo of wo	Hbo
Fase	Na de poort
Doelgroep/sector of instellingsbreed	Vier opleidingen van de Academie Organisatie en Ontwikkeling
Sluit aan bij deze oorzaken van studieuitval	Gebrek aan sociale integratie, binding
Cruciale factor(en)	Sociale en/of academische binding
Interventiebeschrijving	Met het pre- en onboarding-programma van College Coins moeten studenten zich sneller thuis voelen op de HAN. Zo krijgen studenten allerlei uitdagende opdrachten via hun smartphone toegestuurd om de HAN, de stad en de opleidingen beter te leren kennen ('gamification'). Dit zorgt voor sociale en academische binding met de studenten en opleidingen. De app is ook een manier om allerlei verschillende activiteiten in een doorlopend proces te voegen om het contact met aankomend studenten warm te houden. De uitdagingen kunnen specifiek te maken hebben met de opleiding waarin ze geïnteresseerd zijn, maar het kan ook met studievaardigheden te maken hebben. Dat hangt helemaal af van de wensen van de student.
Bewijslast effectiviteit	Door gebruik van 'gamification' is de respons van evaluaties verhoogd van 50% naar 90%; voor sommige evenementen is tot acht keer meer participatie. De top drie klassen die voorop stonden in coins, en dus de onboardingschallenges het beste maakten, haalden ook gemiddeld hogere cijfers voor vier kernvakken. Onboarding met College Coins is tegelijk ingevoerd met een verhoging van de BSA-norm naar 50 studiepunten en deels flexibele toetsing. Het gemiddeld aantal behaalde studiepunten in het eerste jaar ging ongeveer vijf studiepunten omhoog. De uitval bleef ongeveer gelijk, maar vervroegde en vond met name plaats in het eerste semester, na afloop van de eerste 100 dagen, wat als een positieve ontwikkeling wordt gezien.
Effectladder	3
Bronnen	https://www.han.nl/nieuws/2021/02/han-pilot-college-coins/ https://www.edumundo.com/college-coins-student-onboarding Contact: Stephan Plat, HAN University of Applied Sciences

Klik of tik om tekst in te voeren.

